

**Uchwała Nr VI/56/11
Rady Miejskiej w Rynie
z dnia 27 kwietnia 2011r.**

w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju Miasta i Gminy Ryn na lata 2010-2020”.

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz.1591 ze zm.) Rada Miejska w Rynie uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się „Strategię rozwoju Miasta i Gminy Ryn na lata 2010-2020” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Ryn.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej w Rynie

Jarosław Guz

Załącznik do Uchwały Nr VI/56/11

Rady Miejskiej w Rynie

z dnia 27 kwietnia 2011r.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY RYN

NA LATA 2010-2020

RYN, GRUDZIEŃ 2010

1 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY**..... 7**

1.1 OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE	7
1.2 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE MIASTA RYN.....	7
1.3 ARCHITEKTURA I URBANISTYKA, ROZWÓJ WSI	8
1.4 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GMINY W REGIONIE.....	9

2 SFERA INFRASTRUKTURY**..... 11**

2.1.1 INFRASTRUKTURA ZAOPATRZENIA W WODĘ.....	11
2.1.2 ODPROWADZENIE ŚCIEKÓW.....	13
2.1.3 GAZYFIKACJA I ENERGETYKA.....	15
2.1.4 PODSUMOWANIE – MEDIA.....	16
2.2 POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE.....	17
2.2.1 KOMUNIKACJA KOLEJOWA.....	17
2.2.2 SIĘĆ DROGOWA.....	17
2.2.3 TRASY ROWEROWE.....	20
2.3 TELEKOMUNIKACJA.....	20
2.4 MIESZKALNICTWO.....	21
2.4.1 BUDYNKI I BUDOWLE	21
2.4.2 ZABYTKI, OBIEKTY ARCHITEKTONICZNE.....	22
2.4.3 CMENTARZE.....	26

3 SFERA SPOŁECZNA**..... 27**

3.1 UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE.....	27
3.2 EDUKACJA.....	30
3.3 KULTURA I SZTUKA.....	31
3.3.1 WYDARZENIA, POSTACIE HISTORYCZNE, AKTUALNE WYDARZENIA KULTURALNE.....	33

4 SFERA GOSPODARCZA**..... 35**

4.1 BEZROBOCIE I RYNEK PRACY	35
4.2 ADMINISTRACJA.....	36
4.3 DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA.....	37
4.3.1 STRUKTURA GOSPODARKI I ZATRUDNIENIE.....	37
4.4 TURYSTYKA.....	38
4.4.1 BAZA NOCLEGOWA.....	39
4.4.2 SZLAKI PIESZE I TRASY ROWEROWE.....	40
4.4.3 AGROTURYSTYKA.....	40

5 PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

..... 42

5.1 RZEŻBA TERENU.....	42
5.1.1 LASY.....	44
5.1.2 OBSZARY I OBIEKTY OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY PRZYRODY.....	45
5.1.2.1 5.1.2.1. POMNIKI PRZYRODY.....	46
5.1.2.2 5.1.2.2. OBSZARY SIECI NATURA 2000.....	46
5.1.2.3 KORYTARZE EKOLOGICZNE.....	47
5.1.2.4 UŻYTKI EKOLOGICZNE.....	47
5.1.3 ROLNICTWO.....	47
5.1.4 ZASOBY WODNE.....	48
5.1.5 GLEBY, ROLNICTWO.....	51
5.1.6 KLIMAT.....	52
5.2 UWARUNKOWANIA OCHRONY ŚRODOWISKA	54
5.2.1 ZANIECZYSZCZENIE ATMOSFERY.....	54
5.2.2 ZAGROŻENIA HAŁASEM.....	54

**6 DOKUMENTY STRATEGICZNE OBOWIĄZUJĄCE NA OBSZARZE
ODDZIAŁYWANIA STRATEGII.....**

55

6.1 STRATEGIA ROZWOJU KRAJU.....	55
6.2 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO.....	55
6.3 REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO...57	57
6.4 CELE STRATEGICZNE W ROZWOJU GMINY.....	59
6.4.1 STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	59
6.4.2 PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY RYN NA LATA 2004-2006	59

7 ANALIZA SWOT

..... 63

7.1 IDENTYFIKACJA SŁABYCH I SILNYCH STRON W ROZWOJU GMINY.....	63
7.2 SCENARIUSZE DLA STRATEGII	69

8 DIAGNOZA STANU AKTUALNEGO PO ANALIZIE UWARUNKOWAŃ.....

70

8.1 IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW STREFY SPOŁECZNEJ.....	70
8.1.1 OSOBY STARSZE I NIEPEŁNOSPRAWNI.....	71
8.1.2 GRUPY NARAŻONE NA UZALEŻNIENIA I WSPÓLUZALEŻNIENIA (GŁÓWNIEM OD CHOROBY ALKOHOLOWEJ I NARKOMANII).....	72
8.1.3 OSOBY NA ETAPIE EDUKACJI SZKOLNEJ I AKADEMICKIEJ	72
8.2 IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW SFERY GOSPODARCZEJ.....	72
8.3 IDENTYFIKACJA ZAGROŻEŃ W OTOCZENIU.....	74

9 OKREŚLENIE CELÓW I METOD PRZYGOTOWANIA STRATEGII

..... 76

9.1 METODOLOGIA I ZAGADNIENIA TEORETYCZNE.....	76
---	-----------

9.1.1 PROCEDURA TWORZENIA STRATEGII.....	80
9.2 KONSTRUKCJA STRATEGII.....	81

10 OKREŚLENIE MISJI I WIZJI

.....	82
-------	-----------

11 ZBIÓR CELÓW I ZADAŃ STRATEGII:

.....	84
-------	-----------

ZADANIA W RAMACH CELU I: "DZIAŁANIA TECHNICZNE W ZAKRESIE TURYSTYKI I REKREACJI" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	85
ZADANIA W RAMACH CELU II: "TWORZENIE I PROMOCJA OFERTY TURYSTYCZNEJ GMINY" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	85
ZADANIA W RAMACH CELU III: "GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	85
ZADANIA W RAMACH CELU IV: "PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	85
ZADANIA W RAMACH CELU V: "POPRAWA JAKOŚCI USŁUG SFERY EDUKACJI I KULTURY" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	86
ZADANIA W RAMACH CELU VI: "POPRAWA SFERY SPOŁECZNEJ: ZDROWIE I DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNA" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	86
11.1.1 UZASADNIENIE DLA DZIAŁAŃ W RAMACH CELU I I II.....	86
11.1.2 UZASADNIENIE DLA DZIAŁAŃ W RAMACH CELU III.....	90
11.1.3 UZASADNIENIE DLA DZIAŁAŃ W RAMACH CELU IV.....	91
11.1.4 UZASADNIENIE DLA DZIAŁAŃ W RAMACH CELU V.....	92
11.2 OPIS CELÓW, CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH I PRIORYTETÓW.....	93
11.2.1 ZADANIA W RAMACH CELU I: "DZIAŁANIA TECHNICZNE W ZAKRESIE TURYSTYKI I REKREACJI" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	94
11.2.2 ZADANIA W RAMACH CELU II: "TWORZENIE I PROMOCJA OFERTY TURYSTYCZNEJ GMINY" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	95
11.2.3 ZADANIA W RAMACH CELU III: "GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	96
11.2.4 ZADANIA W RAMACH CELU IV: "PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	97
11.2.5 ZADANIA W RAMACH CELU V: "POPRAWA JAKOŚCI USŁUG SFERY EDUKACJI I KULTURY" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	98
11.2.6 ZADANIA W RAMACH CELU VI: "POPRAWA SFERY SPOŁECZNEJ: ZDROWIE I DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNA" PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII.....	99

12 OKREŚLENIE KOSZTÓW WDRAŻANIA STRATEGII

.....	100
-------	------------

12.1.1 FINANSOWANIE OBCE ZADAŃ.....	103
12.1.2 CHARAKTERYSTYKA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH.....	104
12.1.3 KREDYTY I POŻYCZKI.....	104
12.1.4 DOTACJE.....	105
12.2 POMOC BEZZWROTNA	105
12.2.1 FUNDUSZE STRUKTURALNE.....	105
12.2.2 PROGRAMY POMOCOWE.....	105

12.2.3 EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY.....	106
12.2.4 INICJATYWY TRANSGRANICZNE UE.....	106
12.3 KRAJOWE INSTRUMENTY FINANSOWANIA INWESTYCJI.....	107
12.3.1 OBLIGACJE KOMUNALNE.....	107
12.3.2 PROGRAMY PARTNERSTWA PUBLICZNO-PRAWNEGO / PPP, PIF, PPI/.....	107
12.4 FINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ STRATEGII ROZWOJU.....	107
12.4.1 ANALIZA BUDŻETU GMINY.....	108
12.4.2 INSTRUMENTY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PREFEROWANE DLA POTRZEB STRATEGII.....	110

13 HARMONOGRAM REALIZACJI

..... **112**

14 SYSTEM MONITOROWANIA STRATEGII

..... **112**

14.1 WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ **112**

15 SYSTEM WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII

..... **113**

16 UCZESTNICY, KOMUNIKACJA I WDRAŻANIE STRATEGII

..... **114**

Część I

Charakterystyka stanu aktualnego i uwarunkowań

1 Ogólna charakterystyka gminy

1.1 Ogólne informacje o gminie

1.2 Położenie geograficzne Miasta Ryn

Gmina Ryn Gmina Ryn to gmina miejsko-wiejska w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie giżyckim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie suwalskim. Siedziba gminy to miasto Ryn.

Gmina Ryn zajmuje obszar 204,54 km², w tym dominują: użytki rolne: 58%, użytki leśne: 21%. Gmina stanowi 18,88% powierzchni powiatu Giżyckiego.

Miejscowości gminy: miasto Ryn, a na terenie Gminy: Bachorza, Canki, Tros, Skop, Głąbowo, Orło, Sterławki Wielkie, Grzybowo, Kronowo, Jezioro, Hermanowa Wola, Ławki, Stara Rudówka, Szymonka, Prażmowo, Knis, Knis-Podewsie, Mleczkowo, Monetki, Mrówki, Ryński Dwór, Ryńskie Pole, Siejkowo, Skorupki, Zielony Lasek, Krzyżany, Słabowo, Rybical.

Miasto Ryn położone jest w środkowo – wschodniej części województwa Warmińsko – Mazurskiego, od zachodu sąsiaduje z gminą Mrągowo i Kętrzyn, od wschodu z gminą Giżycko i Miłki, od południa z gminą Mikołajki. Gmina należy do powiatu giżyckiego. Powierzchnia gminy wynosi 20 454 hektarów. Liczba ludności wynosi 5 759, co daje gęstość zaludnienia 28 osób na 1 km kwadratowy.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta została ukształtowana historycznie i uwarunkowana w znacznym stopniu bezpośrednim położeniem miasta na brzegu jezior Ryńskiego i Ołów. Zabudowa Rynu, mimo zniszczeń wojennych i przekształceń powojennych ma dobrze zachowaną historyczną zabudowę, która wkomponowana pomiędzy jeziora i wzgórze czyni miasto bardzo malowniczym.

Pod względem fizyczno – geograficznym obszar gminy należy do dwóch jednostek naturalnych, mianowicie: Pojezierza Mrągowskiego oraz Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Pod względem warunków geomorfologicznych obszar gminy Ryn znajduje się w całości w zasięgu pomorskiej fazy zlodowacenia bałtyckiego. Wyróżnić można następujące główne jednostki morfogenetyczne:

- wysoczyznę czołowo – morenową,
- wysoczyznę moreny dennej,
- rynnę jezior Tałty – Ryńskie – Ołów – Orło.

Region Warmii i Mazur pod względem przyrodniczym wyróżnia się w skali kraju i Europy różnorodnością i bogactwem środowiska przyrodniczego, na które składają się: urozmaicona rzeźba terenu, liczne jeziora (około 2600), zwarte kompleksy leśne – wskaźnik lesistości wynosi 30,0% przy średniej w kraju 28,6% (6 miejsce), czyste powietrze (stężenie średnich rocznych badanych zanieczyszczeń nie przekracza wartości dopuszczalnych). Przez południową część województwa przebiega jeden z głównych korytarzy ekologicznych Polski – Korytarz Północny, łączący puszcze północnej Polski, będący jest jednym z ważniejszych ogniw łączności ekologicznej w skali Europy. Stanowi on przedłużenie ciągłości wschodnio-europejskich obszarów przyrodniczych aż do zachodnich granic Polski oraz wschodnich Niemiec.

Rzeźba terenu

Charakterystyczną cechą ukształtowania terenu jest wyniesienie środkowej części obszaru gminy w pasie Słabowo – Krzyżany – Ryn – Orło – Jezioro – Skop, duże zróżnicowanie powierzchni i duże nachylenia zboczy terenów pagórkowatych z występującymi licznie obniżeniami terenu w kierunku północnym i południowym przeciętnie (maksymalnie o 72m). Północna i południowa część gminy usytuowana jest na wysokości 120 – 140m n.p.m, ma charakter równinno – falisty. Południowo – wschodnią część gminy, tj. na południe od Starej Rudówki i na wschód od Ławek, stanowi równina z kompleksami łąk.

Obszar gminy Ryn ma możliwości rozwoju wielofunkcyjnego. W okresie do 1990 roku dominującą funkcją na całym obszarze była gospodarka rolna. W ostatnich latach na terenie miasta i gminy Ryn zaczęła rozwijać się dynamicznie turystyka, w mieście powstały również znaczące firmy produkcyjne i usługowe.

Bazę dla rolnictwa stanowią użytki rolne, stanowiące ok. 58 % pow. gminy, należące w do średniourodzajnych (dominują gleby klasy IV). W południowej części gminy występują trwałe użytki zielone. Duże zróżnicowanie gleb stwarza możliwości różnorodnych upraw zabezpieczających rozwój hodowli. Ze względu na turystyczny charakter gminy nie wskazana jest uciążliwa produkcja rolna i hodowla inwentarza, w sąsiedztwie terenów o wiodącej funkcji turystycznej.

Funkcja turystyczno-wypoczynkowa posiada bardzo duże możliwości rozwoju, co wynika z występowania:

- dużych jezior, położonych na szlaku Wielkich Jezior Mazurskich,
- lasów przydatnych dla potrzeb turystyki
- słabych rolniczo gruntów położonych przy jeziorach i lasach,
- atrakcyjnych szlaków turystyki pieszej, rowerowej i samochodowej oraz turystyki wodnej o znaczeniu międzynarodowym,
- wysokiego stanu higieny powietrza atmosferycznego i wysokich walorów krajobrazowych terenu.

1.3

Architektura i urbanistyka, rozwój wsi

Układ urbanistyczny miasta Rynu ma charakter zabytkowy, jego załącznikiem był zamek krzyżacki z przedzamczem, usytuowany na wzgórzu pomiędzy jeziorami Orło i Ryńskie, oba jeziora łączy podziemny kanał biegnący opodal zamku. Przy zamku powstała osada służebna przekształcona następnie w miasto o nieskomplikowanym, układzie dostosowanym do terenu i zamku. Przypomina ono swoim układem raczej wieś wielodrożnicową. Niewielki, nieregularny rynek ukształtował się przed zamkiem i stanowi centrum miasteczka. Odchodzi od niego ulice w kierunku Kętrzyna i Mrągowa od zachodu, do Giżycka od wschodu i Mikołajek od południa.

Wsie terenu gminy mają przeważnie XV lub XVI -wieczny rodowód. Kształtowały się w dwojaki sposób: w powiązaniu z siedliskiem dworskim i czynszowy - zagrodowy. Zabudowa pochodzi głównie z przełomu XIX i XX w. i ma charakter kalenicowy. Przeważają wsie ulicowe, występują również wsie o charakterze zabudowy kalenicowej i szczytowej, wielodrożnicowej, siedliska są zabudowywane na ogół wokół prostokątnego podwórza. Przeważa zabudowa z przełomu XIX i XX w. Budynek na obszarach wiejskich pochodzą w większości z przełomu XIX/XX w.

Archeologia

Do obiektów najcenniejszych należą te posiadające tzw. własną formę krajobrazową. Są to: zamek zbudowany prawdopodobnie na lub obok grodziska w Rynie, grodzisko pradziejowe i wczesnośredniowieczne w Jeziorku, kopce strażnicze w Orle i Rynie oraz osiedle nawodne z wczesnej epoki żelaza w Rybicalu. Wszystkie wymienione stanowiska są niezwykle cennymi przykładami budownictwa obronnego i mieszkalnego z różnych okresów i posiadają duże walory poznawcze. Pozostałe stanowiska zalicza się do tzw. obiektów płaskich, nie zaznaczających się na powierzchni gruntu. Należą do nich ślady osadnictwa, osady, obozowiska, cmentarzyska ciałopalne i miejsca wytopu żelaza z różnych okresów pradziejów, średniowiecza i okresu nowożytnego o różnej wartości. Do najcenniejszych pod względem poznawczym należy zaliczyć: cmentarzyska ciałopalne z okresu rzymskiego w Grzybowie, Ławkach i Sterławkach Wielkich st. 3 oraz osady i obozowiska o różnej chronologii w Knisie i Ławkach.

1.4

Uwarunkowania wynikające z położenia gminy w regionie

O możliwościach rozwoju gminy Ryn stanowi zarówno rola regionu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich w strukturze przestrzenno-gospodarczej kraju jak rola i miejsce gminy w strukturze tego regionu. Pod względem fizyczno-geograficznym obszar gminy należy do dwóch jednostek: Pojezierza Mrągowskiego i Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Region ten charakteryzuje się:

- Bardzo wysokimi walorami środowiska przyrodniczego (duży udział jezior, rzek i lasów) i bardzo niskim stopniem skażeń środowiska. Wobec dużego udziału w kraju terenów ekologicznie zdegradowanych stwarza to szansę na rozwój turystyki i stanowi cechę sprzyjającą pozyskiwaniu inwestorów.
- Niskim stopniem urbanizacji i uprzemysłowienia oraz dużym znaczeniem funkcji rolniczej wpływa na możliwość powstawania - komasowania produkcji rolniczej wytwarzającej produkty wysokiej jakości, czyste ekologicznie mające szansę zbytu na rynku krajowym i zagranicznym.
- Wysokim wskaźnikiem bezrobocia w skali kraju. Stwarza to problemy natury ekonomicznej i społecznej oraz powoduje konieczność tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach wytwórczości i szeroko pojmowanych usług.
- Dużym udziałem gleb dobrej i średniej klasy.
- Dużym udziałem trwałych użytków zielonych.
- Dużymi zasobami gruntów.
- Dużymi powierzchniami wód otwartych wskazującymi na możliwości rozwoju hodowli ryb.

W Rejonie Wielkich Jezior Mazurskich gmina Ryn charakteryzuje się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego, walory te upatrywane są jako podstawa do ożywienia ekonomicznego gminy.

Niewątpliwie w projektowaniu strategii wziąć należy pod uwagę w szczególności:

- Aspekty historyczne

- Aspekty turystyczne

Najstarsze ślady obecności ludzkiej na terenie gminy Ryn sięgają epoki neolitu (4500-1700 lat p.n.e.) Podczas prac wykopaliskowych w miejscowości Jeziorko odkryto wyroby kamienne z tego okresu. Każda następna epoka pozostawiała coraz więcej śladów. Wyroby z epoki brązu (700-600 r. p.n.e.) i charakterystyczne dla tego okresu kurhany odkryto w Sterławkach Wielkich. Z końca ub. ery znane są pojedyncze

kurhany i cmentarzyska kurhanów z Orła, Skorupek i Sterławek Wlk. W tym czasie datowane są również osady obronne budowane na wzniesieniach (Jeziorko, Orło) i osady nawodne (Knis).

Po raz pierwszy w źródłach pisanych wspomina mieszkańców tych ziem – Prusów, ok. I w. n.e. Tacyt. Klaudiusz Ptolemeusz zaś mówi już o plemionach pruskich, wymieniając m.in. Galindów, którzy zamieszkiwali teren dzisiejszej gminy Ryn. To mające swoje oryginalne obrzędy, tradycje i wierzenia pogańskie plemię zostało przetrzebione i unicestwione przez przybyłych tu na początku XIII w. Krzyżaków. W efekcie tych działań cała, porośnięta gęstą puszcza okolica została wyludniona. Akcję kolonizacyjną przeprowadzono dopiero w XV i XVI w., sprowadzając na te tereny głównie chłopów polskich z Mazowsza. W tym czasie powstały prawie wszystkie istniejące do dziś na terenie gminy wsie.

Najstarsze informacje o Rynie pochodzą z Kroniki Wiganda z Marburga z 1377 r., który to rok przyjmuje się za początek budowy ryńskiego zamku (niektóre źródła podają 1376 r., a prace archeologiczne sugerują, że nastąpiło to o całe 100 lat wcześniej).

Godło to zostało skopiowane z piętnastowiecznej pieczęci tutejszego komtura krzyżackiego. Nadanie herbu nastąpiło w 1880 r.

2 Sfera infrastruktury

2.1.1 Infrastruktura zaopatrzenia w wodę

Obecnie eksploatowane ujęcia dla potrzeb zaopatrzenia mieszkańców w wodę oparte są o studnie głębinowe i ujęcia indywidualne. Jakość fizyczno-chemiczna ujmowanej wody nie spełnia na większości ujęć obowiązujących norm dotyczących zaopatrywania w wodę dla celów pitnych. Z tego też powodu wymagane jest uzdatnianie wody.

W chwili obecnej miasto Ryn i miejscowości: Ławki, Canki, Wejdyki, Tros, Knis, Szymonka, Stara Rudówka, Orło, Kronowo, Jeziorko posiadają sieć wodociągową. Woda w miejscowościach bez sieci wodociągowej do celów bytowych i gospodarczych czerpana jest ze studni kopanych. Jakość wody nie odpowiada normom i standardom koniecznym do zachowania właściwych warunków sanitarnych dla mieszkańców i gospodarstw wiejskich.

Mieszkańcy gminy Ryn zaopatrują się w wodę z kilku źródeł — stacji wodociągowych po byłych PGR-ach, wykonanych w latach 1960-1980. Są to stacje:

- Ławki o wydajności 70 m³/h,
- Wejdyki o wydajności 15 m³/h,

Są to wodociągi lokalne zaopatrujące w wodę tylko zakłady rolne i okoliczne gospodarstwa. Miasto Ryn posiada własną komunalną stację wodociągową, która dostarcza wodę mieszkańcom, do zakładów i instytucji zlokalizowanych na terenie miasta. Gmina w 2006 roku wykonała budowę stacji uzdatniania wody i modernizację oczyszczalni ścieków. Zakres inwestycji obejmował:

- Modernizację oczyszczalni ścieków w Rynie – zmiana technologii oczyszczania i wzrost przepustowości do 1 300 m³/dobę.
- Budowa stacji uzdatniania wody w Rynie – zmiana technologii uzdatniania i wzrost przepustowości do 1 300 m³/dobę.
- Budowę sieci wodociągowej dla m. Tros.
- Budowę sieci kanalizacji sanitarnej z przepompowniami dla m. Tros.

Budowa i modernizacja tych obiektów pozwala na podłączenie do Rynu nowych miejscowości do systemu kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w tym miejscowości objętych przedmiotowym projektem. W 2009 roku rozpoczęto realizację inwestycji „**Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej dla m. Monetki, Skop, Rudówka, Szymonka, Prażmowo, Głąbowo – Orło – Sterławki Wielkie – Kronowo – Grzybowo – Jeziorko**”. Inwestycja była finansowana ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego. Inwestycja zakończona 20 października 2010r.

Projekt aktualnie realizowany: **Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej Ławki, Skorupki, Kolonia Skorupki, Ryński Dwór, Szymonka, Ryńskie Pole, Siejkowo - zabudowa kolonijna, Hermanowa Wola**

Istniejące rurociągi były budowane w różnych okresach czasu, dlatego też różnią się one zastosowanymi materiałami. Sieć wybudowana przed rokiem 1980 to w większości rurociągi stalowe, z kolei nowsze elementy sieci wybudowane zostały z rur PVC.

Ταβελα Νο 1: Dane eksploatacyjne SUW w Rynie

L. p.	Wyszczególnienie	Jednostka	Wartość dopuszczalna	Woda surowa	Woda uzdatniona
1	Data			05.2008	04.2009
2	Odczyn	pH	6,5 - 9,5	7,5	7,5
3	Mętność	mgSiO ₂ /dcm ³	< 1	1,5	>0,5
4	Barwa	mg Pt/l	15	10	5
5	Utlentialność	mgO ₂ /dcm ³		b.d	b.d
6	Azot amonowy	mgN-NH ₄ /dcm ³	0,5	0,1	0,007
7	Azotyny	mgN-NO ₂ /dcm ³	0,1	0,016	>0,07
8	Azotany	mgN-NO ₃ /dcm ³	50	3,8	3,65
9	Chlorki	mgCl/dcm ³	250	b.d	b.d
10	Siarczany	mgSO ₄ /dcm ³	250	b.d	b.d
11	Zasadowość ogólna	mval/dcm ³		b.d	b.d
12	Twardość ogólna	mval/mg/dcm ³		b.d	b.d
13	Wapń	mg/dcm ³		b.d	b.d
14	Magnez	mg/dcm ³	50	b.d	b.d
15	Żelazo	mg/dcm ³	0,2	0,558	0,02
16	Mangan	mg/dcm ³	0,05	0,115	0,01

Źródło: dane gminy Ryn

Zbiorowym zaopatrzeniem w wodę zajmuje się zakład wodociągów i kanalizacji, który obsługuje odbiorców na terenie miasta i gminy. Do wykonywania swojej działalności zakład wykorzystuje:

- 104,2 km sieci wodociągowej;
- 20,00 km przyłączy wodociągowych;
- 3 ujęcia wody – hydrofornie lokalne;
- ujęcie wody wraz ze stacją uzdatniania wody w Rynie;
- 5 stacji podnoszenia ciśnienia wody;

Jakość dostarczanej wody z ujęcia wody w Rynie jest bardzo dobra. Woda spełnia wszystkie wymagania, zgodne z rozporządzeniem Ministra Zdrowia dotyczącym parametrów wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz dzięki nowym zbiornikom wyrównawczym zapewnione jest stałe, właściwe ciśnienie w sieci.

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna dla obszarów wiejskich słabo zaludnionych charakteryzuje się dużą jednostkową długością przypadającą na pojedyncze przyłącze domowe. Z analizy powyższych wskaźników wynika, że koszty inwestycji są znaczne. Jednakże budowa wodociągu i kanalizacji sanitarnej jest konieczna przede wszystkim z powodów społecznych i ochrony środowiska. Dlatego inwestycje tego typu wymagają wsparcia w formie dotacji.

Ταβελα Νο 2: Dane liczbowe charakteryzujące wodociągi w gminie

		2006	2007	2008	2009	2010
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	57,6	57,6	55,4	57,2	104,2
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	556	556	523	529	724
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	177,0	139,2	134,0	119,0	250
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	2 952	2 927	2 936	2 914	3065
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	4 607	4 568	4 504	4 484	5635

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Stan techniczny sieci wodociągowej należy uznać za zadowalający. Prowadzone są sukcesywne remonty i konserwacje wraz z wymianą odcinków wyeksploatowanych.

Podsumowując, można stwierdzić, iż aktualny stan w zakresie zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną jest niezadowalający. Zdecydowana większość mieszkańców terenów wiejskich zaopatrywana jest w wodę uzdatnioną, spełniającą obowiązujące normy sanitarne.

2.1.2 Odprowadzenie ścieków

Gmina Ryn w sposób konsekwentny realizuje program kompleksowej rozbudowy gospodarki wodnej i ściekowej. W wyniku podjętych działań uzyskano pomoc finansową w ramach ZINTEGROWANEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO ROZWOJU REGIONALNEGO na realizację inwestycji na terenie Gminy.

Zakres inwestycji obejmował:

- ⌚ Modernizację oczyszczalni ścieków w Rynie – zmiana technologii oczyszczania i wzrost przepustowości do 1 300 m³/dobę.
- ⌚ Budowę stacji uzdatniania wody w Rynie – zmiana technologii uzdatniania i wzrost przepustowości do 1 300 m³/dobę.

W 2009 roku rozpoczęto realizację inwestycji „Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej dla m. Monetki, Skop, Stara Rudówka, Szymonka, Prażmowo, Głębowo – Orło – Sterławki Wielkie – Kronowo – Grzybowo – Jezioroko”.

Zmodernizowana oczyszczalnia ścieków w Rynie o przepustowości do 1 300 m³/dobę.

Oczyszczalnia ścieków w Rynie została zaprojektowana dla okresu perspektywicznego. W praktyce oczyszczalnia jest w stanie przejąć ścieki ze wszystkich miejscowości gminnych. W chwili obecnej do oczyszczalni dopływa znacznie mniejsza ilość ścieków, co skutkuje mniejszym ładunkiem zanieczyszczeń. Dane dla stanu obecnego zaprezentowano w tabeli poniżej.

Ταβελα Νο 3: Στεζενα ι λαδυνη σκικωυ σωρωυ - σταν οβεθυ dla istnyεαυεσ οδυςυαυλνι σκικωυ w Ryne

L.p.	Rodzaj zanieczyszczeu	Στεζενα	λδυνηκ	λδυνηκ	Rezerwa
		(mg/litr)	(kg/d)	(kg/r)	(%)
1.	- BZT 5	750,0	378	138 026	46,6%
2.	- ChZT	760,0	383	139 867	54,9%
3.	- Zaw. og.	640,0	323	117 782	59,5%
4.	- N og.	33,0	17	6 073	85,0%
5.	- P og.	12,0	6	2 208	76,4%

Ciεγ οδυςυαυαυσ σκικωυ w προδυκτωανεσ οδυςυαυλνι σκλαδα σε κολεου z nastεpuυαυεσ υρυδυεσ:

- πιασκωννικα ze zbioρνικιου w dnye perforowanym do odwadniania osadu w postaci przyczyepy jednoosiowej, ustawionej na zakrytym, zdrenowanym poletku ociekowym (υρυδυεσ προδυκτωανεσ) oraz kraty rεcυneznej o przeσwicie 20 mm (istnyεαυεσ), zlokalizowanyc na doplywie do pompowni glwownej dosyλωweσ σκικωυ, pompowni glwownej dosyλωweσ σκικωυ (istnyεαυεσ o zwiεkszoneσ wydajnoσci),
- komory pomiaru iloσci σκικωυ (προδυκτωανα),
- punktu zlewnego σκικωυ dowoζonych taborem asenizacyjnym (προδυκτωανυ),
- kraty gεsteσj mechanicznej z pojemnikiu na skratki (προδυκτωανα),
- bloku biologicznego οδυςυαυαυσ σκικωυ (προδυκτωανυ i adaptacja istnyεαυεσ zbioρνικωυ).

Zaproδυκτωανο steρωanιe automatyczne pracεσ οδυςυαυλνι z moζliwoσciεσ pracεσ steρωanιu rεcυnym. Obsluga οδυςυαυλνι polega w duzej mierze na dozorze, codziennym sprawdzeniu aktualnych parametrw. Steρωanιe zostalo zainstalowane w specjalnej szafie steρωanicznej - w dyspozytorni. Oddzielne i niezalezne steρωanιe automatyczne przewidziano dla kraty mechanicznej (schodkowej), υρυδυεσ napowietrzajεcyc σκικι (dmuchaw), υρυδυεσ stacji mechanicznego odwadniania i higienizacji osadu.

Oδυςυαυλνιa posiada podwwjne zasilanιe w energiε ελεκτρυcυnεσ: jedno z kablowej linii zasilajεcεσ, drugie za pomocεσ agregatu prεdotwwrczego w celu zabezpiczenia nieprzerwanego procesu οδυςυαυαυσ σκικωυ w przypadku zaniku napiεcia. W ramach projektu zainstalowano nowε stacje „trafo”.

Ταβελα Νο 4: Οδυςυαυαυσ σκικωυ

Oδυςυαυαυσ σκικωυ		2006	2007	2008	2009	2010
οδυςυαυαυλνιe biologiczne	szt	1	1	1	1	1
przepustowoσc) οδυςυαυαυλνι wε προδυκτω	m3/dobε	1 000	1 300	1 300	1 300	1300
σκιεκι οδυςυαυαυσ						
odprowadzone ogwleμ	dam3/rok	122,7	124,2	139,6	140,7	300
οδυςυαυαυσ λεcυnιe z wodami infiltracyjnymi i σκικαμι dowoζonyymi	dam3/rok	125	170	171	170	310
οδυςυαυαυσ razem	dam3/rok	123	124	133	133	610
οδυςυαυαυσ biologicznie	dam3/rok	123	124	133	133	610

oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	%	100,2	99,8	95,3	94,5	94,5
Ludność korzystająca z oczyszczalni wg lokalizacji						
ogółem	osoba	3 006	3 486	3 485	3 500	5635
w miastach	osoba	3 006	2 986	2 980	2 900	3065
na wsi	osoba	0	500	505	600	2570
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu						
BZT5	kg/rok	615	1 080	604	1 190	1550
ChZT	kg/rok	2 474	5 240	7 267	6 460	7100
zawiesina	kg/rok	1 302	4 325	843	1 326	1530
azot ogólny	kg/rok	10 650	702	1 860	1 530	1750
fosfor ogólny	kg/rok	1 160	238	103	68	100

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Ταβελα Νο 5: Kanalizacja

		2006	2007	2008	2009	2010
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	27,7	30,8	28,4	28,4	67,2
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	343	425	309	309	684
ścieki odprowadzone	dam3	122,7	124,2	139,6	140,7	300
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	2 819	2 795	2 803	2 782	3065
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	3 094	3 296	3 281	3 258	5635

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

2.1.3 Gazyfikacja i Energetyka

Gazyfikacja

Na terenie gminy funkcjonują lokalne kotłownie oraz kotłownie w domach jednorodzinnych (węglowe, olejowe i gazowe).

Nie przewiduje się budowy grupowych systemów zaopatrzenia w ciepło dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Natomiast w związku z realizowaną budową sieci gazowej, istnieje możliwość korzystania z gazu ziemnego sieciowego jako źródła energii cieplnej. Wybór rodzaju paliwa i systemu wynikać będzie z analizy opłacalności oraz rodzaju zabudowy.

Przewiduje się wykorzystanie lokalnie występujących rodzajów paliwa /drewno, odpady drewniane, węgiel drzewny i brykiety/ w znacznie większym stopniu, przy założeniu modernizacji i optymalizacji systemów instalacji grzewczych. Przewiduje się również wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł energii cieplnej np.: energia słoneczna.

Miasto Ryn jest zasilane w gaz ziemny z krajowego systemu gazowniczego. Przez miasto i gminę przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia, który jest własnością Pomorskiej Spółki Gazownictwa, Oddział Zakład Gazowniczy w Olsztynie:

- DN 125 relacji Mrągowo - Giżycko, rok budowy - 1977 r.
- DN 80 odgałęzienie do SRP Ryn, rok budowy - 1978 r.

- DN 65 odgałęzienie do SRP Monetki, rok budowy - 1980 r.
- DN 100 relacji Ryn-Mikołajki, rok budowy - 1989 r.

Redukcja ciśnienia gazu z wysokiego na niskie dla Rynu następuje w dwóch stacjach redukcyjnych:

- średniego ciśnienia Ryn ; przepustowość Q=600m³/h; rok budowy - 1978 r. (modernizacja w 1998 r.).
- niskiego ciśnienia Ryn ; przepustowość Q=600m³/h; rok budowy - 1978 r. (modernizacja w 1998 r.).
- średniego ciśnienia Monetki; przepustowość Q=300m³/h; rok budowy - 1980 r.

Przebiegające przez teren gminy gazociągi pracujące pod ciśnieniem 4,5 Mpa posiadają strefy zagrożenia wybuchem i wymagania w zakresie podstawowych odległości bezpiecznych, zgodnie z obowiązującymi przepisami Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe.

Energetyka

Gmina Ryn zasilana jest w energię elektryczną za pomocą punktów tj. Główny Punkt Zasilający 110/15 kV, zasilany linią napowietrzną 110 kV Mrągowo - Mikołajki oraz Główny Punkt Zasilający 110/15 kV Giżycko, zasilany linią napowietrzną 110 kV Wydminy - Giżycko - Kętrzyn.

2.1.4 Podsumowanie – media

Ταβελα Np 6: Sieci – porównanie ogółem

Korzystający z instalacji w % ogółu ludności							
	jm	2005	2006	2007	2008	2009	2010
wodociąg	%	77,2	77,3	77,8	77,9	77,2	98,03
kanalizacja	%	51,9	55,7	56,6	56,6	51,9	83,6
gaz	%	51,3	51,2	52,0	0,0	51,3	52
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w miastach							
wodociąg	%	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	99
kanalizacja	%	93,6	93,6	93,6	93,6	93,6	95
gaz	%	91,1	91,0	90,7	0,0	91,1	92

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010) *2008

Przedstawione wskaźniki sytuują gminę w grupie gmin przeciętnie wyposażonych w infrastrukturę zaopatrzenia w wodę, w zakresie sieci kanalizacji w grupie gorzej wyposażonych gmin.

Aktualne działania gminy mają na celu realizację sieci i poprawę wartości tych wskaźników, jednak analiza ww. tabel wskazuje na znaczne potrzeby na obszarach wiejskich. Sytuacja na terenie miasta może być uznana za zadowalającą.

Ταβελα Νο 7: Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

		2006	2007	2008	2009	2010
Sieci na 100 km ² - ogółem						
wodociąg	%	27,2	27,2	27,1	28,0	49,55
kanalizacja	%	13,1	14,6	13,9	13,9	15,39
gaz	%	4,7	4,7	4,8	0,0	4,7
Sieci na 100 km ² - miasto						
wodociąg	%	594,2	594,2	594,2	594,2	594,2
kanalizacja	%	666,7	666,7	608,7	608,7	666,7
gaz	%	162,2	162,2	162,2	0,0	162,2
Sieci na 100 km ² – wieś						
wodociąg	%	15,9	15,9	15,4	16,3	75,9
kanalizacja	%	0,0	1,5	1,6	1,6	62
gaz	%	1,5	1,5	1,6	0,0	1,5

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Ταβελα Νο 8: Wskaźniki zużycia wody, energii elektrycznej oraz gazu

		2006	2007	2008	2009
woda z wodociągów					
na 1 mieszkańca	m ³	29,6	23,4	23,1	20,5
na 1 korzystającego / odbiorcę	m ³	38,4	30,5	29,8	26,5
gaz z sieci					
na 1 mieszkańca	m ³	129,3	152,2	120,6	0,0
na 1 korzystającego / odbiorcę	m ³	770,0	909,3	710,9	0,0

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010) *2008

Zużycie wody na mieszkańca jest niskie zarówno na obszarach wiejskich, jak i w mieście Ryn. Dane statystyczne nie oddają stanu faktycznego, ludność w znacznym zakresie korzysta z ujęć przydomowych, co nie znajduje odzwierciedlenia w prezentowanych statystykach. Spadające zużycie na mieszkańca jest obrazem sytuacji ekonomicznej i oszczędności na opłatach za usługi wodne.

2.2

Powiązania komunikacyjne

2.2.1 Komunikacja kolejowa

Przez północną część gminy Ryn przebiega linia kolejowa normalnotorowa Ełk -Giżycko – Korsze. Linia nie jest zelektryfikowana, lecz odcinek przewidziany jest do elektryfikacji. Pociągi na tej linii zatrzymują się w granicach gminy, tylko na jednej stacji - w Sterławkach Wielkich. Miasto nie posiada linii kolejowej, stąd znaczenie tego środka komunikacji jest znacznie mniejsze niż transportu drogowego.

2.2.2 Sieć drogowa

Gmina posiada dobrze rozwinięty układ komunikacyjny. W granicach administracyjnych gminy Ryn układ komunikacji drogowej tworzą drogi:

- Krajowa.
- Wojewódzkie.

- Powiatowe.
- Gminne.

Droga krajowa

Przez gminę Ryn przebiega droga krajowa nr 59 (Giżycko - Ryn - Mrągowo -Stare Kiełbonki - Rozogi), klasy technicznej G. Droga ta stanowi podstawowe połączenie komunikacyjne gminy z sąsiednimi gminami oraz najbliższymi miastami m.in. z miastem Giżycko i z miastem Mrągowo.

Drogi wojewódzkie

W gminie znajdują się 3 drogi wojewódzkie. Ich wykaz wraz z numeracją znajduje się w tabeli poniżej.

Ταβελα Νο 9: Wykaz dróg wojewódzkich na terenie miasta i gminy Ryn

Nr drogi	Klasa techniczna	Trasa
592	G	Bartoszyce - Kętrzyn - Sterławki Wielkie - Giżycko
642	Z	Sterławki Wielkie - Ryn - Woźnice
643	Z	Wilkasy - Kozin - droga krajowa nr 16

Źródło: na podstawie danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Olsztynie.

Drogi powiatowe

Przez obszar miasta i gminy Ryn przebiega 10 dróg powiatowych, administrowanych przez Zarząd Dróg Powiatowych w Giżycku. Zestawienie poszczególnych dróg wraz z ich numerami znajduje się w tabeli poniżej.

Ταβελα Νο 10: Wykaz dróg powiatowych na terenie miasta i gminy Ryn

L.p.	Nr drogi	Klasa techniczna	Przebieg drogi
1	1616 N	Z	Ryn - Słabowo- dr powiatowa 1618 N
2	1622 N	D	Słabowo - Wyszembork
3	1726 N	Z	Ryn - Stara Rudówka- dr wojewódzka 643
4	1728 N	L	dr powiatowa 1729N - Kronowo - dr wojewódzka 592 - Jezioro - dr krajowa 59
5	1733 N	Z	Kętrzyn - Nakomiady - Ryn
6	1737 N	D	Koczarki - dr powiatowa 1616N
7	1778 N	D	Zielony Lasek - Mioduńskie
8	1787 N	L	Ryn - Skorupki
9	1789 N	L	Ryn - Ławki - dr wojewódzka 642
10	1791 N	D	Skop - Stara Rudówka

Źródło: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Drogi publiczne gminne

Przez obszar miasta i gminy Ryn przebiega 25 dróg publicznych gminnych stanowiących uzupełnienie dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych. Zestawienie poszczególnych dróg wraz z ich numerami znajduje się w tabeli poniżej.

Przez obszar miasta i gminy Ryn przebiega 10 dróg powiatowych, administrowanych przez Zarząd Dróg Powiatowych w Giżycku. Zestawienie poszczególnych dróg wraz z ich numerami znajduje się w tabeli poniżej.

Przez obszar miasta i gminy Ryn przebiega 25 dróg publicznych gminnych stanowiących uzupełnienie dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych. Zestawienie poszczególnych dróg wraz z ich numerami znajduje się w tabeli poniżej.

Ταβελα Νο 11: Wykaz dróg publicznych gminnych na terenie miasta i gminy Ryn

L.p.	Nr drogi	Klasa techniczna	Przebieg drogi
1	130001 N	L	Słabowo - gr. gm. (Notyst Mały)
2	130002 N	L	Krzyżany - Wejdyki
3	130003 N	L	Rybicał - Mrówki
4	130004 N	L	Skorupki - gr. gm.
5	130005 N	L	dr. wojew. nr. 642 (Ławki) - gr. gm.
6	130006 N	L	gr. gm. - Sterławki Wielkie
7	130007 N	L	dr. pow. nr. 1728 N - Grzybowo
8	130008 N	L	gr. gm. (Salpik) - dr. wojew. nr. 642
9	130009 N	L	Orło - dr. wojew. nr. 642 (Głabowo)
10	130010 N	L	Orło - Tros
11	130011 N	L	Tros - Stara Rudówka
12	130012 N	L	dr. pow. nr. 1726 N - Ławki
13	130013 N	L	Ławki - Mioduńskie
14	130014 N	L	dr. gm. nr. 130013 N - Mioduńskie
15	130015 N	L	Stara Rudówka - Prażmowo
16	130016 N	L	Jeziorko - Skop
17	130025 N	L	dr wojew. nr 642 - Orło
18	130026 N	L	dr kraj. nr 59 (Ruminek) - Wejdyki
19	130027 N	L	gr. pow. (Olszewo) - Szymonka
20	130501 N	L	Ryn ul. Hanki Sawickiej
21	130502 N	L	Ryn ul. Mazurska
22	130503 N	L	Ryn ul. Konrada Wallenroda
23	130504 N	L	Ryn ul. Tadeusza Kościuszki
24	130505 N	L	Ryn ul. Traugutta
25	130506 N	L	Ryn ul. XX-Lecia

Źródło: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Ταβελα Νο 12: Wykaz dróg powiatowych na terenie miasta i gminy Ryn

L.p.	Nr drogi	Klasa techniczna	Przebieg drogi
1	1616 N	Z	Ryn - Słabowo- dr powiatowa 1618 N
2	1622 N	D	Słabowo - Wyszembork
3	1726 N	Z	Ryn - Stara Rudówka- dr wojewódzka 643

4	1728 N	L	dr powiatowa 1729N - Kronowo - dr wojewódzka 592 -Jeziorko - dr krajowa 59
5	1733 N	Z	Kętrzyn - Nakomiady - Ryn
6	1737 N	D	Koczarki - dr powiatowa 1616N
7	1778 N	D	Zielony Lasek - Mioduńskie
8	1787 N	L	Ryn - Skorupki
9	1789 N	L	Ryn - Ławki - dr wojewódzka 642
10	1791 N	D	Skop - Stara Rudówka

Źródło: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

2.2.3 Trasy rowerowe

Trasy rowerowe na terenie gminy Ryn wpisują się w przebieg dwóch międzyregionalnych tras rowerowych:

- Trasa Ruciane Nida - Mikołajki - Ryn - Giżycko wiążąca ze sobą trasy międzynarodowe wzdłuż Wielkich Jezior Mazurskich.
- Trasa Mrągowo - Ryn wiążąca dwa ważne ośrodki turystyczne w rejonie Pojezierza Mrągowskiego i Wielkich Jezior Mazurskich.

Przez Ryn przebiegają ponadto trasy rowerowe o znaczeniu lokalnym:

- Trasa grodzisk staropruskich o długości 30 km leżąca w całości na terenie gminy Ryn. Trasa przebiega przez Ryn - Tros - Jeziorko - Sterławki Małe - Sterławki Wielkie - Orło - Głębowo – Ryn.
- Trasa zamków i rezydencji o długości 87 km zaczynająca się w Giżycku i biegnąca dalej przez miejscowości: Tros - Ryn - Salpik - Nakomiady - Kętrzyn - Gierłoż -Dłużec - Radzieje - Pilwa - Doba - Kamionki – Giżycko.
- Trasa Ziemi Giżyckiej o długości 140 km przebiegająca przez: Giżycko - Sulimy -Pieczonki - Sołdany - Krukłanki - Wydminy - Lipińskie - Miłki - Paprotki - Górkło -Szymonka - Ławki - Skorupki - Rybical - Ryn - Knis - Salpik - Nakomiady -Owczarnia - Pożarki - Kronowo - Bogacko - Giżycko.

Należy zwrócić uwagę na poprawę ich infrastruktury towarzyszącej, a także działania promocyjne w zakresie turystyki rowerowej.

2.3

Telekomunikacja

Na terenie gminy nie zanotowano niedostatków w zakresie dostępności do infrastruktury telekomunikacyjnej. Obsługę telekomunikacyjną w mieście i gminie zapewnia dominujący na terenie gminy Operator - Telekomunikacja Polska S.A. Poprzez Rejon w Giżycku. Teren gminy jest w pełni objęty zasięgiem telefonii komórkowej systemu CENTERTEL, GSM+, ERA GSM oraz POLKOMTEL. Na terenie miasta i gminy Ryn znajdują się trzy wieże telekomunikacyjne.

Sieć telekomunikacyjna zapewnia dostęp do usług głosowych, a także transmisji danych.

2.4

Mieszkalnictwo**2.4.1 Budynki i budowle**

W strukturze budynków dominuje własność gminy oraz własności prywatne. Na terenie Miasta i gminy w skład mienia komunalnego wchodzi mieszkania i lokale komunalne, a także mieszkania lokatorskie. Ponad 80% mieszkań komunalnych znajduje się w budynkach określanych mianem „stare budownictwo”, charakteryzujących się niskim stopniem wyposażenia w instalacje i urządzenia techniczne, których część znajduje się poza lokalami. Z roku na rok poprawia się standard mieszkań wskutek inwestycji i remontów lokatorów i właścicieli nieruchomości.

Zabudowa mieszkaniowa miasta i gminy zlokalizowana jest głównie w obrębie miasta Ryn (ok. 50% zasobów ogółem). Pod względem charakteru zabudowy budynki mieszkalne w zabudowie nierolniczej dominują w mieście, osiedlach mieszkaniowych byłych państwowych gospodarstw rolnych w Monetkach, Ławkach, Zielonym Lasku, Ryńskim Dworze, Cankach, Głąbowie. W pozostałych wsiach dominuje zabudowa typu rolniczego.

Standardy powierzchniowe zasobów mieszkaniowych na terenie miasta są niższe niż średnio w miastach gmin sąsiednich. Wiąże się to głównie z bardzo dużym udziałem mieszkań w zabudowie wielorodzinnej. Natomiast na terenach wiejskich gminy średnia wielkość mieszkania jest znacznie wyższa. Duży udział zasobów mieszkaniowych w budynkach zrealizowanych przed 1945 rokiem wskazuje na potrzebę prowadzenia w znacznym zakresie prac remontowo-modernizacyjnych.

Tαβελα Np 13: Zasoby mieszkaniowe według form własności na terenie Miasta

	J. m.	2006	2007
ogółem			
mieszkania	mieszk.	1 974	1 979
izby	izba	7 340	7 360
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	131 686	132 159
zasoby gmin (komunalne)			
mieszkania	mieszk.	291	263
izby	izba	867	784
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	14 302	12 899
zasoby spółdzielni mieszkaniowych			
mieszkania	mieszk.	219	193
izby	izba	765	674
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	11 440	10 141
zasoby zakładów pracy			
mieszkania	mieszk.	99	89
izby	izba	325	291
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	5 859	5 244
zasoby osób fizycznych			
mieszkania	mieszk.	1 355	1 424
izby	izba	5 348	5 576
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	99 484	103 274
zasoby pozostałych podmiotów			
mieszkania	mieszk.	10	10
izby	izba	35	35
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	601	601

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

W latach 2006-2010 w gminie generalnie przybyło niewiele mieszkań, zwiększyła się ich powierzchnia użytkowa. Zanotowano spadek ilości i powierzchni mieszkań należących do zasobu komunalnego i będących własnością zakładów pracy. Proporcjonalnie do tego spadku odnotowano wzrost w grupie własności prywatnych. Systematycznej poprawie z roku na rok ulega stan wyposażenia mieszkań w podstawową infrastrukturę techniczną na terenach wiejskich, co jest skutkiem zarówno starań władz gminnych, jak i dążenia indywidualnych właścicieli mieszkań do podnoszenia ich standardu. Sytuacja w zakresie standardu i wyposażenia mieszkań jest stabilna w zakresie wyposażenia w podstawowe media. Poprawie ulegają wskaźniki wyposażenia (łazienka, centralne ogrzewanie) świadczące o jakości życia. Na terenie miasta obserwować możemy natomiast stagnację w tym zakresie, z wyjątkiem dostępu do wodociągu wciąż są tutaj potrzeby inwestycyjne.

Ταβελα Νο 14: Standard mieszkań

		2006	2007	2008	2009	2010
w miastach						
wodociąg	%	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8
łazienka	%	90,3	90,3	90,3	90,3	90,3
centralne ogrzewanie	%	85,2	85,2	85,2	85,2	85,2
na wsi						
wodociąg	%	79,8	79,8	80,2	80,2	73,1
łazienka	%	67,7	67,8	68,2	68,2	70,1
centralne ogrzewanie	%	65,8	66,0	66,2	66,2	67,2

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Wyposażenie mieszkań w łazienkę i instalację c.o. ulega poprawie, w 2009 roku zdecydowana większość mieszkań wyposażonych było w łazienkę i w centralne ogrzewanie. Wskaźniki utrzymują się jednak na stałym poziomie, co świadczy o pewnej stagnacji. Obserwowana sytuacja jest typowa w skali województwa warmińsko-mazurskiego.

2.4.2 Zabytki, obiekty architektoniczne

Grupa zabytkowych obiektów sakralnych na terenie gminy jest stosunkowo nieliczna. W samym mieście brak zabytkowej świątyni, dawny kościół ewangelicki spłonął od zwarcia w instalacji elektrycznej organów zimą 1940 r., a jego mury rozebrano w latach 60. XX w. Na jego miejscu stoi obecnie Hotel Pod Kasztanami. Poza miastem istnieją kościoły parafialne: rzymskokatolicki w Sterławkach Wielkich z 1832 r. oraz rzymskokatolicki w Szymonce z 2 poł. XIX. Oba obiekty znajdują się w rejestrze zabytków.

Pałace, dwory i folwarki

Na terenie gminy zachowała się stosunkowo nieliczna grupa obiektów związanych z ziemiaństwem wschodniopruskim.. Są to dwory w miejscowościach: Canki, Głębowo, Grzybowo, Knis Podewsie, Ławki, Mioduńsk, Monetki, Ryński Dwór, Zielony Gaj. Zachowały się folwarki w miejscowościach Knis Podewsie, Ławki i Zielony Gaj. W pozostałych, z wyjątkiem Mioduńska, zabudowa jest częściowo zachowana. Wszystkie obiekty pochodzą z końca XIX lub pocz. XX w. Dwory w zespołach są skromnymi budynkami. W większości są to obiekty o przebudowanych wnętrzach, pozbawionych pierwotnego wystroju. Przynależna zabudowa folwarczna jest typowa dla tego obszaru. W rejestrze zabytków znajdują się obiekty w: Głębowie, Ławkach, Mioduńsku, Zielonym Gaju.

Budownictwo zabytkowe

Czołowym obiektem tej grupy jest zamek w Rynie z XIV w. wielokrotnie przebudowywany, przy czym największa przebudowa miała miejsce w XVI w. z przeznaczeniem na więzienie dla kobiet. Najliczniejszą grupę stanowią budynki mieszkalne: miejskie i wiejskie. Ponadto są budynki publiczne, gospodarcze, i obiekty techniczne, leśniczówki. Licznie zachowała się małomiasteczkowa zabudowa Rynu z 2 poł. XIX w i z przełomu wieków XIX/XX oraz okresu międzywojennego. Mimo dużego zaniedbania wyglądu, budynki większości mają dobrze zachowaną substancję zabytkową. Znaczna ich ilość znajduje się w rejestrze zabytków.

Zabudowę wiejską stanowią domy i zagrody murowane w większości z przełomu XIX i XX w. lub okresu międzywojennego. Wznosili je miejscowi rzemieślnicy stosujący przyjęte powszechnie formy zdobnicze, rodzaje materiałów i technologie. Ważnymi budynkami na wsiach były karczmy, nielicznie niestety zachowane, szkoły przeważnie jedno- lub dwuklasowe zachowały się w wielu wsiach, przeważają obiekty z początku XX w. Nielicznie zachowały się dworce kolejowe /Sterławki Wielkie/, szczególnie brakuje obiektów przy nieczynnej linii kolejowej wąskotorowej z Kętrzyna do Rynu. W Sterławkach Wielkich zachowały się dwa młyny. Z budowli inżynierskich istnieje na terenie gminy jeden most z kładką o kratownicowej konstrukcji stalowej nad kanałem Grunwaldzkim.

Zabytki ruchome

Zabytkowe wyposażenie zachowało się jedynie w kościele w Sterławkach Wielkich jest to krucyfiks z ok. 1700 r. i misa chrzcielna z ok. poł. XVII w.

Ταβελα Νο 15: Rejestr Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru zabytków	Data wpisu
1	Ryn	zamek	A-551	12 lipca 1961
2	Ryn	układ urbanistyczny	A-538	20 lutego 1961
3	Ryn	część miasta Rynu /układ urbanistyczny/	A-47/S	1 czerwca 1979
4	Ryn, ul. Kopernika 3	budynek mieszkalny	A-263/S	16 lutego 1982
5	Ryn, ul. Kopernika 6	budynek mieszkalny	A-265/S	16 lutego 1982
6	Ryn, ul. Kopernika 8	dom	A-264/S	16 lutego 1982
7	Ryn, ul. Kopernika 10	dom	A-267/S	16 lutego 1982
8	Ryn, ul. Kopernika 12	dom	A-266/S	16 lutego 1982
9	Ryn, ul. Kopernika 14	dom	A-269/S	16 lutego 1982
10	Ryn, ul. Kopernika 15	budynek mieszkalny	A-268/S	16 lutego 1982
11	Ryn, ul. Kopernika 20	budynek mieszkalny	A-272/S	17 lutego 1982
12	Ryn, ul. Kościuszki 2	dom	A-271/S	17 lutego 1982
13	Ryn, ul. Kościuszki 3	dom	A-274/S	17 lutego 1982
14	Ryn, ul. Kościuszki 7	budynek mieszkalny	A-273/S	17 lutego 1982
15	Ryn, ul. Kościuszki 8	dom	A-276/S	17 lutego 1982
16	Ryn, ul. Kościuszki 11	budynek mieszkalny	A-275/S	17 lutego 1982
17	Ryn, ul. Kościuszki 13	budynek mieszkalny	A-278/S	17 lutego 1982
18	Ryn, ul. Kościuszki 14	dom	A-277/S	17 lutego 1982
19	Ryn, ul. Kościuszki 15	dom	A-280/S	18 lutego 1982
20	Ryn, ul. Kościuszki 18	budynek mieszkalny	A-279/S	17 lutego 1982
21	Ryn, ul. Nowickiego 3	budynek mieszkalny	A-260/S	16 lutego 1982
22	Ryn, ul. Nowickiego 4	budynek mieszkalny	A-259/S	16 lutego 1982
23	Ryn, ul. Partyzantów 1	budynek /obecnie kaplica ewangelicka/	A-270/S	17 lutego 1982

24	Ryn, ul. Partyzantów 6A	wieża ciśnień wodociągowa	A-4204	30 stycznia 2001
25	Ryn, ul. Partyzantów	cmentarz komunalny /d. ewangelicki/	A-518/S	23 lipca 1986
26	Ryn, ul. Sawickiej 3	budynek młyna	A-256/S	16 lutego 1982
27	Ryn, ul. Świerczewskiego 6	dom	A-255/S	16 lutego 1982
28	Ryn, ul. Świerczewskiego 8	budynek mieszkalny	A-706	16 lutego 1982
29	Ryn, ul. Świerczewskiego 11	dom	A-690	15 listopada 1967
30	Ryn, ul. Świerczewskiego 12	dom	A-705	16 listopada 1967
31	Ryn, ul. Świerczewskiego 13	dom	A-297/S	18 lutego 1982
32	Ryn, ul. Świerczewskiego 16	dom	A-719/S	16 listopada 1967
33	Ryn, ul. Świerczewskiego 17	dom	A-295/S	18 lutego 1982
34	Ryn, ul. Świerczewskiego 19	dom	A-703	16 listopada 1967
35	Ryn, ul. Świerczewskiego 20	dom	A-293/S	18 lutego 1982
36	Ryn, ul. Świerczewskiego 21	dom	A-702	16 listopada 1967
37	Ryn, ul. Świerczewskiego 22	dom	A-707	18 lutego 1982
38	Ryn, ul. Świerczewskiego 24	dom	A-697	16 listopada 1967
39	Ryn, ul. Świerczewskiego 26	dom	A-723/S	16 listopada 1967
40	Ryn, ul. Świerczewskiego 27	dom	A-289/S	18 lutego 1982
41	Ryn, ul. Świerczewskiego 29	budynek mieszkalny	A-290/S	18 lutego 1982
42	Ryn, ul. Świerczewskiego 30	dom	A-287/S	18 lutego 1982
43	Ryn, ul. Świerczewskiego 31	dom	A-288/S	18 lutego 1982
44	Ryn, ul. Świerczewskiego 32	dom	A-285/S	18 lutego 1982
45	Ryn, ul. Świerczewskiego 33	dom	A-286/S	18 lutego 1982
46	Ryn, ul. Świerczewskiego 35	dom	A-283/S	18 lutego 1982
47	Ryn, ul. Świerczewskiego 39	dom	A-284/S	18 lutego 1982
48	Ryn, ul. Świerczewskiego 43	dom	A-281/S	18 lutego 1982
49	Ryn, ul. Świerczewskiego 47	dom	A-282/S	18 lutego 1982
50	Ryn, ul. Wallenroda 5	dom	A-262/S	16 lutego 1982
51	Ryn, Plac Wolności 4	dom	A-258/S	16 lutego 1982
52	Ryn, Plac Wolności 13	dom	A-257/S	16 lutego 1982
53	Ryn, ul. Traugutta 7	budynek mieszkalny	A-261/S	16 lutego 1982
54	Głąbowo	zespół dworsko-parkowy	A-3565	24 września 1993
55	Głąbowo	park wraz z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej	A-428/S	12 listopada 1985
56	Jezioro	chałupa	A-58/S	3 marca 1980
57	Ławki	zespół dworsko-parkowy	A-3564	24 września 1993
58	Mioduńskie	dwór	A-3840	5 września 1995
59	Mleczkowo	park dworski z przyległym otoczeniem	A-429/S	12 listopada 1985
60	Ryński Dwór	park dworski wraz z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej	A-2577	10 listopada 1988
61	Sterławki Wielkie	kościół parafialny p. w. opatrności bożej	A-532/S	20 października 1986
62	Szymonka	kościół ewangelicki, ob. parafialny, rzymsko-katolicki p.w. wniebowzięcia NMP	A-3262	8 stycznia 1992
63	Zielony Lasek	zespół podworski	A-413/S	3 sierpnia 1983

źródło: dane gminy.

Ταβέλα Np 16: Gminna ewidencja zabytków

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1	Ryn, ul. Kopernika 1	dom murowany	XIX/XX w.
2	Ryn, ul. Kościuszki 6	dom murowany	XIX w.
3	Ryn, ul. Nowickiego 2	dom murowany	koniec XIX w.
4	Ryn, ul. Partyzantów 3	wiatrak holenderski	1873
5	Ryn, ul. Świerczewskiego 3	dom murowany	początek XX w.
6	Ryn, ul. Świerczewskiego 5	dom murowany	1886 r.
7	Ryn, ul. Świerczewskiego 15	budynek szkolny	1904
8	Ryn, ul. Świerczewskiego 16	dom murowany	początek XX w.
9	Ryn, ul. Świerczewskiego 45	dom murowany	k. XIX w.
10	Ryn, ul. Świerczewskiego 55	dom murowany	1900-1910
11	Ryn, ul. Traugutta 3	dom murowany	XIX/XX w.
12	Ryn, ul. Wallenroda 7	oficyna murowana	XIX/XX w.
13	Ryn Plac Wolności 1	dom murowany	początek XX w.
14	Ryn Plac Wolności 3	dom murowany	początek XX w.
15	Ryn Plac Wolności 5	dom murowany	początek XX w.
16	Ryn Plac Wolności 14	dom murowany	początek XX w.
17	Ryn, ul. Zamiejska	magazyn murowany	XIX/XX w.
18	Ryn	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.
19	Głabowo	cmentarz ewangelicki	2. poł. XIX w.
20	Głabowo	cmentarz ewangelicki	około połowy XIX w.
21	Grzybowo	cmentarz ewangelicki	koniec XIX w.
22	Jeziorko „Góra Zamkowa”	grodzisko	wczesna epoka żelaza, wczesne średniowiecze
23	Jeziorko	cmentarz ewangelicki	2. poł. XIX w.
24	Knis	budynek szkoły	początek XX w.
25	Knis	cmentarz ewangelicki	1. poł. XIX w.
26	Kronowo	cmentarz ewangelicki	2. poł. XIX w.
27	Krzyżany	cmentarz ewangelicki	około połowy XIX w.
28	Ławki	kuźnia, obecnie kaplica	XIX/XX w.
29	Ławki	park w zespole dworsko-folwarcznym	XIX/XX w.
30	Ławki	budynek szkoły	początek XX w.
31	Ławki	cmentarz ewangelicki	koniec XIX w.
32	Ławki	cmentarz ewangelicki	koniec XIX w.
33	Mioduńskie	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.
34	Monetki	dwór w zespole dworsko-folwarcznym	pocz. XX w.
35	Orło „Góra Strażnicza”	kopiec ziemny	wczesne średniowiecze
36	Prażmowo	cmentarz ewangelicki	początek XX w.
37	Rudówka Mała	zbiorowa mogiła ofiar z czasów II wojny światowej	1945
38	Rudówka Mała	cmentarz ewangelicki	2. połowa XIX w.
39	Rybical	budynek szkoły	początek XX w.
40	Rybical	cmentarz ewangelicki	koniec XIX w.
41	Rybical	cmentarz ewangelicki	2. połowa XIX w.
42	Skop	budynek szkoły	początek XX w.
43	Skop	cmentarz ewangelicki	1 ćw. XIX w.
44	Skorupki	budynek szkoły	początek XX w.
45	Skorupki	cmentarz ewangelicki	okres międzywojenny
46	Skorupki	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.
47	Słabowo	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.
48	Słabowo	cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.
49	Stara Rudówka	budynek szkoły	początek XX w.

50	Stara Rudówka	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.
51	Stara Rudówka	cmentarz ariański	2. połowa XVIII w.
52	Sterławki Szlacheckie	cmentarz ewangelicki	2 poł. XIX w.
53	Sterławki Wielkie	plebania ewangelicka, obecnie kaplica	I poł. XIX w.
54	Sterławki Wielkie	cmentarz parafialny rzym- kat., dawny. ewangelicki	II poł. XIX w.
55	Sterławki Wielkie	budynek szkoły	lata 20-te XX w.
56	Sterławki Wielkie 42	dwór murowany	XIX/XX w.
57	Szymonka	pomnik ku czci poległych w trakcie I wojny światowej	po 1915 r.
58	Szymonka	cmentarz parafialny rzym- kat., dawny. ewangelicki	po 1945 r.
59	Szymonka	cmentarz ewangelicki	k. XIX w.
60	Tros	cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.
61	Wejdyki	cmentarz ewangelicki	2 poł. XIX w.
62	Wejdyki Kolonia	cmentarz ewangelicki	ok. 1920 r.
63	Zielony Lasek	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.

źródło: dane gminy

2.4.3 Cmentarze

Na terenie gminy znajduje się 18 cmentarzy. Prawie wszystkie są ewangelickie. W większości są to obiekty historyczne, których rodowód sięga drugiej połowy XVIII wieku.

Na terenie miasta znajduje się czynny cmentarz komunalny. Najstarszy istniejący nagrobek pochodzi z 1847r. Cmentarz założony został w XVIII w.

Na terenie Gminy funkcjonują dwa cmentarze parafialne: w Szymonce i Sterławkach Wielkich.

3 Sfera społeczna

3.1

Uwarunkowania demograficzne

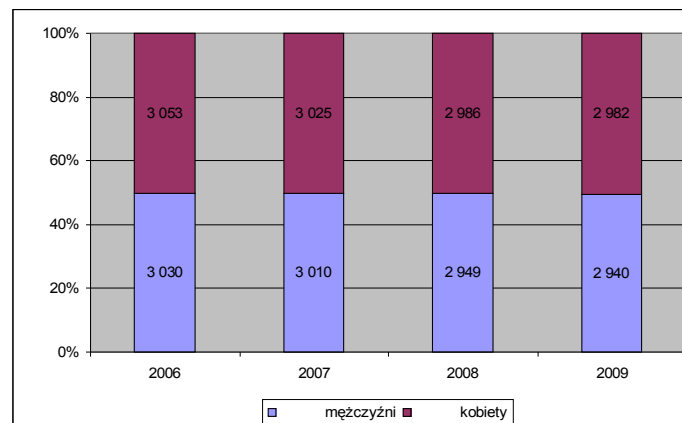
Liczba ludności gminy na podstawie aktualnych danych statystycznych wynosiła w roku 2009 5922 osoby. Liczba kobiet w gminie wynosiła w 2009 roku 2982, co stanowiło 49,3% ogółu mieszkańców gminy. Jest to spadek udziału kobiet w całej populacji o blisko 1% w stosunku do 2006 roku, gdy kobiety stanowiły 50,2% ludności gminy przy liczbie 3053 osób. W tym samym okresie wpadła proporcjonalnie liczba mężczyzn z 3030 do 2940. Duża dysproporcja między liczbą mężczyzn, a kobiet notowana jest na terenie miasta Ryn (znacząca przewaga kobiet)

Ταβελα Νο 17: Ludność wg zameldowania i płci w analizowanych latach.

	J. m.	2006	2007	2008	2009	2010
stałe miejsce zameldowania						
ogółem	osoba	6 083	6 035	5 935	6037	6009
mężczyźni	osoba	3 030	3 010	2 949	3031	3022
kobiety	osoba	3 053	3 025	2 986	3006	2987
w miastach						
ogółem	osoba	3 037	3 011	3 038	3090	3077
mężczyźni	osoba	1 482	1 467	1 477	1524	1525
kobiety	osoba	1 555	1 544	1 561	1566	1552
na wsi						
ogółem	osoba	3 046	3 024	2 897	2947	2932
mężczyźni	osoba	1 548	1 543	1 472	1502	1497
kobiety	osoba	1 498	1 481	1 425	1440	1435

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Rysunek: Struktura populacji według płci.

Źródło: opracowanie własne

Zmiany struktury płci w gminie odpowiadają dokonującym się w Polsce przeobrażeniom demograficznym. We wszystkich obszarach wiejskich o gospodarce rolniczej obserwuje się emigrację kobiet do miast, która poprzedzona jest wyjazdami czasowymi związanymi z nauką. W rezultacie w miastach stale powiększa się udział kobiet w populacji, zaś na wsi zmniejsza się.

W poniższej tabeli zaprezentowano migracje ludności na terenie gminy. W okresie ostatnich lat odnotować można przewagę ilości zameldowań nad wymeldowaniami,

co świadczy o odwróceniu negatywnych tendencji z lat 2006-2009 i jest zjawiskiem, które należy ocenić pozytywnie

Ταβελα Νο 18: Ruch naturalny wg płci

		2006	2007	2008	2009
Urodzenia żywe					
ogółem	--	66	69	68	61
mężczyźni	--	33	38	31	34
kobiety	--	33	31	37	27
Zgony ogółem					
ogółem	--	64	64	52	69
mężczyźni	--	38	34	29	42
kobiety	--	26	30	23	27
Przyrost naturalny					
ogółem	--	2	5	16	-8
mężczyźni	--	-5	4	2	-8
kobiety	--	7	1	14	0

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Relacje pomiędzy osobami w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym ilustruje tabela 17.

Ταβελα Νο 19: Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci

	J. m.	2006	2007	2008	2009	2010
w wieku przedprodukcyjnym - poniżej 15 lat						
Ogółem	osoba	999	958	925	909	970
Mężczyźni	osoba	491	480	460	451	498
Kobiety	osoba	508	478	465	458	472
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni						
Ogółem	osoba	4 092	4 064	4 010	4 003	4 198
Mężczyźni	osoba	2 200	2 177	2 144	2 137	2 282
kobiety	osoba	1 892	1 887	1 866	1 866	1 916
w wieku poprodukcyjnym						
ogółem	osoba	873	891	857	847	842
mężczyźni	osoba	269	276	273	264	242
kobiety	osoba	604	615	584	583	600

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Ταβελα Νο 20: Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

	J. m.	2006	2007	2008	2009	2010
w wieku przedprodukcyjnym	%	22,0	21,2	20,8	20,2	16,14
w wieku produkcyjnym	%	63,4	63,7	64,4	65,1	69,86
w wieku poprodukcyjnym	%	14,6	15,1	14,8	14,7	14,01

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Udział ludności w wieku produkcyjnym rośnie, co jest zjawiskiem korzystnym, a liczebność populacji w tym wieku jest typowa dla małych gmin, jednak nieco niższa niż średnio w powiecie. Liczba osób będących w wieku produkcyjnym pozostaje na stabilnym poziomie obejmującym około 65 % mieszkańców gminy. Stwarza to jednak

istotne problemy na rynku pracy przy obecnym wysokim wskaźniku bezrobocia stanowiąc jednocześnie szansę dla dalszego rozwoju tego obszaru.

Sytuacja demograficzna nie ma obecnie większego wpływu na tzw. problem zastępowalności pokoleń. Odnotowano niewielki spadek osób w wieku przedprodukcyjnym, co związane jest z niższym przyrostem naturalnym.

Najważniejszym wskaźnikiem zastępowalności jest iloraz osób w wieku 15-24 lata i osób w wieku 55-64 lata. Dla gminy Ryn wynosi on 1,50. Oznacza to, że gospodarce gminy w najbliższych dziesięciu latach nie grozi brak zastępowalności pokoleniowej. Wręcz przeciwnie, na każde 3 miejsca zwalniane ze względu na przejście aktualnie pracujących na emeryturę, na rynku pracy pojawi się 5 osób wkraczających w wiek produkcyjny. Jest to duża nadwyżka podaży nad popytem pracy traktowanym w stabilnym układzie gospodarczym, rozpatrywanym jedynie z perspektywy zastępowalności pokoleniowej.

Ταβέλα Νο 21: Migracje na pobyt stały gminne wg płci, typu i kierunku

zameldowania ogółem	J. m.	2006	2007	2008	2009
ogółem	osoba	86	74	63	81
zameldowania z miast					
ogółem	osoba	44	37	33	35
zameldowania ze wsi					
ogółem	osoba	42	36	30	46
zameldowania z zagranicy					
ogółem	osoba	0	1	0	0
wymeldowania ogółem					
ogółem	osoba	121	127	76	86
wymeldowania do miast					
ogółem	osoba	74	61	46	58
wymeldowania na wieś					
ogółem	osoba	40	51	28	25
wymeldowania za granicę					
ogółem	osoba	7	15	2	3
saldo migracji					
ogółem	osoba	-35	-53	-13	-5

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Największe ujemne saldo migracji w wyniku ruchów wędrownych wystąpiło na terenie gminy w latach 1976 - 80, co spowodowało znaczny ubytek ludności wiejskiej. Najniższe ujemne saldo migracji ogółem w gminie było w latach 1986 - 90, na co wpływ miała realizacja budownictwa mieszkaniowego.

Niskie szanse na uzyskanie pracy, czy choćby zapewnienia rozwoju zawodowego są głównymi przyczynami emigracji z terenu gminy. Tylko w 2009 roku z gminy wymeldowało się 86 osób, Zdecydowana większość wyemigrowała do miast – 58 osób. Poziom zameldowań jest nieco niższy i wyniósł dla tego roku 81 osób. Saldo migracji jest więc ujemne (-5 osób).

Wsie gminy po 1970 roku wykazują stałą tendencję spadkową liczby mieszkańców. Największy spadek ludności występował w latach 1975 - 80, gdy liczba mieszkańców zmniejszyła się o 650 osób. Po 1990 roku tempo ubytku ludności zmniejszyło się w wyniku niższego ujemnego salda migracji. Tendencje spadkowe liczby mieszkańców wsi prawdopodobnie utrzymują się ze względu na przewidywany wzrost gospodarczy kraju, a tym samym większą mobilność ludności przy jednoczesnym braku realnych możliwości zagospodarowania nadwyżek siły roboczej na terenie gminy.

Rozmieszczenie ludności stwarza poważne trudności w odpowiednie wyposażenie w urządzenie obsługi ludności, komunikację i infrastrukturę wszystkie zamieszkałe miejscowości. Należy liczyć się z presją ludności na rozwój lokalnego rynku pracy, mieszkalnictwa, na wyposażenie w urządzenia obsługi ludności, komunikację i infrastrukturę techniczną. Przy stworzeniu odpowiednich warunków przestrzennych sytuacja taka może sprzyjać rozwojowi.

Stosunek różnych grup wiekowych w społeczeństwie jest zachowany prawidłowo.

3.2

Edukacja

Ryn jest stosunkowo niewielkim ośrodkiem edukacyjnym. W obszarze miasta obecnie funkcjonuje Zespół Szkolno-Przedszkolny obejmujący:

- Przedszkole Samorządowe w Rynie
- Publiczną Szkołę Podstawową w Rynie im. Bojowników o polskość Warmii i Mazur
- Publiczne Gimnazjum im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego

Ταβελα Np 22: Szkoły podstawowe na terenie gminy

	J. m.	2007	2008	2009	2010
ogółem	obwód	3	3	3	3
pomieszczenia szkolne	pom.	36	25	25	25
oddziały w szkołach	Oddz.	18	18	17	17
uczniowie	osoba	390	364	340	355
absolwenci	osoba	86	74	73	69

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Ταβελα Np 23: Uczniowie i absolwenci wg płci

	J. m.	2007	2008	2009	2010
uczniowie	osoba	390	364	340	355
absolwenci	osoba	86	74	73	69
Uczniowie -szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych					
kobiety	osoba	196	178	172	170
absolwenci	osoba	86	74	73	69

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Ταβελα Np 24: Gimnazja dla dzieci, młodzieży i dorosłych

	J. m.	2007	2008	2009	2010
ogółem	obwód	1	1	1	1
pomieszczenia szkolne	pom.	17	13	13	13
oddziały w szkołach	Oddz.	12	10	9	9
uczniowie	osoba	264	226	222	222
absolwenci	osoba	82	87	67	68

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Ταβέλα Νο 25: współczynnik skolaryzacji brutto

	J. m.	2007	2008	2009	2010
szkoły podstawowe	%	94,66	96,30	97,98	98
gimnazja	%	98,51	94,17	90,24	95

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

3.3

Kultura i sztuka

Na terenie miasta funkcjonują placówki kulturalne:

- Ryńskie Centrum Kultury:
- Ryńskie Zbiory Muzealne (w "Galerii pod Imbrykiem")- utworzone ze spuścizny Muzeum Regionalnego w Rynie, prezentuje eksponaty o charakterze etnograficznym, m.in. jedyną zachowaną na Warmii i Mazurach łódź - dłubanę, krzesło gdańskie, kolekcję kafli (najstarsze z XVIII w.), półkosek z pocz. XIX w., czy też zdobione koronką, arcypraktyczne reformy z klapą. Od niedawna w niszy piwnicznej muzeum zobaczyć można również szczątki zamurowanej żywcem ostatniej czarownicy na Mazurach,
- "Galeria z Latarnią" - galeria sztuki,
- Kino "Łabędź"
- Punkt Informacji Turystycznej
- koła zainteresowań dla dzieci i młodzieży - kółko teatralne, dziennikarskie, tańca współczesnego, b-boyingu (break dance), tańca ludowego, plastyczne.
- Biblioteka Publiczna

Biblioteka Publiczna w Rynie powstała 16 stycznia 1949 r. w ramach ogólnopolskiego programu otwarcia bibliotek gminnych. Biblioteka jest samodzielną, samorządową instytucją kultury działającą w obrębie krajowej sieci bibliotecznej, wpisaną do Rejestru Instytucji Kultury dnia 02.01.2002 r. pod numerem 4. Bezpośredni nadzór nad Biblioteką sprawuje Burmistrz Miasta i Gminy Ryn, a nadzór merytoryczny Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie. Obecnie biblioteka mieści się przy ulicy Karola Świerczewskiego 2, w budynku Urząd Miasta i Gminy, lecz ma oddzielne wejście. Powierzchnia użytkowa biblioteki wynosi 187m², ma wydzielone osobne pomieszczenia na Wypożyczalnię dla Dorosłych, Czytelnię i Oddział dla Dzieci, Gabinet Dyrektora a zarazem dział gromadzenia i obsługi księgowości oraz dwa magazyny. Biblioteka posiada jedyną Filię w Sterławkach Wielkich od 1973 r., usytuowaną w Wiejskim Domu Kultury, powierzchnia użytkowa 32 m².

Biblioteka pełni istotną rolę na polu kultury i edukacji na terenie gminy. Obecnie biblioteka macierzysta posiada 9 komputerów (5 dla czytelników, 4 dla pracowników, w tym 1 laptop z PRB). Zaś Filia posiada 3 komputery (2 z PRB dla czytelników i 1 dla pracownika). Zarówno biblioteka macierzysta, jak i Filia posiadają komputery z dostępem do Internetu oraz urządzenia wielofunkcyjne udostępniane także czytelnikom. Biblioteka posiada Komputerową Bazę Danych MAK (7246 rekordów), stronę internetową www.biblioteka.ryn.pl oraz prowadzi Baza Informacji Lokalnej (BIL) <http://www.ryn.bil-wm.pl>.

Ταβελα Nr 26: Placówki biblioteczne

	J. m.	2006	2007	2008	2009
biblioteki i filie	ob.	2	2	2	2
pracownicy bibliotek	osoba	3	3	5	5
księgozbiór	wol.	21 014	21 171	22 553	22 661
czytelnicy w ciągu roku	osoba	1 069	1 017	1 021	1 047
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	18 938	18 960	18 788	19 082

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Ταβελα Nr 27: Biblioteki - wskaźniki

ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	2 982	2 957	2 896	2 880
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	3 523,5	3 580,4	3 893,8	3 934,9
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	179	171	176	181
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w wolaminach	wol.	17,7	18,6	18,4	18,2

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Ryńskie Centrum Kultury

Ryńskie Centrum Kultury istnieje od dawna na mapie kulturalnej gminy. Centrum dostarcza ofertę kulturalną na wysokim poziomie adresowaną do mieszkańców i turystów. Ryńskie Centrum

Kultury:

- organizuje imprezy o charakterze kulturalnym (koncerty, wieczory kabaretowe, wernisaże, tematyczne, kameralne spotkania ze sztuką, rękodziełem itp.), rekreacyjnym (festyny, dożynki) turystycznym (rajdy rowerowe, wycieczki krajoznawcze)
- udostępnianie Ryńskich Zbiorów Muzealnych
- organizuje wydarzenia w ramach z muzeum - konkursy, zbiórki eksponatów, lekcje muzealne, działania plastyczne
- prowadzi galerię sztuki "Z latarnią" - wystawy, wernisaże, performance
- jest miejscem, gdzie odbywają się zajęcia grup zainteresowań dla dzieci - taniec nowoczesny, b-boying (breakdance), zajęcia plastyczne, wokalne, teatralne, w związku z prowadzonymi zajęciami wyjazdy krajowe i zagraniczne
- organizuje konkursy, turnieje (m.in. co roku w listopadzie - Ogólnopolski Turniej B-Boyingu - breakdance), czy też Turniej o Puchar Burmistrza Rynu

W bieżącym roku została rozbudowana oferta muzeum.

W chwili obecnej w ramach RCK działa jedyne w powiecie regularnie działające kino i jedyne muzeum. Działania powyższe sytuują centrum wśród najprężniej działających domów kultury biorąc pod uwagę stosunek budżetu do efektów.

Działania takie przyczyniają się do budowania (wraz z innymi uczestnikami, w szczególności MCK "Zamek Ryn****) pozytywnego wizerunku Rynu na skalę ogólnopolską i międzynarodową. Ambicją RCK jest działanie w charakterze kulturalnej stolicy powiatu.

RCK prowadzi również Punkt Informacji Turystycznej w Rynie jest ulokowany w samym centrum miasta, tuż przy Placu Wolności. Każdy turysta, który odwiedza Ryn wie, gdzie może uzyskać informację na temat atrakcji w Rynie i okolicy bliższej oraz dalszej, noclegów, gastronomii, imprez na terenie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich i nie tylko oraz wszelkich innych.

Ταβελα Nr 28: KINA

Kina stałe		2006	2007	2008	2009
ogółem	ob.	BD	BD	1	1
sale	--	BD	BD	1	1
miejsca na widowni	msc	BD	BD	100	100
seanse ogółem	--	BD	BD	52	63
seanse filmy produkcji polskiej	--	BD	BD	12	10
widzowie ogółem	osoba	BD	BD	1 297	1 152
widzowie na filmach produkcji polskiej	osoba	BD	BD	247	393

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Ταβελα Nr 29: Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

	j.m	2006	2007	2008	2009
instytucje	ob.	-	1	-	1
imprezy	szt	-	52	-	115
uczestnicy imprez	osoba	-	12 580	-	17 412
zespoły artystyczne	szt	-	8	-	10
członkowie zespołów artystycznych	osoba	-	134	-	94
koła (kluby)	szt	-	4	-	1
członkowie kół (klubów)	osoba	-	112	-	5

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

3.3.1 Wydarzenia, postacie historyczne, aktualne wydarzenia kulturalne

Na terenie gminy miały miejsce wydarzenia historyczne jedynie o znaczeniu lokalnym. Wśród nich należy wymienić:

- Zajęcie ziem Galindów przez wojska krzyżackie i ich kolonizacja w II poł. XIII w.
- Ryn siedzibą komturstwa w latach 1393-1397, 1418-1422, 1468-1525.
- Utworzenie starostwa w Rynie po 1525 r.
- Nadanie praw miejskich 21 lipca 1723 r. przez króla Fryderyka I.
- Najazd obszaru gminy przez wojska polsko-tatarskie pod wodzą Hetmana Gosiewskiego w 1656 r.
- Epidemia, która pochłonęła większość mieszkańców w 1710 r.
- Przemarsz wojsk napoleońskich 1812 r.
- Działania wojenne między wojskami niemieckimi i rosyjskimi w 1914 i na początku 1915 r.
- Zniszczenie miasta Rynu w 30% w 1945 r. przez Armię Czerwoną.

Z omawianym terenem związanych jest również kilka znanych postaci historycznych. Należą do nich :

- Fryderyk von Wallenrod pierwszy komtur ryński, bratanek Konrada Wallenroda.
- król pruski Fryderyk Wilhelm I, nadawca praw miejskich.
- Karl Friedrich Schinkel, projektant kościoła w Sterławkach Wielkich.

Aktualne wydarzenia kulturalne

- spotkania z cyklu Cała Polska czyta dzieciom, - średnio 5 razy w roku, uczestniczy w nich około 40 dzieci i 20 rodziców lub dziadków.
- zajęcia dla najmłodszych czytelników w czasie ferii,
- imprezy ekologiczne z okazji Dnia Ziemi,
- Majowe Święto Książki i Tydzień Bibliotek,
- Baśniowa Noc w Bibliotece,
- Konkursy literackie, plastyczne lub historyczne, Rodzinne Turnieje Literackie,
- Impreza Teatr przy Stolicu,
- Spotkania autorskie z pisarzami książek dla dzieci, młodzieży i dla dorosłych.

4 Sfera gospodarcza

4.1

Bezrobocie i rynek pracy

Na terenie gmin występuje wysokie w skali kraju i regionu bezrobocie. Jest to jednym z czynników ograniczających rozwój gminy. Długookresowe bezrobocie wpływa bezpośrednio na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz na jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów. Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Ταβελα Nr 30: Pracujący wg. płci

	J. m.	2006	2007	2008	2009
ogółem	osoba	667	686	678	651
mężczyźni	osoba	390	394	354	356
kobiety	osoba	277	292	324	295

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Na terenie miasta i gminy w 2009r. zatrudnionych na etacie było 651 mieszkańców (przewaga ilości zatrudnionych mężczyzn w stosunku do ilości zatrudnionych kobiet). Jest to wynik większy znacznie lepszy niż w roku 2006, w całym okresie również wystąpił wzrost ilości pracujących.

Dane statystyczne dot. bezrobocia, a także jego struktura na terenie gminy zbliżone jest do charakterystyki powiatu ze wskazaniem na wartości niższe niż powiatowe. Dane dotyczące osób bezrobotnych gromadzi Powiatowy urząd Pracy w Giżycku

Ταβελα Nr 31: Bezrobotni wg. płci

	J. m.	2006	2007	2008	2009
ogółem	osoba	775	605	337	463
mężczyźni	osoba	364	247	133	222
kobiety	osoba	411	358	204	241

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Ταβελα Nr 32: Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

	J. m.	2006	2007	2008	2009
ogółem	%	20,5	16,1	9,0	12,3
mężczyźni	%	17,9	12,2	6,6	11,1
kobiety	%	23,5	20,5	11,8	13,9

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Dane przedstawione w powyższej tabeli wskazują, że poziom bezrobocia systematycznie malał – do roku 2008, aktualnie obserwować można ponowny wzrost bezrobocia na terenie gminy.

Liczba osób posiadających status osoby bezrobotnej nie zależy wyraźnie od płci – 12,3 % mieszkańców było bez pracy.

Kobiety, choć lepiej wykształcone mają problemy ze znalezieniem pracy głównie ze względu na sytuację rodzinną, z powodu obowiązków domowych. Wśród osób bezrobotnych występuje znaczący odsetek osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych powyżej 12 miesięcy.

Bezrobocie dotyczy głównie osób o niskich kwalifikacjach zawodowych.

Niestety, mimo wielu dostępnych ofert, warunki pracy nie są korzystne – dotyczy to głównie oferowanych płac. Występuje silna konkurencja ze strony sąsiednich ośrodków miejskich, odczuwalny jest także wpływ wykwalifikowanych kadr spowodowany emigracją zarobkową. Bezrobotny, zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy ma jednak szansę na znalezienie korzystnej pracy, ale również na podniesienie swoich kwalifikacji. Organizowane są specjalne kursy i wdrażane programy aktywizacji. Po takich kursach możliwość zatrudnienia na lepiej opłacanym stanowisku staje się większa. Zadania w zakresie poprawy kwalifikacji nastawione na rozwój zasobów ludzkich zostały uwzględnione w Strategii.

Najwięcej osób zatrudnionych jest w sektorach: usługowym i rolniczym, wiele osób, szczególnie na terenie miasta zatrudnionych jest w administracji. W sektorze przemysłowym zatrudnia się głównie mężczyźni, natomiast kobiety w usługowym, ale głównie w usługach nierynkowych. Z danych wynika, że na terenie gminy najbardziej rozwija się sektor usługowy (w branży turystycznej), a z kolei w sektorze rolniczym obserwowana jest powolna regresja.

Stopniowo wzrastała liczba osób zatrudnionych zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym (2006-2009), jednak aktualnie obserwuje się znaczące pogorszenie korzystnego trendu z lat 2006-2008. Większość mieszkańców pracuje w sektorze prywatnym. Sytuacja ta jest odzwierciedleniem tendencji na ogólnokrajowym i regionalnym rynku pracy.

Położenie powiatu giżyckiego sprzyja jego ogólnemu rozwojowi gospodarczemu; kosztem rolnictwa. Sytuacja ta znajduje również odzwierciedlenie w gminie. Dlatego należy znaleźć metody i środki na podniesienie jakości pracy w nowych sektorach gospodarki (turystyka).

4.2

Administracja

Dla rozwoju gospodarczego istotne jest posiadanie sprawnej administracji jako dziedziny warunkującej działanie sektora gospodarczego.

Miasto Ryn poprzez lokalizację urzędów, instytucji publicznych oraz instytucji kultury, oświaty i otoczenia biznesu jest ośrodkiem lokalnej administracji dla mieszkańców miasta i gminy. Siedziba Urzędu Miasta i Gminy zlokalizowana jest w Rynie. Pierwotnie Urząd zajmował adoptowane pomieszczenia w części Zamku wówczas wystarczające dla potrzeb gminy. W Rynie znajduje się również posterunek policji lokalnej w budynku o średnim stanie technicznym. Obsługę finansową zabezpieczają lokalne banki. Miasto pełni również rolę lokalnego ośrodka zdrowia zapewniającego mieszkańcom gminy porady lekarskie świadczone na podstawowym poziomie, jak również miejsce zaopatrzenia w leki w lokalnych aptekach.

Miasto zabezpiecza również w znacznej mierze potrzeby mieszkańców miasta i gminy w zakresie kultury i edukacji. Znajduje się tutaj bowiem biblioteka, a także Ryńskie Centrum Kultury.

4.3

Działalność gospodarcza**4.3.1 Struktura gospodarki i zatrudnienie**

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy ulegała w latach 2006-2009 wzrostowi. Analiza ich struktury wskazuje na przeważającą formę prowadzenia działalności przez osoby fizyczne na własne nazwisko. Badanie tendencji na rynku pracy pozwala na postawienie wniosku o utrzymującej się dłuższy czas stagnacji i braku zjawiska podejmowania aktywności przez mieszkańców. W przypadku rozwoju miasta rośnie liczba podmiotów gospodarczych w skali gminy.

Ταβέλα Np 33: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon wg sektorów własnościowych

	J. m.	2006	2007	2008	2009
ogółem	jed.gosp.	353	380	392	411
Sektor publiczny					
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	15	18	19	21
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	jed.gosp.	9	9	10	10
spółki handlowe	jed.gosp.	1	1	1	1
Sektor prywatny					
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	338	362	373	390
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed.gosp.	274	277	291	278
spółki handlowe	jed.gosp.	15	15	14	17
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	1	1	1	1
spółdzielnie	jed.gosp.	6	6	6	6
fundacje	jed.gosp.	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	14	15	15	15

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Ταβέλα Np 34: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon wg sekcji pkd (podział 2004)

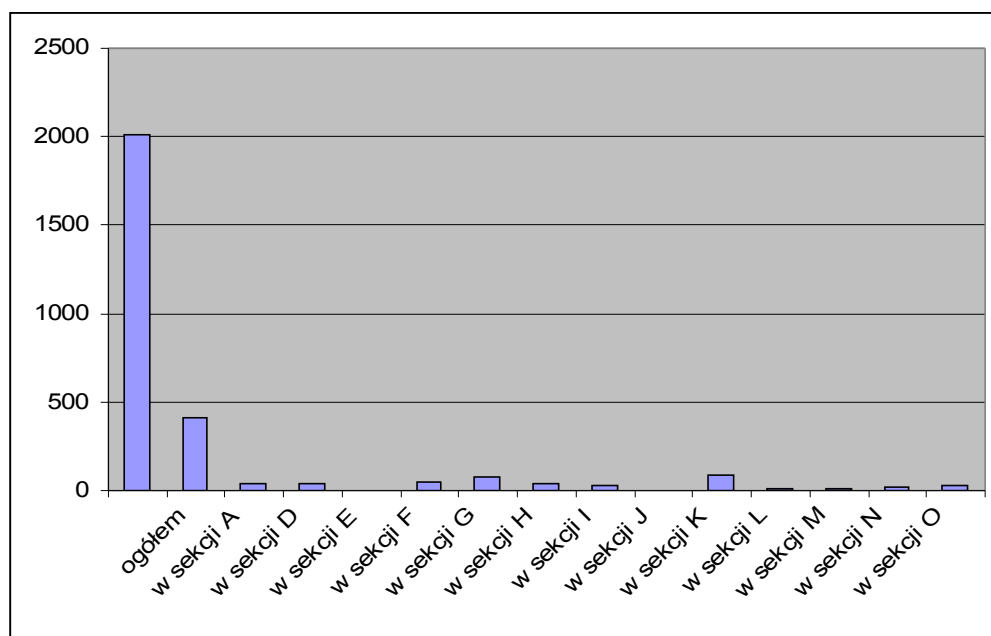
	J.m.	2006	2007	2008	2009
ogółem	jed.gosp.	353	380	392	411
w sekcji A	jed.gosp.	42	39	44	37
w sekcji D	jed.gosp.	49	45	46	39
w sekcji E	jed.gosp.	1	1	2	2
w sekcji F	jed.gosp.	33	42	47	44
w sekcji G	jed.gosp.	79	77	75	72
w sekcji H	jed.gosp.	29	28	29	40
w sekcji I	jed.gosp.	22	26	26	27
w sekcji J	jed.gosp.	5	4	4	4
w sekcji K	jed.gosp.	26	47	53	84
w sekcji L	jed.gosp.	5	5	5	5
w sekcji M	jed.gosp.	9	9	9	9
w sekcji N	jed.gosp.	16	17	18	17
w sekcji O	jed.gosp.	37	40	34	31

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

Legenda:

- A: Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo.
- B: Rybactwo.
- C: Górnictwo.
- D: Przetwórstwo przemysłowe.
- E: Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę.
- F: Budownictwo.
- G: Handel, naprawa pojazdów oraz artykułów użytku osobistego i domowego.
- H: Hotele i restauracje.
- I: Transport, gospodarka magazynowa i łączność.
- J: Pośrednictwo finansowe.
- K: Obsługa nieruchomości, usługi związane z działalnością gospodarczą.
- L: Administracja publiczna, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.
- M: Edukacja.
- N: Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.
- O: Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała.

Rysunek: Graficzna prezentacja struktury podmiotów gospodarczych

źródło: opracowanie własne

4.4 Turystyka

Ukształtowanie terenu, piękne krajobrazy, wysoki poziom zalesienia, występowanie jezior przy jednoczesnym niskim poziomie urbanizacji i słabo rozwiniętym przemysłem predestynują Gminę Ryn do bardziej atrakcyjnych pod względem turystycznym, gmin w województwie warmińsko-mazurskim. Jednakże dotychczas turystyka i rekreacja nie odgrywały w rozwoju gospodarczym gminy takiej roli, jakie powinny. Taki stan rzeczy w znacznej mierze spowodowany był nieadekwatnym w stosunku do potrzeb zapleczem noclegowym, nieadekwatnym do potencjału turystycznego tego obszaru. Znakomite warunki przyrodnicze stwarzają dogodne warunki dla uprawiania sportów wodnych i turystyki pieszej, dając szansę na szeroki rozwój turystyki w skali ponadlokalnej. Dlatego też przewiduje się, iż w dłuższej perspektywie znaczenie funkcji rekreacyjnej i turystycznej będzie w dalszym ciągu rosło.

4.4.1 Baza noclegowa

HOTELE, PENSJONATY

- Mazurskie Centrum Kongresowo-Wypoczynkowe "Zamek Ryn" (pl. Plac Wolności 2, 11-520 Ryn)
- Zajazd „Pod Kasztanami” (ul. Partyzantów 5, Ryn)
- Pensjonat „U Wallenroda” (ul. Plac Wolności, 3A Ryn)
- Pensjonat „Passat” (ul. Plac Wolności 6, Ryn)
- Pensjonat „Baszta” „Baszta 1” (ul. Plac Wolności 6, Ryn)
- Stanica Żeglarska „Stock”, (XX-Lecia 1, Ryn)
- Pensjonat „Serce Mazur” (ul. Świerczewskiego, Ryn)
- „Folwark Kraszewo” (Prażmowo 39)
- Pensjonat „Mirex” (Prażmowo 10A)
- Zajazd „Biały Młyn” (Sterławki Wielkie 22)
- Pensjonat „Sarmacja” (Rybical)
- Stanica Żeglarska (Zielony Gaj)

OŚRODKI WYPOCZYNKOWE

- Ośrodek Żeglarsko-Wypoczynkowy „Wichrowe Wzgórze”, (Ryn, il. Mazurska)
- Ośrodek Wypoczynkowo-Żeglarski „RYN” (ul. Mazurska, Ryn)
- Międzyszkolna Baza Sportów Wodnych - Ośrodek Żeglarski „Zofiówka” w Rynie (ul. Mazurska, Ryn)
- Ośrodek Wypoczynkowo - Żeglarski „STEWA” Skorupki

AGROTURYSTYKA

- Agroturystyka „Dworek u Pelców” (Kolonja Krzyżany)
- Gospodarstwo agroturystyczne (Słabowo 16)
- Gospodarstwo agroturystyczne „Zatoka Dobrej Nadziei” (Prażmowo)
- Gospodarstwo agroturystyczne (Herrmanns-hof, Kronowo 3)
- Usługi agroturystyczne „Ranczo nad stawem” (Wejdyki 33)
- Agro-pokoje „Marta” (Rybical 33)
- Usługi agroturystyczne (Stara Rudówka, Rybical, Sterławki Wielkie, Szymonka)
- „Agroturystyka Romka” (Szymonka 25)
- „Agroturystyka u Sylwi” (Mrówki 5)
- „AGRO u Murzyna” (Wejdyki 8)
- Agroturystyka, (Szymonka, Jeziorko)

Ταβελα Νο 35: Obiekty zbiorowego zakwaterowania

	J. m.	2006	2007	2008	2009
Obiekty ogółem					
obiekty ogółem VII	ob.	5	7	8	8
obiekty całoroczne VII	ob.	1	3	3	3
miejsca noclegowe ogółem VII	msc	606	895	939	1 087
miejsca noclegowe całoroczne VII	msc	113	397	436	430
korzystający z noclegów ogółem I-XII	osoba	15 130	38 723	52 467	51 529
korzystający z noclegów turyści zagraniczni I-XII	osoba	386	4 969	4 460	5 290
wynajęte pokoje w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych ogółem I-XII	--	7 109	24 064	29 548	28 458
wynajęte pokoje w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych turystom zagranicznym I-XII	--	227	3 159	4 349	5 187
udzielone noclegi ogółem I-XII	--	37 352	66 408	76 083	79 698
udzielone noclegi turystom zagranicznym I-XII	--	1 462	5 607	5 466	7 153

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

4.4.2 Szlaki piesze i trasy rowerowe

Zostały scharakteryzowane w rozdziale dotyczącym infrastruktury drogowej. Stanowią one niewątpliwie element sfery turystycznej, wymagają one działań szczególnych i wzmocnienia w priorytetach lokalnych.

4.4.3 Agroturystyka

Charakter terenów gminy był zawsze rolniczy. Dodatkowo jego walory krajobrazowe oraz usytuowanie w bezpośredniej bliskości zbiorników wodnych, a także zainteresowanie turystów aktywnymi formami wypoczynku dały początek rozwojowi agroturystyki. Obok kompleksowej oferty, związanej z mieszkaniem i wyżywieniem, w gospodarstwach rolnych istnieje oferta dodatkowa, tj. przejażdżki konne, rowery czy wędkowanie.

Ze względu na dużą lesistość, piękne krajobrazy oraz niski poziom urbanizacji, obszar Gminy należy do jednych z najbardziej atrakcyjnych terenów w województwie warmińsko-mazurskim. Znakomite warunki przyrodnicze okalających terenów stwarza dużą szansę na rozwój turystyki także na terenach wiejskich.

Gmina posiada szereg atrakcyjnych miejsc zaskakujących turystów pod względem krajobrazowym lub niezwykłości zjawisk przyrodniczych. Niebywałym atutem turystycznym Gminy jest szereg znajdujących się na jej terenie zabytków. Niektóre z nich to prawdziwe perełki architektury, inne z kolei zaskakują swoimi walorami i wiekiem.

Ταβέλα Np 36: Obiekty zbiorowego zakwaterowania (ogółem)

Rodzaj obiektu	J.m.	2006	2007	2008	2009
<i>Pensjonaty i kwatery prywatne</i>					
Obiekty całoroczne	obiekt	2	2	4	6
Obiekty sezonowe	obiekt	27	28	30	50
Korzystający z noclegów	osoba	114	545	402	811
Korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	41	47	69	123
<i>Inne obiekty</i>					
korzystający z noclegów ogółem	osoby	100	100	113	117
Wynajęte pokoje ogółem	nocleg	385	113	1870	229
<i>Ośrodki wczasowe</i>					
Obiekty ogółem	obiekt	5	5	5	5
Miejsca noclegowe	miejsce	700	700	700	700
Korzystający z noclegów	osoba	4656	5197	6000	6433
Korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	88	96	101	185
<i>Pola biwakowe</i>					
Obiekty ogółem	obiekt	15	15	15	15
Korzystający z noclegów	osoba	272	371	452	478

Źródło : dane GUS, bank danych regionalnych, dane własne

W 2009 roku zewidencjonowano 430 miejsc noclegowych (wszystkie funkcjonują jako całoroczne). Z pewnością taka pojemność bazy noclegowej jest niewystarczająca. Spodziewać się można stałego wzrostu turystów odwiedzających gminę. Z pewnością ilość miejsc noclegowych będzie rosła w obiektach wszystkich kategorii. Dla mieszkańców istotna jest możliwość zaoferowania noclegów w formie kwater prywatnych, a tym samym wsparcie domowych budżetów w trakcie sezonu letniego. W 2009 roku udzielono blisko 80 000 noclegów, z czego przeszło 7000 turystom zagranicznym.

W zakresie zadań związanych z rewitalizacją i wzmocnieniem bazy turystycznej istotne jest podniesienie standardów już istniejących miejsc noclegowych oraz stworzenie nowych punktów, połączone z usprawnieniem informacji turystycznej. Ponadto należy uzupełnić dane statystyczne, która są nieaktualne i niekompletne, co utrudnia diagnozę.

5 Przestrzeń i środowisko

5.1

RZEŻBA TERENU

Charakterystyczną cechą ukształtowania terenu jest wyniesienie środkowej części obszaru w pasie Słabowo - Krzyżany - Ryn - Orło - Jezioro - Skop, duże nachylenia zboczy z występującymi obniżeniami terenu maksymalnie o 72m. Północna i południowa część gminy usytuowana jest na wysokości 120 - 140m n.p.m.' Ma charakter równinno - falisty. Południowo-wschodnią część gminy, tj. na południe od Starej Rudówki i na wschód od Ławek, stanowi monotonna równina - rozległy kompleks łąk.

Charakterystyczną cechą ukształtowania terenu gminy Ryn jest wyniesienie środkowej części obszaru w pasie: Słabowo - Krzyżany - Ryn - Orło - Jezioro - Skop, która to strefa usytuowana jest przeciętnie na wysokości 150-170 m n.p.m. z maksymalną kulminacją 173,9 m n.p.m. na zachodzie (Krzyżany, Wejdyki) i 188,1 m n.p.m. na wschodzie (Skop). Obszar ten charakteryzuje się dużymi nachyleniami zboczy od 10% do 20%. Pod względem krajobrazowym wyróżnia się tu pas jezior Ryńskie - Olów - Orło. W/w jeziora wraz z jeziorem Tałty tworzą rynną jeziorną, o głębokości rzędu 60-70 m, mającą kształt doliny rzecznej, wyżłobioną przez wody płynące pochodzące z roztopiającego się lądolodu. Północna i południowa część gminy ma charakter równinno - falisty i jest w przewadze usytuowana na wysokości 120-140 m n.p.m.

Surowce naturalne, budowa geologiczna.

Obszar moreny dennej, obejmujący północną i południową część gminy, charakteryzuje się małą zmiennością budowy geologicznej, a w podłożu dominują gliny zwałowe, lokalnie piaski. W opozycji do opisanej strefy stoi środkowa część gminy, która stanowi teren wysoczyzny moreny czołowej. Obszar wyróżnia się pod względem krajobrazowym. Występują tu liczne jeziora i jeziora oraz kompleksy leśne. Podłoże zbudowane jest z piasków, iłów, lokalnie kredy pochodzenia jeziornego i zastoiskowego. Tworząc grunty składające się z piasków drobnych i luźnych, pyłów i iłów o zróżnicowanych właściwościach fizyko-mechanicznych. Grunty takie, charakteryzujące się wysoką aktywnością koloidalną, stanowią korzystne podłoże pod zabudowę.

Na terenie gminy Ryn występują powierzchnie gliniastej moreny dennej pagórkowatej i falistej oraz obszary form fluwiogłacyjnych tj. kemy, tarasy kemowe piaszczyste i żwirowe, są tu równiny torfowe z łąkami. Występują tereny żyzne, gleby kompleksu pszennego i żytniego.

Na terenie gminy Ryn znajdują się trzy udokumentowane złoża kruszywa naturalnego:

- Ryn KN 4017 - piasek ze żwirem, złożo o zasobach 23,46 tys. ton,
- Rybical KN 5748 piasek ze żwirem o zasobach - 64,30 tys. ton,
- Knis KN 6345 piasek o zasobach - 1279,30 tys. ton i piasek ze żwirem - 1501,60 tys. ton.

Ταβελα Nr 37: Ζεύα πιασών i ζυυίρων na terenie gminy Ryn

L.p.	Nazwa zεύα	Stan zagospodarowania zεύα	Zasoby w tys. ton		Wydobycie	Organ koncesyjny
			Geologiczne bilansowe	Przemysłowe		
1	Knis	Zaniechano wydobywania ze zεύα	2781	Brak danych	Zaniechane	Brak danych
2	Rybical	Zεύα o zasobach rozpoznanych szczegύlowo	64	Brak danych	Nie eksploatowane	Brak danych
3	Kronowo	Zaniechano wydobywania ze zεύα	404	Brak danych	Nie eksploatowane	Brak danych
4	Ryn	Zaniechano wydobywania ze zεύα	23	Brak danych	Nie eksploatowane	Brak danych
5	Ryn II	Zεύα o zasobach rozpoznanych szczegύlowo	523,39	Brak danych	Nie eksploatowane	Starosta Giżycki

Ζεύα: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Własność gruntów

Ταβελα Nr 38: Stany władania gruntów

L.p.	Wyszczegύlnienie	Powierzchnia w obszarze miasta	Powierzchnia w obszarze wiejskim	Ogółem powierzchnia w gminie
1	Grunty SP z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	80 ha - 19,56%	11 327 ha - 56,59%	11 407 ha - 55,85%
2	Grunty SP przekazane w użytkowanie wieczyste	27 ha - 6,60%	19 ha - 0,09%	46 ha - 0,23%
3	Grunty spółek SP, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	0 ha - 0,00%	3 ha - 0,01%	3 ha - 0,01%
4	Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	96 ha - 23,47%	285 ha - 1,42%	381 ha - 1,87%
5	Grunty gmin i związków międzygminnych przekazanych w użytkowanie wieczyste	9 ha - 2,20%	2 ha - 0,01%	11 ha - 0,05%
6	Grunty osób fizycznych	170 ha - 41,56%	6 457 ha - 32,26%	6 627 ha - 32,45%
7	Grunty kościołów związków wyznaniowych	6 ha - 1,47%	53 ha - 0,26%	59 ha - 0,29%
8	Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	7 ha - 1,71%	70 ha - 0,35%	77 ha - 0,38%
9	Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	3 ha - 0,73%	59 ha - 0,29%	62 ha - 0,30%
10	Grunty będące przedmiotem własności i władania osób innych niż wymienione wyżej	11 ha - 2,69%	1 737 ha - 8,68%	1 748 ha - 8,56%
	Razem:	409 ha - 100%	20 015 ha - 100%	20 424 ha - 100%

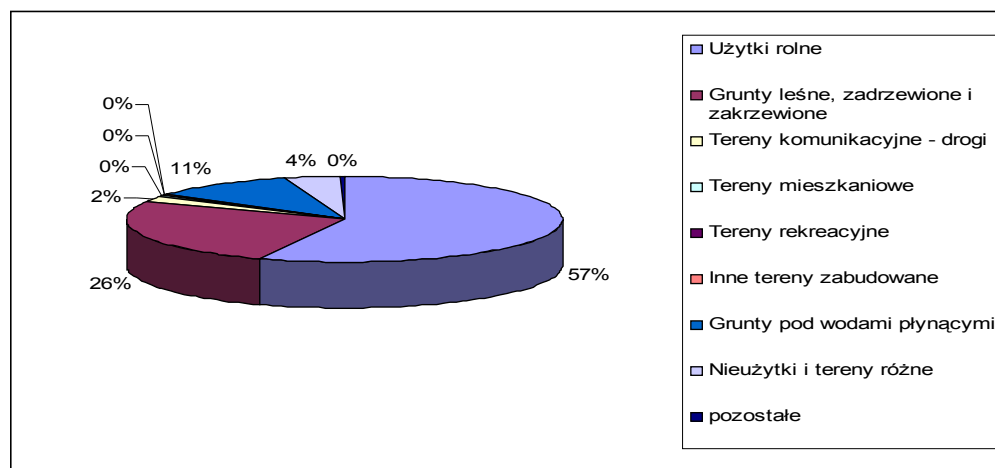
Ζεύα: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Ταβελα Nr 39: Sposób użytkowania funkcjonalno-przestrzennego

L.p.	Sposób użytkowania	Powierzchnia w mieście	Powierzchnia w gminie	Ogółem powierzchnia w mieście i gminie
1.	Użytki rolne	267 ha - 65,28%	11 237 ha - 56,14%	11 504 ha - 56,33%
2.	Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione	1 ha - 0,24%	5 224 ha - 26,10%	5 225 ha - 25,58%
3.	Tereny komunikacyjne - drogi	25 ha - 6,11%	406 ha - 2,03%	431 ha - 2,11%
4.	Tereny komunikacyjne - kolej	0 ha - 0%	17 ha - 0,08%	17 ha - 0,08%
5.	Tereny komunikacyjne - inne	0 ha - 0%	9 ha - 0,04%	9 ha - 0,04%
6.	Tereny mieszkaniowe	32 ha - 7,82%	43 ha - 0,21%	75 ha - 0,37%
7.	Tereny przemysłowe	10 ha - 2,44%	2 ha - 0,01%	12 ha - 0,06%
8.	Tereny rekreacyjne	7 ha - 1,71%	24 ha - 0,12%	31 ha - 0,15%
9.	Zurbanizowane tereny niezabudowane	7 ha - 1,71%	2 ha - 0,01%	9 ha - 0,04%
10.	Użytki kopalne	1 ha - 0,24%	6 ha - 0,03%	7 ha - 0,03%
11.	Inne tereny zabudowane	27 ha - 6,60%	12 ha - 0,06%	39 ha - 0,19%
12.	Grunty pod wodami płynącymi	21 ha - 5,13%	2 173 ha - 10,86%	2 194 ha - 10,74%
13.	Grunty pod wodami stojącymi	0 ha - 0%	15 ha - 0,07%	15 ha - 0,07%
14.	Nieużytki i tereny różne	11 ha - 2,69%	845 ha - 4,22%	856 ha - 4,19%

Źródło: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Rysunek Nr 1: Struktura użytkowania gruntów

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

5.1.1 Lasy

Znaczna część kompleksów leśnych rosnących na obszarze gminy, została uznana jako lasy ochronne.

Lasy (26 %), rozmieszczone są na terenie całej gminy w niewielkich kompleksach. Na terenie gminy brak jest kompleksów większych, o charakterze puszczańskim.

Lesistość gminy Ryn jest niższa od średniej krajowej wynoszącej 27,9% i średniej europejskiej wynoszącej 32%.

Lasy pełnią istotną rolę środowiskotwórczą, zapewniają korzystne funkcjonowanie przyrody, są jednym z podstawowych walorów turystycznych obszaru. Lasy ze względu na niewielkie zajmowane powierzchnie i korzystne oddziaływanie na warunki zdrowotne i mikroklimatyczne są wskazane do maksymalnej ochrony. Penetracja lasów poza zbieraniem runa leśnego powinna się odbywać po istniejących ścieżkach.

Ταβελα Νο 40: Leśnictwo wszystkich form własności

	J. m.	2006	2007	2008	2009
Powierzchnia gruntów leśnych					
ogółem	ha	5 045,0	4 994,9	5 009,8	5 061,4
lasy ogółem	ha	4 909,4	4 856,9	4 871,8	4 923,9
grunty leśne publiczne ogółem	ha	4 838,0	4 796,9	4 811,8	4 853,4
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	4 835,5	4 794,4	4 809,3	4 850,9
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	4 757,5	4 716,4	4 747,3	4 788,9
grunty leśne prywatne	ha	207,0	198,0	198,0	208,0

Źródło: statystyki publiczne (Bank Danych Regionalnych 2010)

5.1.2 Obszary i obiekty objęte prawnymi formami ochrony przyrody

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Na terenie gminy i miasta Ryn występują fragmenty obszarów chronionego krajobrazu (OChK) obejmujące najcenniejsze krajobrazowo tereny o różnych ekosystemach. W granicach gminy obszary chronionego krajobrazu zajmują 15 466,5 ha. Są to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Kraina Wielkich Jezior Mazurskich nr 54 -o powierzchni 85 527,0 ha, położony na terenie powiatów: Węgorzewo, Giżycko, Mrągowo i Pisz, w gminach Węgorzewo, miasto Węgorzewo, Giżycko, miasto Giżycko.
Obejmuje środkowy obszar gminy i miasta Ryn w tym jeziora: Orło, Ołów, Ryńskie, Tałowisko, Szymon, Kotek. Zachodnia granica OChK przebiega w okolicach miejscowości: Skop, Tros i Stara Rudówka i dochodzi aż do m. Prazmowo; do wschodniej granicy gminy.
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber nr 36 - o powierzchni 14 363,8 ha, położony jest na terenie powiatów: Bartoszyce, Kętrzyn, Giżycko i Olsztyn, w gminach Sępoleń, miasto Sępoleń, Korsze, Barciany, Bisztynek, Ryn, Kętrzyn, miasto Kętrzyn, Reszel i Kolno. Na terenie gminy Ryn obejmuje jezioro Guber wraz z fragmentami lasów w sąsiedztwie jeziora oraz część terenów zalesionych zlokalizowanych w północnej części gminy przyległych do jeziora Ławki.
- Obszar Chronionego Krajobrazu Kłos o powierzchni w granicach gminy Ryn wynoszącej 2 227,0 ha, obejmujący miejscowości: Tros, Skop, Monetki, Stara Rudówka.

5.1.2.1. Pomniki przyrody

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku art. 40 „pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie”.

Na terenie gminy znajduje się następujące pomniki przyrody:

- Nr rejestrowy 111, dąb szypułkowy (*Quercus robur*) „Morsztyn” w Rudówce, obwód 4,7 m, wysokość 27 m, - Decyzja WRN w Olsztynie nr 356/73 z 15 listopada 1973 r.
- Nr rejestrowy 150, głaz narzutowy w Rynie Pogórze (ok. 50m od szosy Ryn-Krzyżany), obwód 10,5 m, wysokość 1,8 m. - Decyzja WRN w Olsztynie nr 303/63 z dn. 25 lipca 1963r.
- Nr rejestrowy 1240, żywotnik nibyolbrzymi (*Thuja plicatoides*) w Kol. Rudówka oddz. 660 f; obwód 1,42 m, wysokość 24 m. - Dz. U. Woj. Warm.-Mazur. Nr 134 poz. 1685 2004r.

5.1.2.2. Obszary sieci Natura 2000

Zgodnie z postanowieniami prawa Unii Europejskiej Natura 2000 to spójna europejska sieć ekologiczna, której celem jest zachowanie rodzajów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków ważnych dla Wspólnoty. Obszary te typowane są według kryteriów podanych w Dyrektywie 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dziko żyjącej fauny i flory (tzw.

Dyrektywa Siedliskowa) jako Specjalne Obszary Ochrony (SOO) oraz Dyrektywie 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków (tzw. Dyrektywa Ptasia) jako Obszary Specjalnej Ochrony (OSO). Każde państwo samodzielnie przygotowuje propozycję tej sieci w obrębie swojego terytorium i przedstawia do zatwierdzenia Komisji Europejskiej.

W Polsce opracowaniem projektu listy obszarów Natura 2000 zajmuje się Minister właściwy do spraw ochrony środowiska, który przy sporządzaniu w/w listy zasięga opinii właściwych miejscowo rad gmin.

Na terenie gminy można wyróżnić obszar specjalnej ochrony ptaków - Jezioro Dobskie PLB 280012 (Dyrektywa Ptasia). Obszar zlokalizowany jest w północnej części gminy. Ogólna powierzchnia Obszaru Specjalnej Ochrony Jezioro Dobskie wynosi 6452,1 ha, z czego 365,8 ha w samej gminie Ryn. Obszar obejmuje także gminę: Węgorzewo (689,9 ha) oraz gminy wiejskie: Kętrzyn (1265,1 ha) i Giżycko (4131,5 ha).

Obszar OSO Jezioro Dobskie obejmuje mezotroficzne jezioro, o powierzchni ponad 17km² wraz z 4 wyspami porośniętymi lasem liściastym. Jeziora usytuowane są na wysoczyźnie morenowej z licznymi głazami narzutowymi. Otacza je głównie szuwar trzcinowy, a następnie pas łąk i pastwisk (2%) oraz grunty orne (29%). Południową część ostoi porastają bory mieszane. Lasy zajmują 38% obszaru, a zbiorniki wodne i mokradła 28%.

W ostoi występuje około 23 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i dwa gatunki Polskiej Czerwonej Księgi. Ostoja jest ważnym miejscem koncentracji żurawi - obserwowano tu do 3000 osobników, oraz miejscem odpoczynku migrujących

ptaków wodno - błotnych (ponad 200 osobników gągoła i 500 gęsi zbożowej i gęgawy) i miejscem gniazdowania drapieżników (w tym orlika krzykliwego)

5.1.2.3 Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny to istotny z punktu widzenia funkcjonowania środowiska element przestrzeni, gwarantujący utrzymanie możliwości wymiany i istnienia określonej puli genetycznej, liczebności osobników i gatunków, a w konsekwencji zachowanie różnorodności biologicznej środowiska.

Na terenie gminy Ryn wyróżnić można korytarze ekologiczne łączące obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym. Obszary węzłowe odznaczają się dużą różnorodnością gatunkową i siedliskową. Stanowią ostoje dla wielu gatunków rzadkich zwierząt. Obszary węzłowe obejmują sąsiednie gminy, które łączą się za sobą za pośrednictwem korytarzy ekologicznych.

Na terenie miasta i gminy Ryn występują następujące korytarze ekologiczne:

- Korytarz ekologiczny Warmia - Dolina Pasłęki Wschodni - obejmuje znaczną część gminy, rozciągnięty południkowo. Stanowi fragment korytarza łączącego OSO Jezioro Dobskie (PLB280012) z OSO Jezioro Łuknajno (PLB280003) oraz Puszcza Piska (PLB280008) położone poza granicami gminy Ryn w powiecie mrągowskim. Jedynie fragment OSO Jezioro Dobskie występuje w granicach gminy Ryn. W ostoi Jezioro Dobskie występują co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 2 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gniazduje powyżej 1% populacji krajowej kani czarnej (PCK) i orlika krzykliwego (PCK). W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego żurawia.
- Korytarz ekologiczny - Bagna Nietlickie - w granicach gminy Ryn, obejmuje obszar położony pomiędzy jeziorami Ławki Małe, Szymon i Szymoneckim. Drugą odnogę korytarza stanowi pas od jeziora Jagodne, przecinając Zatokę Mulik po jezioro Okrągłe. Stanowi ważny korytarz ekologiczny, będący łącznikiem części południowo-wschodniej i wschodniej gminy z rejonem Bagien Nietlickich wchodzących w systemem Natura 2000 jako Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków. Bagna Nietlickie (PLB280001) położone pomiędzy jeziorami: Jagodne a Buwełno zajmują 31 km² i leżą na terenie gmin Miłki i Orzysz. Ostoja obejmuje duże torfowisko niskie, powstałe w wyniku osuszenia jeziora Wąż. Porastają ją trzcinowiska, turzycowiska i zarośla wierzbowe. Teren jest otoczony olsami, brzezunami bagiennymi, szuwarami i łąkami kośnymi. Przez jego teren przepływa rzeka Wężówka. Na obszarze ostoi odnotowano 17 gatunków ptaków wymieniowych i 2 gatunki niewymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ponadto 7 gatunków ptaków występujących w ostoi, znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze.

5.1.2.4 Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Ryn znajdują się tylko jeden użytek ekologiczny. Jest to Jezioro Salpik (Guber) objęte tą formą ochrony na podstawie Rozporządzenia Nr 1 Dz. Urz. Woj. Olszt. Nr 7/95, poz. 96 z 13.02.1995 r. Jezioro Salpik (Guber) od 1995r. Uznano je za ekosystem wodny. Ten sztuczny zbiornik wodny o charakterze rozlewiskowym jest miejscem gniazdowania „rzadkich” gatunków ptaków. Akwen stanowi ostoję - miejsce żerowania i noclegowisko liczego ptactwa migrującego.

5.1.3 Rolnictwo

Bazę dla rolnictwa stanowią użytki rolne, stanowiące ok. 58 % pow. gminy, należące w do średniourodzajnych (dominuje klasa bonitacyjna IV). W południowej części

gminy występują trwałe użytki zielone. Duże zróżnicowanie gleb stwarza możliwości różnorodnych upraw zabezpieczających rozwój hodowli. Ze względu na turystyczny charakter gminy nie wskazana jest duża koncentracja inwentarza, w sąsiedztwie terenów o wiodącej funkcji turystycznej. Charakter terenu, a mianowicie: rzeźba, kompleksy leśne, ciek, zbiorniki wodne i zagłębienia terenowe oraz sieć dróg, nie stwarzają dobrych warunków dla gospodarki wielkotowarowej.

Rejon północno-wschodni (o słabych glebach) położony nad jeziorami stanowi okoliczność dla rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowych. Pozostały obszar gminy charakteryzuje się przeciętnymi walorami rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

5.1.4 Zasoby wodne

Pod względem hydrograficznym obszar gminy w większości należy do zlewni systemu Wielkich Jezior Mazurskich. Tylko niewielka część stanowi dorzecze rzeki Guber w jego odcinku górnym. Okolice wsi Krzyżany nie posiadają odpływu powierzchniowego. Obszar gminy charakteryzuje się występowaniem licznych jezior w większości połączonych kanałami bądź ciekami. Lustro wody w jeziorach znajduje się nierzadko na wysokościach, najwyżej - Orło /124m n.p.m./, najniżej Tałty /116,1m n.p.m./.

Na obszarze gminy znajduje się ciąg kanałów łączących jeziora Tałty i Jagodne. Są to kanały żeglugi śródlądowej Wielkimi Jeziorami. Bogata sieć hydrograficzna (11%) na terenie gminy i w jej okolicy stanowiąca ważny element krajobrazu, stwarzająca możliwość wypoczynku i rekreacji, wpływająca korzystnie na klimat, będąca środowiskiem życia fauny (również o znaczeniu gospodarczym - ryby) i flory, oraz dająca możliwość wykorzystania dla potrzeb żeglugi, rolnictwa (nawodnienia użytków zielonych) oraz do alimentacji przepływu rzek.

Główne wody powierzchniowe gminy Ryn tj. jeziora: Ryńskie, Tałty, Tałtowsko, Kotek, Szymon oraz położone przy granicy gminy Szymoneckie i Jagodne wchodzi w skład Wielkich Jezior Mazurskich.

Jezioro Guber jest piętrzone do rzędnej ok. 123,00 m n.p.m. Kr, a nadmiar wody ze zlewni odpływa rzeką Guber przez urządzenia upustowe progu zlokalizowanego przed miejscowością Salpik.

Przeobrażenia i degradacja środowiska gminy są związane z degradacją jakości wód powierzchniowych na skutek zanieczyszczenia poprzez:

- Rozproszone zrzuty ścieków w wiejskich jednostkach osadniczych.
- Spływy powierzchniowe z powierzchni rolniczych.
- Spływy z dróg.

Powstrzymanie procesu dalszej degradacji wód powierzchniowych związane jest z:

- Zwiększonym wykorzystaniem oczyszczalni ścieków w Rynie.
- Wyposażenie wszystkich jednostek osadniczych w sieć kanalizacji sanitarnej, odprowadzającej ścieki do oczyszczalni w Rynie.
- Tworzenie i właściwe zagospodarowanie stref ochronnych ujęć wód podziemnych.
- Prowadzenie gospodarki rolnej w sposób ograniczający migracje składników nawozowych, szczególnie azotanów do wód.

Opis wód powierzchniowych

Wśród użytków wodnych tworzących sieć hydrograficzną na obszarze gminy Ryn wyróżnić można następujące ich rodzaje:

Użytki naturalne

- Jeziora piętrzone należące do Wielkich Jezior Mazurskich użytkowanych jako zbiornik retencyjny, z którego odpływ kierowany jest upustami na rzekę Pisę -Ryńskie, Tałty, Tałtowisko, Kotek, Szymon. Są to zarazem wody żeglowne, przez które przebiega główny szlak WJM Pisz - Węgorzewo oraz szlak boczny do Rynu (patrz: mapka szlaków żeglownych 1:200 000).
- Inne jeziora piętrzone z kontrolowanym odpływem wody, przystosowane do planowego gospodarowania ich zasobami wodnymi - Ołów, Orło i Guber.
- Jeziora mniejsze, nie wyposażone w techniczne środki powiększania retencji (np. Ławki).
- Bezodpływowe „oczka wodne” (zbiorniki wód otwartych o pow. do 1 ha) będące naturalnym elementem przestrzeni krajobrazowej Pojezierza Mazurskiego, odgrywające również istotną rolę w retencjonowaniu wód w zlewni.
- Odcinek rzeki Guber i krótkie naturalne ciekły w zlewniach jezior wykorzystywane również jako odpływy z terenów zmeliorowanych,
- Mokradła śródpolne w kotlinach bezodpływowych o znacznej użytecznej pojemności retencyjnej, charakterystyczne dla obszaru całego pojezierza.
- Tereny pojezierne (zalańdowane części akwenów jezior) zlokalizowane w strefie brzegowej jezior, będące stałe w zasięgu oddziaływania wód.
- Sztuczne użytki wodne.
- Kanały żeglowne łączące jeziora i tworzące szlak wodny Wielkich Jezior Mazurskich.
- Rowy melioracyjne (podstawowe i szczegółowe) do regulacji stosunków wodnych terenów rolnych (głównie użytków zielonych) i leśnych.

Opis ważniejszych wód powierzchniowych gminy

■ *Tałty - Ryńskie*

Łączna powierzchnia jezior wg „Katalogu Jezior Polski” [2] wynosi 1836 ha, głęb. średnia 13,6 m, max 50,8 m. Jeziora te stanowią ptn. Odcinek wielkiej rynnny polodowcowej biegnącej południkowo i obejmującej jeziora: Ryńskie, Tałty, Mikołajskie, Bełdany, Nidzkie. Na akwenie jeziora należącym do gminy (na ptn. Od kanału Tałckiego - patrz: mapka szlaków żeglownych) przebiega szlak boczny do Rynu o dł. 12,5 km. Sumaryczna ocena stanu czystości wód jez. Tałty - Ryńskie wskazuje na III klasę, ale pod względem sanitarnym jest bardziej zróżnicowana - jez. Tałty II klasa, Ryńskie III klasa (szczególnie akwen północny) [4].

■ *Tałtowisko*

Powierzchnia 327 ha, głęb. Śr. 14,0 m; max 39,5 m. Do obszaru gm. Ryn należy ptn. część akwenu jeziora - granica biegnie w strefie głównego szlaku żeglownego na

odcinku kan. Tałcki, kan. Grunwaldzki. Tałtowisko zaliczane jest do III klasy czystości wód -sanitarnie odpowiada I klasie [4].

■ *Kotek*

Małe jezioro na szlaku żeglownym WJM znajdujące się w końcowym stadium starzenia się zbiornika wodnego. Misa jeziorna prawie całkowicie wypełniona osadami -powierzchnia otwartego zwierciadła wody to zaledwie 18 ha przy pierwotnej powierzchni jeziora ~ 70 ha. Głębokości rzędu 0,5 - 1,0 m, dalej utwory hydrogeniczne. Ruch żeglugowy w płd. Części jeziora na trasie kan. Grunwaldzki - Mioduński odbywa się w wybagrowanej rynnie głęb. ~2,5 m, szer. 30 m.

■ *Szymon*

Powierzchnia 154 ha, głęb. Średnia 1,1 m, max. 2,9 m. Jezioro płytkie i szlak żeglowny pomiędzy kanałami Mioduńskim i Szymońskim - podobnie jak na jez. Kotek -przechodzi w wykonanej pogłębiarką rynnie. W płn. części jeziora uchodzi ciek stanowiący dopływ z jezior Szymonek i Ławki. Jezioro jest zaliczone do III kl. Czystości wód - sanitarnie do I klasy.

■ *Jeziora Ołów i Orło*

Połączone ciekami jeziora o łącznej powierzchni 176 ha przystosowane są do żeglugi. Zasoby wodne jezior Ołów i Orło wykorzystywane były na potrzeby młyna w Rynie - odpływały do jeziora Ryńskiego przez zastawkę zlokalizowaną przy obecnym kąpielisku miejskim na jez. Ołów a następnie rurociągiem (sztolnią) pod zabudową miasta.

Kanały

W/w jeziora połączone są kanałami żeglowymi -całość stanowi odcinek kanałowy szlaku głównego Pisz - Węgorzewo.

- Kanał Tałcki (Tałteński) dł. 1,60 km łączy jez. Tałty z jez. Tałtowisko.
- Kanał Grunwaldzki dł.0,47 km pomiędzy jez. Tałtowisko i Kotek.
- Kanał Mioduński dł. 1,92 km od jez. Kotek do jez. Szymon.
- Kanał Szymoński dł. 2,36 km dający połączenie jez. Szymon z jez. Szymoneckim (zach. akwen jez. Jagodne).

Szerokość wszystkich kanałów rzędu 18 - 22 m, ubezpieczenie brzegów opaską żelbetową, tylko kanał Mioduński na połączeniu z jez. Kotek ma brzegi umocnione faszyną

Naturalne możliwości magazynowania wód można jeszcze wszechstronniej wykorzystać wykonując na istniejącej sieci hydrograficznej techniczne urządzenia powiększania retencji -jazy, upusty, zastawki, progi.

W odniesieniu do wód powierzchniowych gm. Ryn, to są one w tym zakresie w znacznym stopniu zagospodarowane. Przystosowane do racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi są niżej wymienione zbiorniki wodne:

Szlaki żeglowne

W granicach gm. Ryn przebiega szlak główny na odcinku od jez. Tałty do połączenia kan. Szymońskiego z jez. Szymoneckim a następnie wzdłuż granicy gminy jeziorem Jagodne do kan. Kula. Od szlaku przy kan. Tałckim, jeziorami Tałty i Ryńskim, biegnie szlak boczny do Rynu - dł. połączenia 12,5km. Kanały łączące jeziora południowe z północnymi tj. Tałcki, Grunwaldzki, Mioduński, Szymoński /łączna długość 6,35 km/ wykopano w latach 1764 - 65 w dostosowaniu do potrzeb

ówczesnej żeglugi. Z czasem wskutek ograniczenia transportu wodnego w obrębie WJM i trudności technicznych z ich utrzymaniem, uległy one wypłycaaniu, zarosły i praktycznie przestały pełnić rolę dróg wodnych. Dopiero w latach 1845 - 1856 - z chwilą pojawienia się statków o napędzie parowym - przeprowadzono pogłębienie i poszerzenie kanałów, wybudowano wyższe mosty nad ich korytami a także przeprowadzono na szeroką skalę roboty melioracyjne, terenów podmokłych przy jeziorach i kanałach. Po 1945r. brzegi kanałów ubezpieczono - głównie opaską żelbetową. Sezon nawigacyjny trwa na od 1 maja do 15 października każdego roku. Przystanie Żeglugi Mazurskiej zlokalizowane są w Rynie i Szymonkach. Oprócz statków pasażerskich głównymi użytkownikami są jednostki turystyczne - szczególnie w okresie wakacyjnym.

Ταβελα Νο 41: **Charakterystyka ważniejszych zbiorników i cieków wodnych w gminie Ryn**

L.p.	Nazwa zbiornika Jeziora:	Powierzchnia (ha)	Maksymalna głębokość (m)
1.	Tały/Ryńskie	1831	50,0
2.	Tałtowsko	327	39,5
3.	Kotek	18	1,0
4.	Szymon	154	3,5
5.	Guber	180	2,0
6.	Ołów	61	40,1
7.	Orło	115	26,6
8.	Ławki	69	17,0
L.p.	Kanały:	Długość (km)	Szerokość (m)
1	Szymoński	2,36	18 - 22
2	Grunwaldzki	0,47	
3	Mioduński	1,92	
4	Tałcki	1,60	

Zródło: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Występowanie wód powierzchniowych, w tym głównie jezior, jest ściśle powiązane z występowaniem wód podziemnych, które stanowią istotne ogniwo w ogólnym obiegu wody.

Na znacznej powierzchni gminy Ryn występuje Główny Zbiornik Wody Podziemnej nr 206. W części południowo-zachodniej gminy zbiornik ten posiada izolację od powierzchni nieciągłą lub niepełną, a w części południowej występuje część zupełnie bez jakiegokolwiek izolacji (ujęcie w Ławkach). Na terenie gminy ujęcia wody głębinowej występują w Rynie, Monetkach, Orle, Ławkach i Wejdykach. Użytkowane wody podziemne charakteryzują się dużym zażelazieniem i wymagają uzdatniania.

5.1.5 GLEBY, ROLNICTWO

W gminie Ryn rolnicza przestrzeń produkcyjna - użytki rolne, stanowią 58,2 % ogólnej powierzchni gminy (przy udziale 51,3% w b. woj. suwalskim i ok. 54% w woj. Warmińsko-Mazurskim). Na jednego mieszkańca przypada 1,87 ha użytków rolnych, wobec 0,48ha w kraju i 0,89 w woj. Warmińsko-Mazurskim. Należy tu nadmienić, że ilość użytków rolnych na jednego mieszkańca w Polsce (0,48ha) jest wielkością zbliżoną do Francji i Danii, ale czterokrotnie większa niż w Niemczech, Holandii czy Belgii.

W gruntach ornych dominuje klasa bonitacyjna IV. Na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej składają się warunki glebowe, agroklimat lokalny, rzeźba terenu i warunki gruntowo-wodne. Warunki agroklimatyczne gminy należy ocenić wysoko. W stosunku do reszty kraju są one mniej korzystne, głównie z uwagi na krótki okres wegetacyjny. Bonitacja rzeźby terenu dla potrzeb rolnictwa jest średnio korzystna.

Podstawowym elementem ograniczającym swobodny rozwój rolnictwa jest położenie znacznej części obszaru gminy w zlewni Wielkich Jezior Mazurskich, na terenach chronionego krajobrazu, co stwarza konieczność ekologicznej produkcji rolnej i ogranicza intensyfikację rolnictwa. Część obszarów rolniczych jest w dużym stopniu podatna na erozję oraz posiada trudne, w odniesieniu do uprawy warunki fizjograficzne.

Wysokie wartości mają wody podziemne - część obszaru gminy położona jest na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Wielkich Jezior Mazurskich (regionalna dokumentacja hydrogeologiczna - nr 206), które stanowią ważne bogactwo naturalne umożliwiające rozwój Rynu, a jednocześnie ograniczenia w lokalizacji różnego typu obiektów, stanowiących potencjalne zagrożenia dla jakości wód podziemnych.

Warunki hydrogeologiczne obszaru gminy są korzystne do pokrycia potrzeb niezbędnych do racjonalnego jej rozwoju. Rejon ujęć wód podziemnych w Ławkach wymaga zabezpieczenia przed możliwością skażenia ich przez infiltrację od powierzchni terenu.

Ταβελα № 42: Struktura użytkowania gruntów rolnych

lp	Użytki rolne	Powierzchnia w mieście	Powierzchnia w gminie	Ogółem powierzchnia w mieście i gminie
1.	Grunty orne	193 ha - 72,28%	7 117 ha - 63,34%	7 310 ha - 63,54%
2.	Łąki trwałe	30 ha - 11,24%	1 696 ha - 15,09%	1 726 ha - 15,00%
3.	Pastwiska trwałe	40 ha - 14,98%	2 124 ha - 18,90%	2 164 ha - 18,81%
4.	Sady	1 ha - 0,37%	15 ha - 0,13%	16 ha - 0,14%
5.	Grunty pod rowami, stawami i zabudowane	3 ha - 1,12%	285 ha - 2,54%	288 ha - 2,50%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, stan na 01.01.2008 r.

5.1.6 Klimat

Klimat lokalny kształtowany jest zarówno oddziaływaniem warunków mikroklimatycznych całego regionu, jak również czynników lokalnych: rzeźby terenu, szaty roślinnej, wód powierzchniowych itp. Tereny obniżeni w dolinie Łąk Łajty oraz cieków charakteryzują się niekorzystnymi właściwościami klimatycznymi.

Na obszarach o znacznym zróżnicowaniu powierzchni zaznaczają się różnice w lokalnym klimacie związane z ekspozycją i nachyleniem zboczy.

Znajdujące się na obszarze gminy duże zbiorniki wodne oddziałują swym zasięgiem na sąsiadujące obszary łagodząc minima i maksima temperatury. Klimat lokalny na tych obszarach cechuje się mniejszymi amplitudami temperatury i wyższymi średnimi temperaturami roku.

Obszary kompleksów leśnych, szczególnie w części południowej nad jeziorem Ryńskim oraz szereg mniejszych w zachodniej i środkowej części gminy, mają również wpływ na modyfikowanie warunków klimatycznych oraz odnawianiu zasobów tlenu atmosferycznego. Obszar leśny i tereny przylegające do lasów cechują się

zmniejszonymi amplitudami temperatury, większą wilgotnością a przede wszystkim mniejszymi prędkościami wiatru.

Korzystny wpływ mają również lasy na stan sanitarno-higieniczny powietrza, zieleni pochłania zanieczyszczenia, jak również w procesie fotosyntezy rośliny wydzielają różne substancje lotne cechujące się właściwościami zabijania drobnoustrojów.

Odnosząc powyższe informacje do Rynu należy stwierdzić, że wg danych z wielu lat:

- Średnia roczna temperatura wynosi 6,6 C.
- Najchłodniejszym miesiącem w dwudziestoleciu 1951-1970 jest obok stycznia -4,9C, luty -4,4C.
- Najcieplejszym miesiącem jest lipiec 17,8C i sierpień 16,8C.
- Średnia liczba dni gorących i upalnych nie przekracza 21, natomiast dni mroźnych i bardzo mroźnych 67.
- Średnia roczna suma opadów wynosi 529mm, przy maksymalnej 760mm i minimalnej 356mm. Porównując średnie sumy opadów zauważa się wzrost przewagi opadów letnio-jesiennych nad zimowymi.
- Pokrywa śnieżna utrzymuje się przeciętnie 107 dni, średnie daty pojawienia się jej przypadają na początek grudnia, a znikania na koniec drugiej dekady marca.
- Liczba dni z burzą wynosi średnio 14 dni, z mgłą 25, przy czym najwięcej przypada na listopad -6 dni, najmniej na czerwiec 0,2.
- Średnia liczba dni okresu wegetacyjnego wynosi 194, rozpoczęcie przypada na drugą dekadę kwietnia, zakończenie zaś na koniec października.

Wiatry w układzie rocznym dominują z kierunku południowo-zachodniego przy małym udziale wiatrów północnych. Taki układ odnosi się również do okresu jesieni i zimy. Latem i wiosną dominują wiatry z kierunku północno-zachodniego i zachodniego, przy najmniejszym udziale wiatrów północno-wschodnich.

Według E. Romera (Regiony Klimatyczne Polski) obszar gminy Ryn charakteryzuje się klimatem Pojeziernym i leży w zasięgu krainy olsztyńskiej. Pojezierze stanowi jeden z najchłodniejszych obszarów Polski i charakteryzuje się stosunkowo długą i chłodną zimą oraz wiosną, która jest wyraźnie chłodniejsza niż w centrum Polski. Obszar gminy charakteryzuje się małymi wahaniami temperatury. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6,7°C. Najwyższe średnie maksima temperatury występują w lipcu: 17,5°C. Najzimniejszym miesiącem jest luty, ze średnią temperaturą - 4,7°C.

Pierwsze jesienne przymrozki pojawiają się już w połowie października, a zanikają w pierwszej dekadzie maja, zatem średnia liczba dni bezprzymrozkowych wynosi 161. Okres wegetacyjny nie trwa długo, średnio 194 dni. Rozpoczęcie okresu wegetacyjnego przypada przeciętnie na trzecią dekadę kwietnia, zakończenie zaś na koniec października.

W gminie, podobnie jak i całej Polsce północno - wschodniej, przeważają wiatry zachodnie, które stanowią ok. 60% wszystkich dni wietrznych. Rozkład wiatrów nie jest równomierny w ciągu roku. W lecie przeważają wiatry nadciągające z kierunku zachodniego. Natomiast w zimie, zwłaszcza w grudniu i styczniu, wieją głównie wiatry wschodnie.

5.2

Uwarunkowania ochrony środowiska

Stan i ochrona środowiska są ściśle związane z rozwojem infrastruktury. W wielu dziedzinach na terenie gminy nastąpiła poprawa stanu środowiska w wyniku budowy i/lub modernizacji infrastruktury ochrony środowiska, głównie w sektorze wodno-ściekowym. Dla gminy, podobnie dla całego obszaru województwa, problem gospodarki wodno-ściekowej jest sprawą priorytetową w aspekcie zarówno dla samego środowiska, jak i w wymiarze gospodarczym - w zakresie możliwości bezpiecznego lokowania inwestycji w regionie.

Gmina posiada znaczny udział powierzchni o typowo rolniczym zagospodarowaniu, z wysokim procentem użytków zielonych. Stosunkowo nieduży procent powierzchni gminy stanowią tereny zurbanizowane, jak i przemysłowe, w przeciwieństwie do samego obszaru miasta. Pod względem klimatycznym obszar gminy znajduje się na pograniczu charakterystycznych dla strefy umiarkowanej klimatów: oceanicznego i kontynentalnego.

5.2.1 Zanieczyszczenie atmosfery

Zanieczyszczenie atmosfery pochodzi z punktowych i powierzchniowych źródeł emisji. Źródła powierzchniowe to przede wszystkim układ komunikacyjny, źródła punktowe to głównie zakłady produkcyjne, kotłownie, indywidualne ogrzewanie mieszkań.

Emisje z kotłowni i zakładów są przedmiotem kontroli ze strony odpowiednich służb ochrony środowiska. Właściciele i użytkownicy źródeł emisji, w tym instytucje i spółdzielnie mieszkaniowe mające znaczący udział w bilansie emisji, w miarę swoich środków finansowych przeprowadzają systematycznie modernizację kotłowni na bardziej ekologiczne, głównie z pieców opalanych paliwem stałym na piece gazowe lub opalane olejem opałowym.

Analizując wyniki pomiarów stanu sanitarnego powietrza atmosferycznego nie stwierdza się przekroczeń norm badanych zanieczyszczeń. W okresie zimowym następuje wzrost stężeń podstawowych zanieczyszczeń powietrza jak tlenek azotu, dwutlenek siarki i pył zawieszony. Jakość powietrza na obszarze Gminy nie budzi zastrzeżeń. Na stan sanitarny powietrza atmosferycznego na terenie Gminy wpływa emisja z zakładów przemysłowych, kotłowni miejskich i osiedlowych zlokalizowanych w mieście oraz emisje komunikacyjne.

5.2.2 Zagrożenia hałasem:

W Mieście rozróżniono dwa podstawowe źródła hałasu:

- hałas komunikacyjny,
- hałas przemysłowy.

Do najbardziej uciążliwego źródła hałasu zaliczono na terenie gminy hałas komunikacyjny. Na obszarze miasta i gminy do najbardziej uciążliwych źródeł hałasu wpływającym na klimat akustyczny należy ruch drogowy. Uciążliwość ta wiąże się z powszechnością jego występowania oraz czasem oddziaływania. Wzrost ruchu na drogach powoduje, że ulega pogorszeniu klimat akustyczny. Uciążliwość tras komunikacyjnych zależy od: natężenia ruchu, struktury rodzajowej potoku pojazdów, stanu nawierzchni i pojazdów, prędkości jazdy oraz odległości linii zabudowy od jezdni. Hałas przemysłowy mogący występować punktowo, na terenie Gminy nie powoduje zagrożeń z racji małej ilości zakładów produkcyjno-usługowych mogących emitować dźwięki. Według danych WIOŚ na terenie gminy nie ma zakładów emitujących ponadnormatywny hałas do środowiska.

Poziomy dźwięku środków komunikacji drogowej są wysokie i wynoszą nawet 75-90 dB, przy dopuszczalnych natężeniach hałasu w środowisku, w otoczeniu budynków mieszkalnych do 50 dB w porze nocnej i do 60 dB w porze dziennej.

6 Dokumenty strategiczne obowiązujące na obszarze oddziaływania Strategii

6.1 Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2013 uwzględnia trendy rozwoju światowej gospodarki i cele, jakie stawia Unia Europejska w Strategii Lizbońskiej. W uzupełnieniu materiału do strategii, w Priorytecie 6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej, w kontekście województwa warmińsko-mazurskiego należy wymienić:

Obszar: KOMUNIKACJA: Strategia wspiera włączenie do głównej sieci infrastruktury transportowej w Polsce drogi krajowej nr 16 i ekspresowej S7. Mówi także o polepszeniu komunikacji z Obwodem Kaliningradzkim i rozbudowie przejść granicznych w połączeniu z modernizacją dróg dojazdowych.

Obszar: WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA - Polityka regionalna państwa będzie umacniała rozwój współpracy międzynarodowej województwa w regionie Morza Bałtyckiego. W szczególności uwzględni kontakty kulturalne i naukowo-badawcze.

Obszar: OCHRONA PRZYRODY - Polityka regionalna państwa będzie zmierzała do utrzymania wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych regionu (Zielone Płuca Polski) m.in. poprzez konserwację obszarów przyrodniczych. Ważnym celem będzie zachowanie dziedzictwa kulturowego Żuław, a zwłaszcza tworzenie sprawnie działającego systemu hydrotechnicznego. Wzmacniana będzie międzynarodowa promocja turystyczna Wielkich Jezior Mazurskich i Kanału Elbląskiego.

6.2 Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Województwo warmińsko-mazurskie zostało ujęte w dwóch dokumentach rządowych oceniających sytuację społeczno-gospodarczą kraju. Są to Strategia Rozwoju Polski Wschodniej do 2020 roku oraz Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2013.

Dokumenty zawierają priorytetowe zadania oraz pokazują najważniejsze obszary, w których koncentrowane będą działania państwa.

28 maja 1999 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął uchwałę, która dała podstawę do rozpoczęcia prac nad strategią rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Szeroko zakrojone działania obejmowały: diagnozy i identyfikację wizji rozwoju, obszarów strategicznych dla Warmii i Mazur, konsultacje eksperckie, konsultacje społeczne.

„Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego” określała cele i działania na lata 2000-2015, a także odnosiła się do przyszłego członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Jesienią 2004 r., w województwie

warmińsko-mazurskim rozpoczął się proces aktualizacji strategii (uchwała Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr XXVI/361/04 z dnia 26 października 2004 r.). Potrzeba ponownego opracowania dokumentu ma większy związek ze zmianami w otoczeniu województwa (np. wejście Polski do Unii Europejskiej), niż z procesami zachodzącymi wewnątrz regionu. Według strategii Gospodarkę Warmii i Mazur cechują:

- niski poziom konkurencyjności przedsiębiorstw, mimo wzrostu udziału firm regionu w krajowych nakładach inwestycyjnych, z 1,8% do 2,3%, jednak wciąż udział ten jest niższy od potencjału ludnościowego, a wskaźniki prezentujące wartość inwestycji w przedsiębiorstwach oraz wartość brutto środków trwałych w przeliczeniu na jednego mieszkańca plasują region na jednym z ostatnich miejsc w kraju.
- Przedsiębiorstwa przemysłowe Warmii i Mazur przeznaczają znacznie mniejsze kwoty na działalność badawczo-rozwojową niż w innych regionach, szczególnie dotyczy to firm dużych, których udział w krajowych nakładach B+R wynosi tylko 1%, choć to one częściej podejmują takie działania, niż przedsiębiorstwa małe i średnie.
- Niski poziom przedsiębiorczości. Świadczą o tym zarówno dane o wszystkich podmiotach gospodarki, jak i wskaźniki charakteryzujące sektor małych i średnich przedsiębiorstw. Liczba przedsiębiorstw osób fizycznych na 10 tys. mieszkańców plasuje region na przedostatnim miejscu w kraju. Nasycenie podmiotami gospodarczymi wynosi ok. 77, gdy w kraju sięga prawie 94 na 1000 mieszkańców.
- Niska ocena atrakcyjności inwestycyjnej regionu. W województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowanych jest prawie 290 podmiotów z kapitałem zagranicznym. Plasuje to region na 13 miejscu w Polsce. W latach 2000-2002 dynamika liczby spółek z udziałem zagranicznym przewyższała dynamikę krajową lub była do niej zbliżona. W 2003 r. pogorszyły się wskaźniki zarówno dynamiki wzrostu liczby spółek z kapitałem zagranicznym, jak i poziomu wydatków inwestycyjnych tych przedsiębiorstw.
- Niski popyt wewnętrzny. Poziom przeciętnych wynagrodzeń sięga 88% średniej krajowej, zaś dochód rozporządzalny na osobę 90,4% (13 miejsce w kraju). Również popyt wytwarzany poprzez inwestycje samorządów lokalnych odgrywa w województwie warmińsko-mazurskim słabszą rolę stymulatora gospodarki, niż ma to miejsce w innych regionach kraju.

Do głównych problemów społecznych regionu należy zaliczyć:

- pogłębiające się trudności na rynku pracy oraz wynikające stąd konsekwencje, gdzie od lat odnotowuje się najwyższą stopę bezrobocia. W 2004 r. wyniosła ona 29,2% (w kraju 19,1%); zjawiska na rynku pracy nie pozwalają mówić o stałej tendencji poprawy. Jednym z takich zjawisk jest ciągły spadek liczby pracujących w województwie z 516 tys. osób w 1998 do 460 tys. w 2003 r..
- trudności z tworzeniem nowych miejsc pracy nakładają się na problemy z mobilnością zawodową i przestrzenną siły roboczej. Długotrwale bezrobotni najszybciej powiększają obszar ubóstwa i są w największym stopniu zagrożeni marginalizacją. W warmińsko-mazurskim żyje najwięcej osób w kraju korzystających z pomocy społecznej na 10 mieszkańców. Czynnikiem ograniczającym możliwości zatrudniania są w regionie relatywnie niskie kwalifikacje siły roboczej (odsetek osób z wyższym wykształceniem – 8,3% – jest znacznie niższy od średniej krajowej – 9,9%).

Cel główny strategii województwa brzmi:

„Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy”.

Spójność ta była stawiana jako cel rozwoju województwa już w 2000 roku. Cel ten pozostaje aktualny. Konieczność nadrobienia dystansu, jaki dzieli Warmię i Mazury od innych regionów Europy, udokumentowano w części strategii poświęconej syntetycznej diagnozie problemów.

Spójność ekonomiczna oznacza wzrost gospodarczy umożliwiający utrzymanie przez województwo udziału własnego w produkcie krajowym brutto na poziomie co najmniej 3% i jednocześnie dążenie do wypracowania produktu krajowego brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca w województwie, który zapewni zmniejszenie dystansu w stosunku do średniego poziomu PKB na jednego mieszkańca w kraju i w regionach Unii Europejskiej.

Spójność przestrzenna to włączenie się województwa do głównej sieci infrastruktury transportowej w Polsce oraz w transeuropejską sieć korytarzy transportowych.

Spójność społeczna oznacza tworzenie miejsc pracy, zmierzające do zmniejszenia bezrobocia w regionie w stosunku do średniego poziomu bezrobocia w kraju i w regionach Unii Europejskiej. Oferta nowych miejsc pracy winna być skierowana przede wszystkim do ludzi młodych z uwagi na ich dużą aktywność, mobilność, otwartość na zdobywanie nowych kwalifikacji.

6.3

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Aktualnie strategia rozwoju województwa określona jest i realizowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 jest kolejnym etapem realizacji *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020* i w pełni uwzględnia cele i priorytety, określone w tym dokumencie.

Misją Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego jest: **„Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.”**

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013 (RPO WiM 2007-2013) jest dokumentem planistycznym o charakterze wykonawczym, którego cel główny „Wzrost konkurencyjności gospodarki oraz liczby i jakości powiązań sieciowych” oraz cele szczegółowe wynikają wprost z podstawowego planu rozwojowego, jakim jest Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa.

Instrument ten służy osiągnięciu celów Polityki Spójności Unii Europejskiej na poziomie regionalnym, uwzględnia kierunki rozwoju i cele strategiczne określone m.in. w dokumencie „Polityka Spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013”.

Celem głównym strategii jest **Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.**

Jako priorytetowe dla realizacji celów strategii uznano w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 elementy wzmacniające przede wszystkim potencjał rozwojowy województwa warmińsko – mazurskiego oraz jego konkurencyjność, prowadzące do zmian w strukturze gospodarki, tj. wzrostu udziału sektora usług rynkowych i przemysłu a także zwiększające udział województwa w

nowoczesnych sieciach (komunikacyjnych, teleinformatycznych, infrastrukturalnych, środowiska przyrodniczego).

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013 jest:

Wzrost konkurencyjności gospodarki oraz liczby i jakości powiązań sieciowych

Cel główny RPO Warmia i Mazury będzie osiągnięty poprzez spójną i konsekwentną realizację następujących celów szczegółowych:

Cel 1. Wzrost konkurencyjności firm, produktów i usług

Jest to cel o charakterze horyzontalnym, odnoszący się do firm ze wszystkich sektorów gospodarki. Istotnym elementem osiągnięcia tego celu jest wzmocnienie firm istniejących i pomoc dla nowotworzonych, wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu, sfery B+R, aktywny marketing regionu, produktu i marki.

Szczególne wagę przywiązuje się do wzrostu potencjału turystycznego województwa, szerokiej akcji promocji województwa i jego oferty turystycznej, a także szerszego wykorzystania i adaptacji obiektów dziedzictwa kulturowego. Ze względu na fakt, iż turystyka jest jedną z głównych dziedzin zrównoważonego rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego i dysponuje znacznymi możliwościami rozwoju, została potraktowana w Regionalnym Programie Operacyjnym Warmia i Mazury w sposób szczególny, stanowiąc osobną oś priorytetową.

Cel 2. Wyższa konkurencyjność województwa jako miejsca pracy i życia

Województwo dzięki swoim walorom przyrodniczym i krajobrazowym ma szansę stać się atrakcyjnym terenem osiedlania się, zwłaszcza dla ludzi wolnych zawodów lub osób w wieku poprodukcyjnym. Uwarunkowane jest to m.in. zapewnieniem im i ich rodzinom nieskrępowanego dostępu do odpowiedniej jakości usług edukacyjnych, zdrowotnych i kulturalnych. Rozwój usług edukacyjnych, zdrowotnych i kulturalnych jest konieczny dla mieszkańców regionu. Ważniejszą rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym Warmii i Mazur powinny odgrywać miasta. Wpływ na rolę miast jako skupisk ludności, firm i usług ma także jakość rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych (humanizacja blokowisk, rewitalizacja starówek) oraz sposób zagospodarowania terenów miejskich, w tym terenów powojennych i przemysłowych.

Cel 3. Poprawa połączeń sieciowych województwa warmińsko-mazurskiego

W tym kontekście szczególnie istotne dla Warmii i Mazur jest uzyskanie bezpośredniego dostępu do głównych korytarzy transportowych, które w praktyce omijają województwo, przebiegając jedynie przez północną część (korytarz IA – Ryga – Kaliningrad – Gdańsk) oraz zachodni kraniec województwa (korytarz VI, w którym przebiega autostrada A1, droga nr 7 Gdańsk – Olsztynek – Nidzica – Warszawa – Chyżne oraz magistralna linia kolejowa).

Cele Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013 osiągnane będą poprzez koncentrację przedmiotową wsparcia na realizacji konkretnych przedsięwzięć, odnoszących się do następujących osi priorytetowych:

1. Przedsiębiorczość
2. Turystyka
3. Infrastruktura społeczna
4. Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast
5. Infrastruktura transportowa regionalna i lokalna
6. Środowisko przyrodnicze
7. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego
8. Pomoc techniczna

6.4

Cele strategiczne w rozwoju gminy

6.4.1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Podstawowym warunkiem oddziaływania na rozwój lokalny jest jasno opracowana strategia działania. Określa ona długofalowe cele gminy, identyfikuje problemy, diagnozuje sytuację, prognozuje, wytycza kierunki działania i wreszcie określa przeznaczenie zasobów koniecznych do realizacji poszczególnych celów strategicznych. Miasto i Gmina Ryn uchwałą Nr XLI/360/10 Rady Miejskiej w Rynie z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ryn”. przyjęła do wdrażania następujący główny cel strategiczny wynikający ze studium:

OSIĄGNIĘCIE WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU, ZAPEWNIAJĄCEGO POPRAWĘ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, PRZY ZACHOWANIU RÓWNOWAGI MIĘDZY AKTYWNOŚCIĄ GOSPODARCZĄ, A OCHRONĄ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO.

Najważniejsze działania służące realizacji tego celu to dbanie o jak najlepszy stan infrastruktury oraz zorganizowanie własnej działalności tak, aby stwarzała ona jak najkorzystniejsze warunki dla lokalnej przedsiębiorczości i inwestycji zewnętrznych.

Tak zdefiniowana rola gminy sprowadza się do wprowadzenia strategicznego zarządzania opartego na solidnej wiedzy i wszechstronnej analizie silnych i słabych stron miasta. Istotna jest świadomość, że miasto działa na rynku konkurencyjnym, dlatego stwarzanie warunków do rozwoju inwestycji za pomocą dostępnych gminie instrumentów winno być optymalnie wykorzystane.

6.4.2 Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Ryn na lata 2004-2006

Główny cel strategiczny realizowany był w minionym okresie przez dwa priorytety. Dotyczą one zaopatrzenia w infrastrukturę techniczną obszaru gminy oraz zaopatrzenia w infrastrukturę społeczną. Oba priorytety zgodne są z działaniami zawartymi w Zintegrowanym Planie Operacyjnym Rozwoju Lokalnego. Czas realizacji podzielono na dwa etapy: lata 2004–2006 oraz na lata 2007–2013. Jest to zgodne z przyjętymi w Unii Europejskiej okresami budżetowania.

Cele za Planem Rozwoju Lokalnego:

a) Cel Operacyjny 1 i 2: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodociągów i kanalizacji.

Celem działania jest stworzenie równych szans rozwoju mieszkańców gminy oraz poprawa dostępności mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych w wodę wysokiej jakości oraz odprowadzenie ścieków do oczyszczalni ścieków zapewniającej uzyskanie parametrów ścieków oczyszczonych zgodnych z normami UE. Działania dotyczyć winny budowy nowych połączeń komunikacyjnych i zwiększenie przepustowości już istniejących dróg.

b) Cel Operacyjny 3: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej

Celem działania jest budowa nowych połączeń komunikacyjnych i zwiększenie przepustowości już istniejących dróg, co spowoduje korzystniejsze warunki do rozwoju gospodarczego mieszkańców gminy, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy, zwiększy bezpieczeństwo, skróci czas przejazdów oraz spowoduje oszczędności w kosztach eksploatacji pojazdów.

c) Cel Operacyjny 4: Poprawa infrastruktury w zakresie gospodarki odpadami

Celem działania jest ochrona środowiska poprzez rozwój systemu gospodarki odpadami stałymi, wprowadzenie kompleksowego systemu gospodarki odpadami

d) Cel operacyjny 5: Poprawa infrastruktury w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Celem działania jest poprawa jakości powietrza oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Poprzez stworzenie kompleksowego systemu pozyskiwania i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.

d) Cel operacyjny 6: Kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje i gospodarka mieszkaniowa.

Odpowiednio określone kierunki i sposoby rozwoju określonych obszarów stanowią podstawę do sukcesu każdej gminy. W tym sensie odpowiednio opracowany plan zagospodarowania przestrzennego gminy jest jednym z ważniejszych dokumentów każdego samorządu. Potencjał rozwojowy gospodarki gminnej i uzbrojenie terenów przeznaczonych pod nowe inwestycje dokonywane przez przedsiębiorców.

e) Cel operacyjny 7 - Poprawa infrastruktury oświatowej

Cel określa budowę i modernizację gminnej bazy edukacyjnej oraz utworzenie sprawnego systemu edukacji wyposażonego w nowoczesną infrastrukturę społeczną.

f) Cel operacyjny 8 : Stworzenie Społeczeństwa Informacyjnego

Celem tego działania jest wykorzystanie społeczeństwa informacyjnego do wspierania regionalnej i lokalnej administracji, rozwoju e-usług publicznych, poprawy efektywności administracji i e-administracji.

g) Cel operacyjny 9: Budowa i modernizacja infrastruktury służącej rozwojowi turystyki

Celem działania jest rozwój turystyki sportu i rekreacji

Z analizy ww dokumentu do aktualizacji strategii przyjęto następujące kierunki:***a) Cel Operacyjny 1 i 2: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodociągów i kanalizacji.***

Korekty: zadanie pozostanie ważne i będzie realizowane aż do 2020 roku. Po realizacji głównych ciągów kanalizacji rozwiązać należy problemy w mniejszych miejscowościach i gospodarstwach oddalonych od głównych tras kolektorów. Zadanie zyskuje charakter zadania ciągłego.

b) Cel Operacyjny 4: Poprawa infrastruktury w zakresie gospodarki odpadami

Korekty: kontynuacja działań wspólnych, działania w znacznym stopniu zależą od czynników zewnętrznych – budowy wspólnego systemu odpadowego dla większej populacji, tak więc w strategii gmina obejmuje rolę uczestnika szerszych projektów sektora odpadowego.

c) Cel operacyjny 5: Poprawa infrastruktury w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Korekty: priorytet ten zyskuje mniejsze znaczenie ze względu na małą gęstość zaludnienia, nie jest to problem na terenie gminy, nie ma również dogodnych warunków do rozwoju energetyki odnawialnej, niewiele można na tym polu osiągnąć. Przy niewielkim zanieczyszczeniu środowiska potencjalne nakłady będą niewspółmierne do uzyskanych korzyści.

d) Cel operacyjny 6: Kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje i gospodarka mieszkaniowa.

Korekty: kontynuacja działań w powiązaniu z polityką planowania przestrzennego

a) Cel operacyjny 7 - Poprawa infrastruktury oświatowej

Korekta: priorytet ten zyskuje mniejsze znaczenie ze względu na osiągnięcie zadowalającego stanu aktualnego

b) Cel operacyjny 8 : Stworzenie Społeczeństwa Informacyjnego***Kontynuacja******c) Cel operacyjny 9: Budowa i modernizacja infrastruktury służącej rozwojowi turystyki i zagospodarowania przestrzeni dla turystycznego i rekreacyjnego wykorzystania terenów nad Jeziorem Ryńskim i terenach wiejskich.***

Korekta: wspieranie działaniami promocyjnymi i zachętami fiskalnymi podmiotów działających w branży turystycznej.

Część II

Diagnoza oraz identyfikacja problemów

7 Analiza SWOT

7.1 Identyfikacja słabych i silnych stron w rozwoju gminy

Słabe strony

Dynamiczny rozwój, jaki rozpoczął się od 1989r. oraz działanie w warunkach gospodarki rynkowej, przyczyniły się na terenie województwa warmińsko-mazurskiego i samej gminy do nadrobienia dystansu w stosunku do rozwiniętych ośrodków o podobnej wielkości w innych częściach województwa, czy Polski.

Sytuacja gospodarcza jest w znacznej mierze uwarunkowana historycznie, sytuację obecną kształtują głównie:

- dogodne położenie i dobra dostępność komunikacyjna gminy w skali regionalnej,
- wyższy niż przeciętny w skali kraju poziom bezrobocia, któremu towarzyszy przeciętny rozwój sektora gospodarczego,
- niska gęstość zaludnienia, jednak poprawnie rozwinięta sieć osadnicza Gminy,
- niski poziom uprzemysłowienia regionu,
- niższe od przeciętnej dochody mieszkańców.

Produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego jest niższy niż średnio w Polsce, jednak w dalszym ciągu obserwować można podstawowe trudności rozwoju gospodarczego, do których należy zaliczyć:

- Ograniczone finansowe możliwości gminy na cele inwestycyjne.
- Ograniczoną ilość przygotowanych terenów inwestycyjnych.
- Trudności ekonomiczne wielu zakładów pracy w ostatnich kilkunastu latach skutkujących wzrostem bezrobocia.
- Niski napływ kapitału z zewnątrz.
- Zbyt mały poziom inwestycji tworzących nowe miejsca pracy.
- Dominacja małych (1, 2-osobowych) firm, głównie handlowych i usługowych.
- zanieczyszczenie powietrza (tzw. niskie emisje) z palenisk domowych;
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych;
- zbyt niski stopień wykorzystania walorów turystycznych;
- nie wystarczająca oferta rynku pracy;
- słabo rozwijający się sektor MSP, a zwłaszcza mikroprzesiębiorstw;
- zły stan techniczny dróg i inne niedostatki komunikacyjne;
- brak dobrego przygotowania planistycznego dla terenów rozwojowych o znaczeniu ponad lokalnym, w tym pod budownictwo i usługi;
- niski stopień zatrudnienia.

Przeprowadzona diagnoza wskazuje na konieczność ukierunkowania działań dla wspierania rozwoju sektora turystycznego w kierunku usług o wysokiej jakości.

Podkreślić należy silną korelację między sferą gospodarczą, a sferą przestrzeni publicznej.

Silne strony

Wśród czynników sprzyjających rozwojowi gminy należy wymienić:

1. czyste środowisko
2. rosnąca aktywność gospodarcza regionu
3. sprzyjające warunki dla rozwoju rolnictwa na terenie gminy
4. członkostwo w UE,
5. położenie w regionie mazurskim
6. rolnictwo i turystyka stanowią ważny sektor gospodarki
7. istniejący potencjał tworzenia usług i produktów turystycznych
8. dostępne i możliwe do przygotowania tereny inwestycyjne

Analiza SWOT opracowana została na podstawie przeprowadzonych badań własnych oraz analizy zgromadzonych dokumentów udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy. Identyfikuje i formułuje podstawowe problemy i zagadnienia w kwestiach strategicznych. Metoda identyfikuje słabe i silne strony Gminy oraz przedstawia szanse i zagrożenia jakie przed nią stoją. Zakres analizy obejmuje uwarunkowania naturalne oraz antropologiczne, czyli związane z działaniami człowieka. Analizie podlegają w szczególności:

- stan środowiska - w odniesieniu do otoczenia gospodarczego i jego wykorzystania w procesach gospodarczych,
- zasoby ludzkie, w tym zjawiska i prognozy demograficzne, sytuacja zawodowa i ekonomiczna, stan bezrobocia,
- warunki i jakość życia mieszkańców, czynniki społeczne je determinujące,
- gospodarka, jej perspektywy rozwojowe i ograniczenia,
- zagospodarowanie przestrzenne gminy, czynniki lokalizacyjne.

Sfera przestrzeni i jej rozwój są na terenie gminy ściśle powiązane z rozwojem infrastruktury. Również sprawy z zakresu planowania przestrzennego i niedostatki w tym zakresie wpływają negatywnie na rozwój gminy Ryn.

MOCNE STRONY

- istniejące walory środowiska naturalnego
- zasoby przyrodnicze i krajobrazowe
- dysponowanie wartościowymi kompleksami terenów leśnych
- dysponowanie wartościowymi kompleksami terenów przyrodniczo-cennych
- występowanie jezior na terenie gminy
- niska gęstość zaludnienia na terenie gminy

SŁABE STRONY

- podatność środowiska na zanieczyszczenie
- niska świadomość ekologiczna
- zanieczyszczenie powietrza (tzw. Niskie emisje) spalenisk domowych
- zanieczyszczenia wód powierzchniowych
- niski stopień kanalizacji

- słabe wykorzystanie terenów zielonych dla wypoczynku i rekreacji
- brak wyznaczonych w planach zagospodarowania wyraźnych stref działalności z uwzględnieniem czynników środowiska.

GOSPODARKA	
MOCNE STRONY	SZANSE
<ol style="list-style-type: none"> 1. rozwój turystyki, jako ważnej gałęzi gospodarki - wielokierunkowo 2. atrakcyjna lokalizacja 3. pojezierze mazurskie 4. potencjalnie atrakcyjne tereny inwestycyjne 5. brak uciążliwego przemysłu 6. potencjał zatrudnienia na rynku pracy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. wzrost znaczenia aglomeracji olsztyńskiej 2. wzrost znaczenia Giżycka i Mrągowa na mapie turystycznej Polski 3. rozwój istniejących zakładów usługowych i wytwórczych na terenie gminy, 4. niskie podatki 5. dynamiczny rozwój sektora turystyki 6. modernizacja dróg gminnych i powiatowych 7. możliwość uzyskania ulg inwestycyjnych, w tym zwolnienia z podatku od nieruchomości, w przypadku rozpoczęcia działalności gospodarczej w gminie i tworzenia stałych miejsc pracy 8. rozwój infrastruktury ochrony środowiska i infrastruktury komunikacyjnej
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. wysokie bezrobocie, 2. niska świadomość gospodarcza i mała aktywność mieszkańców 3. usługi turystyczne na niskim poziomie, lub w niedostatecznej ilości 4. słabo rozwinięta baza usług związanych z obsługą podmiotów gospodarczych 5. niedostateczna liczba punktów gastronomicznych 6. niedostateczna ilość miejsc noclegowych w obiektach wszystkich kategorii 7. słabo rozwijająca się drobna przedsiębiorczość w powiązaniu z zawężonym rynkiem zbytu 8. sezonowość i krótki sezon letni 9. mała gęstość zaludnienia 	<ol style="list-style-type: none"> 1. zbyt mała promocja atrakcyjnej turystycznie gminy wynikająca z braku lokalnej organizacji działającej na rzecz turystyki 9. dominacja okolicznych miast 10. bliskość ośrodków powiatowych (Giżycko) powoduje odpływ wykwalifikowanych zasobów ludzkich 11. niskie kwalifikacje osób bezrobotnych 12. sukcesywny spadek ilości mieszkańców gminy

ŚRODOWISKO	
MOCNE STRONY	SZANSE
<ol style="list-style-type: none"> 1. istniejące walory środowiska naturalnego 2. zasoby przyrodnicze i krajobrazowe 3. dysponowanie wartościowymi kompleksami terenów leśnych 4. dysponowanie wartościowymi kompleksami terenów przyrodniczo-cennych 5. występowanie jezior na terenie gminy 6. niska gęstość zaludnienia na terenie gminy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. dbałość o środowisko naturalne 2. rozwój infrastruktury ochrony środowiska 3. promocja gminy jako miejsca ekologicznego i czystego 4. dbałość o czystość oraz budowanie zorganizowanego systemu odbioru odpadów 5. rozbudowa infrastruktury wodno-ściekowej 6. zabiegi na rzecz ochrony wód jezior na terenie gminy
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. podatność środowiska na zanieczyszczenie 2. niska świadomość ekologiczna 3. zanieczyszczenie powietrza (tzw. Niskie emisje) spalenisk domowych 4. zanieczyszczenia wód powierzchniowych 5. niski stopień kanalizacji 6. słabe wykorzystanie terenów zielonych dla wypoczynku i rekreacji 	<ol style="list-style-type: none"> 1. zanieczyszczenie środowiska pochodzące z ruchu drogowego 2. występowanie „dzikich” wysypisk śmieci 3. nieuregulowanie w szybkim czasie podstawowych problemów ochrony środowiska 4. zanieczyszczenie zbiorników wodnych ściekami

PRZESTRZEŃ i infrastruktura	
MOCNE STRONY	SZANSE
<ol style="list-style-type: none"> 1. zróżnicowane walory przestrzenne gminy 2. niski stopień degradacji przestrzeni 3. liczne obiekty wpisane do rejestru zabytków 4. współpraca w ramach Związku Stowarzyszeń na Rzecz Rozwoju Gmin Północnego Obszaru Wielkich Jezior Mazurskich LGD-9 5. sieć dróg umożliwiająca sprawną komunikację w ramach gminy i z ośrodkami miejskimi poza gminą 6. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. dostęp do ważnych szlaków komunikacji drogowej 2. niski stopień degradacji przestrzeni 3. rozwój zorganizowanej infrastruktury turystycznej o odpowiednim standardzie wokół jezior 4. rozwój usług internetowych 5. dostęp do infrastruktury teleinformatycznej, szczególnie na obszarach wiejskich 6. modernizacja i rozbudowa obiektów oświatowych 7. rozwój funkcji rekreacyjno-sportowych na terenie gminy 8. budowa infrastruktury ochrony środowiska
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. niewykorzystane tereny na obszarze miasta i gminy, w tym pod nieuciążliwy przemysł i usługi 2. niedostateczna ilość małej architektury na terenie gminy – w tym miejsc odpoczynkowych, map i urządzeń obsługi ruchu turystycznego 3. brak dbałości o historyczny detal w przestrzeni 4. estetyka budynków w części obszaru gminy 5. niezadowolający stan obiektów o charakterze zabytkowym 6. brak miejsc przyjaznych dla integracji społecznej np. place zabaw dla dzieci, parki 7. Zły stan budynków 8. brak wyznaczonych w planach zagospodarowania wyraźnych stref działalności z uwzględnieniem czynników środowiska. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. brak właściwego oznakowania turystycznego 2. słabe zagospodarowanie turystyczne przestrzeni 3. brak kanalizacji na obszarach gminy 4. brak właściwego oznakowania turystycznego w regionie 5. niedostateczna infrastruktura dostępu do atrakcji turystycznych 6. brak parkingów przy drogach powiatowych 7. malejąca rola kolei, brak stacji PKP (Sterławki Wik)

SPOŁECZNOŚĆ	
MOCNE STRONY	SZANSE
<ol style="list-style-type: none"> 1. zrozumienie ze strony władz potrzeb rozwoju 2. zaangażowane społeczeństwo rozumiejące procesy społeczno-gospodarcze 3. podejmowanie przez gminę właściwych działań zmierzających do pozytywnych zmian w sferze społecznej 4. zaangażowanie i zainteresowanie mieszkańców rozwojem gminy 5. silne oczekiwanie i gotowość mieszkańców do zaangażowania w proces zmian 6. działająca sieć organizacji społecznych i NGO 	<ol style="list-style-type: none"> 1. wdrożenie i/lub kontynuowanie programów działań społecznych 2. rozwój polityki prospołecznej wspartej ze środków UE (EFS) 3. rozwój organizacji pozarządowych 4. wykorzystanie Strategii dla poprawy sytuacji społecznej mieszkańców, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym 5. wykorzystanie nowych możliwości wynikających z aktywizacji gospodarczej regionu 6. wykorzystanie atrakcyjnych, pozytywnych tendencji rozwojowych województwa 7. dostępność głównych szlaków komunikacyjnych, drogowych 8. rosnący poziom cywilizacyjny kraju i wzrost poziomu życia mieszkańców
SLABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. znacząca ilość mieszkańców korzysta z pomocy społecznej 2. bezrobocie 3. duża liczba osób długotrwale bezrobotnych 4. struktura społeczna (patologie) 5. dekapitalizacja infrastruktury i substancji mieszkaniowej 6. niskie wykształcenie mieszkańców 7. słaby dostęp do infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich 8. konieczność nadrobienia istotnych opóźnień w rozwoju infrastruktury gminy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. migracje, w tym emigracja 2. brak mechanizmów, które zatrzymywałyby młodych ludzi w gminie 3. brak oferty dla specjalistów / osób o wysokich kwalifikacjach na terenie gminy 4. zubożenie mieszkańców, w szczególności wybranych grup, rosnące ubóstwo 5. brak świadomości mieszkańców odnośnie możliwości wykorzystania lokalnych warunków dla poprawy własnego dobrobytu

Analiza SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

- „**mocnych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony Miasta i które należy wykorzystane sprzyjać będą jego rozwojowi (powinno się utrzymać je jako mocne i oprzeć na nich przyszły rozwój Miasta);
- „**słabych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony Miasta i które nie wyeliminowane utrudniać będą jego rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);
- „**szans**” - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności Miasta, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi Miasta;
- „**zagrożeń**” - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności Miasta, ale które mogą stanowić zagrożenie

dla jego rozwoju (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na rozwój Miasta).

7.2

Scenariusze dla strategii

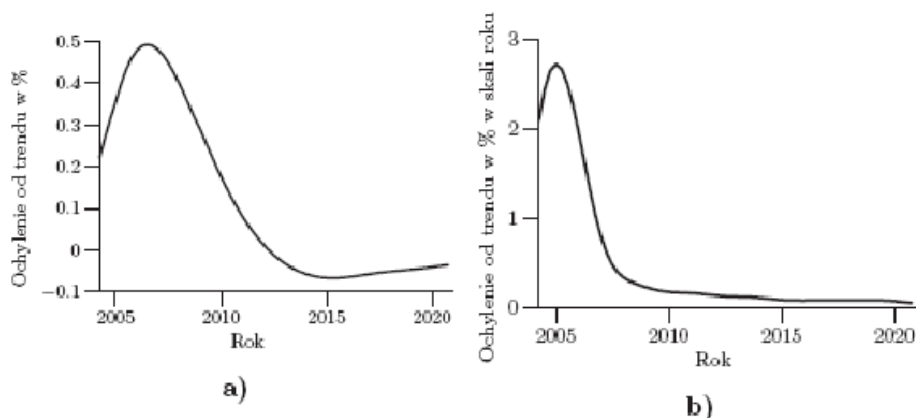
Można przyjąć określone scenariusze zgodnie z Prognozą Makroekonomiczną dla Polski na lata 2005-2020. Przyjęto w strategii 2 rodzaje odchyleń – in plus i in minus w stosunku do scenariusza przyjętego w Prognozie.

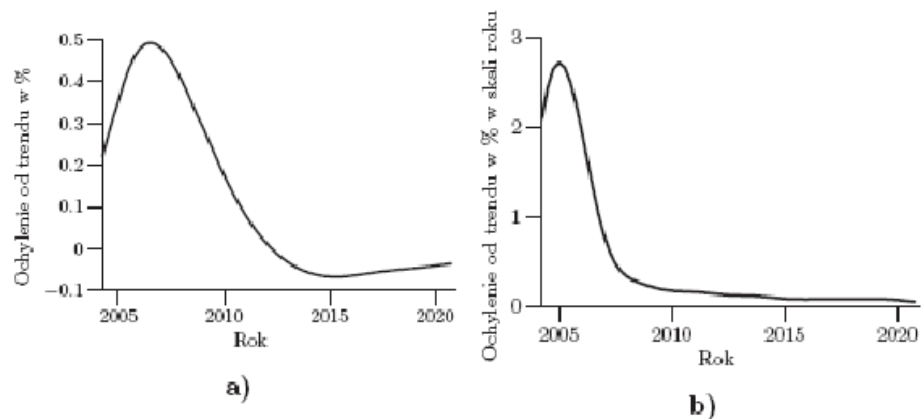
Dokument prezentuje wyniki prognozy makroekonomicznej obejmującej okres 2005-2020. W przypadku lat 2005-2007 wykorzystano prognozę zawartą w Programie Konwergencji na lata 2004-2007 przygotowaną przez Departament Polityki Finansowej i Statystyki Ministerstwa Finansów. Prognoza na lata 2008-2020 została sporządzona z wykorzystaniem modelu gospodarki polskiej opracowanego w Departamencie Analiz i Prognoz Ekonomicznych Ministerstwa Gospodarki i Pracy.

Założenia odnośnie zmian w polityce (zgodnie z PmdP) makroekonomicznej:

1. Nastąpi realizacja programu zmniejszenia wydatków sektora publicznego w relacji do PKB, którego rezultatem będzie redukcja deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych poniżej 3,3% PKB oraz utrzymanie długu publicznego na poziomie ok. 50% PKB.
2. Nie nastąpi istotna zmiana struktury dochodów podatkowych budżetu państwa.
3. Wzrost wiarygodności kredytowej Polski w związku z przystąpieniem do Unii Europejskiej
4. Polska włączy się do mechanizmu ERM2., a także włączy się do strefy euro.
5. Nastąpi istotny napływ transferów unijnych do Polski.
6. Nie nastąpi zmiana polityki monetarnej.
7. Nastąpi wzrost tempa wzrostu produktu w krajach Unii Europejskiej do poziomu 2,5% w długim okresie w związku z zakończeniem fazy spadkowej europejskiego cyklu koniunkturalnego.

Rysunek II-2. a) Zatrudnienie, b) Inflacja

Rysunek II-2. a) Zatrudnienie, b) Inflacja

Tempo konwergencji produktu utrzyma się na poziomie 2,2% - 2,7% implikuje długoterminowe tempo wzrostu PKB rządu 5,0% w horyzoncie prognozy. Tempo wzrostu PKB w kraju powinno zrównać się docelowo z tempem wzrostu w krajach UE. Wzrost tempa wzrostu z poziomu 4,3% - przeciętnego tempa wzrostu w latach 1995-2003 - ma trzy podstawowe źródła. Średnie tempo wzrostu PKB per capita w krajach UE-15 w latach 1995-2003 wynosiło 2,1%. Poziom ten jest jednak zaniżony w związku z recesją w krajach UE-15 w ostatnim okresie. Zakładamy, że w długim okresie kraje UE-15 będą się rozwijać w przeciętnym tempie 2,5% rocznie.

W stanie ustalonym tempo wzrostu konsumpcji prywatnej i publicznej, inwestycji, eksportu i importu powinno być równe z tempem wzrostu produktu krajowego brutto. Tempo wzrostu eksportu i importu będzie szybsze w związku z trendem wzrostowym relacji eksportu i importu do PKB.

Spełnienie negatywnego scenariusza rozwoju makroekonomicznego spowoduje ograniczenie zaawansowania realizacji zadań przewidzianych w Strategii. Strategię sporządzono z uznaniem za najbardziej realny przeciętnego scenariusza rozwoju gospodarczego.

Z przeanalizowanych scenariuszy wyłaniają się dwa warianty realizacji strategii:

- a) w scenariuszu optymistycznym – do 2015 roku
- b) w scenariuszu realnym, wydłużonym – do 2020 roku.

8 Diagnoza stanu aktualnego po analizie uwarunkowań

8.1

Identyfikacja problemów strefy społecznej

W sferze społecznej przeprowadzono szeroką diagnozę problemów. Diagnoza taka dokonana została na podstawie własnych badań i obserwacji, lecz przede wszystkim analizy dokumentów i danych statystycznych. Własne diagnozy autorów uzupełniono o informacje pochodzące z kluczowych strategii i studiów obowiązujących na terenie Gminy.

W trakcie prac zidentyfikowano następujące problemy sfery społecznej:

- liczna grupa mieszkańców wykluczona ze społeczeństwa,
- znacząca grupa mieszkańców żyjących poniżej poziomu ubóstwa,
- znacząca grupa bezrobotnych o bardzo niskim poziomie wykształcenia,
- poziom dochodów mieszkańców niższy niż w sąsiadujących większych miastach,
- zwiększająca się ilość osób potrzebujących pomocy zewnętrznej (pomocy społecznej),
- zwiększające się zróżnicowanie socjalne mieszkańców.
- starzejące się społeczeństwo,
- wysokie bezrobocie i brak miejsc pracy,
- mała liczba mieszkań, często złe warunki mieszkaniowe,
- występowanie patologii społecznych, w tym alkoholizmu.

Problemy społeczne podlegają wielorakim i złożonym powiązaniom pomiędzy sobą. Zaistnienie jednego z nich może wywołać w przyszłości kolejne, powodując w dodatku efekt tzw. sprzężenia zwrotnego. Problem bezrobocia w krótkim czasie może prowadzić do wystąpienia zjawiska ubóstwa. Ten z kolei, w powiązaniu z wyżej wspomnianym bezrobociem, rodzi poczucie frustracji i braku perspektyw. Taki stan rzeczy sprzyja wystąpieniu zjawiska alkoholizmu, który jeszcze bardziej pogłębia ubóstwo i utrudnia znalezienie pracy. Alkoholizm może również prowadzić do przemocy w rodzinie. Patologiczna rodzina nie jest w stanie przekazać pozytywnych wzorców, co w konsekwencji prowadzi do pojawienia się następných pokoleń podatnych na patologie. Najważniejsza w polityce społecznej powinna być profilaktyka zagrożeń, ponieważ siły i środki na nią skierowane procentują pozytywnymi efektami w przyszłości. Z dokonanej analizy wynika również, że problemy społeczne i obszary działań powiązane są ze sobą wieloma zależnościami i przenikają się nawzajem. Wyprecyzowano następujące grupy osób i obszary interwencji:

- rodziny dotknięte ubóstwem z powodu bezrobocia oraz rodziny wielodzietne i niepełne,
- środowiska osób niepełnosprawnych,
- osoby starsze,
- dzieci i młodzież szkolna z rodzin ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- grupy społeczne zagrożone chorobą alkoholową i narkomanią.

Przyjąć można określone cele w polityce społecznej w odniesieniu do zdefiniowanych obszarów i grup problemowych:

8.1.1 Osoby starsze i niepełnosprawni

- Cele działań: utrzymanie zdolności osób starszych do samoegzystencji w swym naturalnym środowisku, dbanie o warunki dla prowadzenia aktywności osób starszych, w tym wydatna pomoc rodziny, zapewnienie wsparcia rodziny i opieki społecznej osobom starszym, niezdolnym do samodzielnej egzystencji w środowisku domowym. Ważnym zagadnieniem jest likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej i obiektach publicznych, a także

ułatwienie dostępu do informacji, w tym internetu, w powiązaniu z aktywizacją zawodową niepełnosprawnych i wsparciem polityki zatrudnienia niepełnosprawnych.

8.1.2 Grupy narażone na uzależnienia i współuzależnienia (głównie od choroby alkoholowej i narkomanii)

- Cele działań: zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin, zapobieganie i polityka edukacyjna, zapewnienie pomocy i ochrony przed przemocą w rodzinie. Konieczna jest kontynuacja i rozwijanie prowadzonej działalności w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w Gminie, oraz w zakresie przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dzieci i młodzieży.

8.1.3 Osoby na etapie edukacji szkolnej i akademickiej

- Cele działań: wsparcie dla edukacji i zapewnienie jej rozwoju na właściwym poziomie, kształtowanie postaw odpowiedzialności. Wykorzystać należy wdrażanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu. Działania dla zatrudnienia absolwentów i ściślejszego powiązanie oferty rynku pracy z ofertą edukacyjną są tutaj niezwykle istotne, młodzi ludzie często mają wrażenie, że lokalny rynek pracy nie zapewnia satysfakcjonującego zatrudnienia.

Według danych statystycznych ok. 14% populacji to osoby niepełnosprawne. W strategii przewidzieć więc należy stosowne działania nie tylko z zakresu ingerencji w infrastrukturę, lecz także uzupełniające działania aktywizujące tę grupę społeczną i umożliwiające jej zaistnienie na rynku pracy. Blisko 90% niepełnosprawnych to osoby, które nie podejmują aktywności zawodowej. Problem dotyczy więc przeszło 400 osób. Kolejną grupą, o której należy tu wspomnieć są osoby z problemami alkoholowymi. Jest to dość znaczna ilość osób, która korzysta z bieżącej pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej i dochodzi do około 300 osób.

8.2

Identyfikacja problemów sfery gospodarczej

Problemy w tej grupie dotyczą dwóch istotnych grup elementów: gospodarki komunalnej w rozumieniu spełniania podstawowych funkcji gminy i realizacji jej zadań własnych, a także życia gospodarczego miasta w odniesieniu do aktywności gospodarczej podejmowanej przez mieszkańców.

Elementem wspólnym jest tutaj podstawowa infrastruktura warunkująca rozwój gminy. Inwentaryzacja stanu obecnego prowadzi do wniosku, że na terenie gminy Ryn wymagana jest duża aktywność inwestycyjna związana z podstawową infrastrukturą (rozbudowa systemów wodociągowych, kanalizacyjnych, remontów dróg).

Aktywności i uwagi wymaga również tworzenie warunków infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości (przygotowanie terenów inwestycyjnych).

Działania Gminy nastawione na budowę infrastruktury wodno-ściekowej kontynuowane są od wielu lat. Dotychczas staraniem samorządu niemalym trudem udało się rozwijać system wodociągowy i kanalizacyjny na terenie gminy. Tempo rozwoju sieci wodociągowych i budowa nowych sieci kanalizacji nadszły za aktualnymi potrzebami.

Podstawowym problemem gminy, poza niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturą kanalizacyjną jest bezrobocie, spowodowane znacznym zmniejszeniem zatrudnienia w początkowych latach transformacji gospodarczej oraz tym, że rolnictwo nie może wygenerować wystarczającej ilości miejsc pracy. Duża część bezrobotnych straciła prawa do zasiłku i korzysta jedynie ze skromnych świadczeń socjalnych. Ponieważ w

strukturze gospodarstw dominują gospodarstwa do 5 ha, w nadchodzącym procesie restrukturyzacji rolnictwa należy spodziewać się dalszego pogłębienia tego problemu. Gmina, posiadająca znakomitą lokalizację, dążąc do pozyskania inwestorów powinna podjąć jak najszybsze kroki w celu uzbrojenia terenów inwestycyjnych i turystycznych w niezbędne media. Przy obecnej konkurencji panującej wśród gmin ubiegających się o inwestorów, brak takiego zaplecza dyskwalifikuje gminę już we wstępnych działaniach. Do priorytetowych działań, przed jakimi stoi gmina należy dokończenie inwestycji w infrastrukturę wodociagową i sanitarno-kanalizacyjną. Nowoczesna Gmina, wyrażająca aspiracje do bycia Gminą rozwiniętą gospodarczo, koniecznie musi zapewnić swoim gościom i mieszkańcom dogodny dojazd i odpowiednie warunki sanitarne. Również zainteresowanie potencjalnych inwestorów jest w znacznym stopniu uzależnione od stanu infrastruktury w Gminie. Nie bez znaczenia jest również fakt, i realizacja projektu odczuwalnie wpłynie na jakość życia jej mieszkańców.

Problemy, jakie dotyczą sfery gospodarczej to przede wszystkim:

- skutki społeczne i regionalne związane z ograniczeniem dotychczasowej aktywności,
- brak alternatywnych miejsc pracy,
- brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych pod budownictwo mieszkaniowe,
- brak warunków rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz tworzenia miejsc pracy,
- brak dostatecznie rozwiniętej sieci kanalizacyjnej i wodociagowej,
- występujące problemy z odbiorem ścieków w części obszaru gminy,
- występujące problemy z odbiorem odpadów na całym obszarze gminy,
- zanieczyszczenie środowiska, szczególnie gruntowo – wodnego,
- występują niedostatki w zakresie zaopatrzenia w wodę dla celów bytowo-gospodarczych,
- problem dostępności nowych terenów inwestycyjnych jest jednym z elementów niezbędnych dla tworzenia nowej infrastruktury dla nowych terenów,
- problem nowych i alternatywnych miejsc pracy – zadanie umożliwi wprowadzenie nowych Przedsiębiorców na nowe tereny inwestycyjne, poprawi warunki działania obecnych firm.

Z punktu widzenia samorządu lokalnego istotne są problemy, jakie dotyczą gminę, do których należy między innymi brak możliwości zapewnienia należytego stanu ochrony środowiska i dostaw wody odpowiedniej jakości, a tym samym niemożność pokonania istotnych barier lokalnego rozwoju. Problemy zostały zidentyfikowane na podstawie:

- analizy danych statystycznych dotyczących ilości mieszkańców korzystających na terenie gminy z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- analizy kluczowych czynników rozwoju gospodarczego gminy,
- analizy danych demograficznych, stopy bezrobocia, dochodów mieszkańców i budżetu.

Na terenie Województwa, a także w gminie obserwować można średnie i niskie wskaźniki wzrostu gospodarczego. Do negatywnych zjawisk zaliczyć niższe niż średnie w kraju tempo wzrostu gospodarczego województwa w latach 2000-2006. Jeszcze niższe wartości wskaźników gospodarczych na mieszkańca odnoszą się do

samej gminy. Jednym z głównych celów strategii jest poprawa warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej, a w konsekwencji rozwój obszaru gminy. Jednym z kluczowych elementów niezbędnych do rozwoju jest jednak odpowiednia infrastruktura. Zanieczyszczenie lokalne gleb i wód należy – mimo braku prowadzonych badań – uznać za istotne.

Rozwiązania wymagają również sprawy z zakresu zagospodarowania odpadów stałych, należy tutaj zwrócić uwagę na fakt, że gmina nie jest w stanie rozwiązać problemów występujących w gospodarce odpadami samodzielnie bez współpracy z sąsiednimi gminami. W zakresie odpadów komunalnych celowe jest tworzenie nowej infrastruktury (składowiska, zakłady unieszkodliwiania odpadów) wymagana jest odpowiednia wielkość instalacji i obsługiwanej populacji (ok. 150 000 mieszkańców). Z pewnością na terenie gminy potrzebna jest intensyfikacja działań związanych z selektywną zbiórką odpadów, w tym odpadów ulegających biodegradacji. Należy rozwijać i udoskonalać istniejący system gromadzenia odpadów w ramach współpracy z sąsiednimi gminami.

W zakresie infrastruktury warunkującej rozwój gospodarczy, ale także spełniającej zupełnie podstawowe funkcje należy uwzględnić w celach strategicznych rozwój sieci drogowej. Realizacja zadań strategicznych na polu infrastruktury przyczynia się nie tylko do spełnienia podstawowych potrzeb mieszkańców, ale stwarza warunki do rozwoju podmiotów gospodarczych.

8.3

Identyfikacja zagrożeń w otoczeniu

Na realizację celów strategii wpływ będą miały nie tylko działania, jakie podejmie gmina i lokalni aktorzy działający w wielu sektorach na jej terenie. Znaczna grupa czynników stanowiących o sukcesie dowolnej strategii rozwoju ma miejsce poza działaniami będącymi pod kontrolą gminy.

Uwarunkowania zewnętrzne są tutaj bardzo istotne, dokonano więc identyfikacji najistotniejszych zagrożeń w bliższym i dalszym otoczeniu gminy Ryn:

1. Zmiany społeczno-gospodarcze wywołane postępem technologicznym.
2. Konkurencja ze strony celów nierozwojowych w polityce krajowej i regionalnej.
3. Brak reformy rolnej i zbyt powolne tempo spadku zatrudnienia w rolnictwie.
4. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura transportowa, szczególnie drogowa.
5. Starzenie się społeczeństwa
6. Niekorzystne czynniki makroekonomiczne, np. wzrost inflacji

Część III

Projektowanie i formułowanie strategii

9 Określenie celów i metod przygotowania Strategii

9.1

Metodologia i zagadnienia teoretyczne

Strategia rozwoju gminy jest jednym z podstawowych dokumentów określających kierunki inwestowania, ale również bieżącego zarządzania gminą. Wyznaczając kierunki strategiczne dla gminy Ryn dokonano określenia głównych celów strategii.

Strategia winna być również narzędziem służącym do zarządzania gminą, co oznacza, że wszelkie kierunki działania gminy, a także narzędzia realizacyjne strategii winny z nią współgrać. Zaleca się, aby poszczególne elementy opisowe zadań, tak jak i roczne plany realizacji zadań opisywanych w strategii precyzować w innych dokumentach: Wieloletnim Planie Inwestycyjnym, programie rewitalizacji.

Strategia oznacza generalnie koncepcję funkcjonowania gminy w dłuższym okresie czasu, tj. w perspektywie 10÷15 lat. Dla strategii gminy Ryn przyjęto:

- okres 2010- 2013 – I etap

- określenie możliwości finansowych

- weryfikacja WPI

- określenie stopnia możliwości realizacji zadań + korekta o nowe kierunki

- 2013- weryfikacja celów w nowej perspektywie finansowania

-2014-2020 – II etap nowa perspektywa (aktualizacja)

Gmina, podobnie jak inne terytorialne systemy społeczno-gospodarcze, posiada następujące cechy istotne z punktu widzenia praktyki zarządzania¹:

- **kluczowa** dla kierowania rozwojem **rola władz publicznych** (posiadających demokratyczny mandat od zbiorowego podmiotu, jakim jest społeczność lokalna), ograniczona jednak przez cykl wyborczy oraz system administracyjno-prawny i polityczny Państwa (centralne stanowienie prawa, zastrzeżenie części decyzji dla władz ponadlokalnych, podleganie silnym zewnętrznym wpływom politycznym)
- **wielopodmiotowość**, tj. współzależność procesów zarządzania od decyzji i działań wielu podmiotów na jej terenie i w otoczeniu,
- **złożoność procesów rozwojowych**, wynikająca ze złożoności i różnorodności struktury (wiele podsystemów, posiadających różną naturę zachowań – od nieomal czysto przyrodniczych po bardzo subiektywistyczne procesy kulturotwórcze), pochodna też wyżej wymienionej wielopodmiotowości,
- **otwartość** - poprzez liczne powiązania z otoczeniem, które, będąc mocno zmienne i niepewne, jest źródłem pojawiających się szans i zagrożeń,
- **niepewność**, wynikająca z otwartości, niedeterministycznego charakteru systemu i niemożności pełnego jego zrozumienia, pogłębiona przez cechy specyficzne dla okresu transformacji.

¹ Dr inż. arch. Jacek Sołtys, mgr inż. arch. Jacek Lenzion – publikacja „Strategie rozwoju gmin”

- **trwała, bezwzględna ograniczoność niektórych zasobów i nieodwracalność większości zmian środowiska** (przyrodniczego, społecznego),
- **nadmiar formułowanych przez społeczność potrzeb i celów** przy stałym deficycie środków na ich realizację przez władze publiczne,
- **konfliktogenność**, jako pochodna powyższych cech.

Większość powyższych cech stanowi o specyfice systemów terytorialnych, odróżniając je od organizacji gospodarczych jako przedmiotów zarządzania.

Strategia rozwoju gminy to pewien generalny koncept (plan) systemowego, długofalowego działania władz (i wszystkich, którzy chcą im w tym pomóc) wobec szans i zagrożeń wynikających ze zmiennego otoczenia i działań innych podmiotów, ukierunkowany przez wartości i opcje uznane przez społeczność lokalną, bazujący na wewnętrznym potencjale sił i uwzględniający wewnętrzne słabości.

Do **istoty strategii** obszaru (zintegrowanej, możliwie kompleksowej) należą m. in.²:

- całościowe, kompleksowe ujęcie przedmiotu i celów,
- diagnozowanie kluczowych problemów - aktualnych i przewidywanych, przyszłych,
- cele formułowane przez autonomiczne podmioty,
- ciągi działań ukierunkowane na konsekwentną realizację wyznaczonych celów,
- koncentrowanie środków na ograniczonej wiązce zamierzeń,
- elastyczność działań i wielowariantowość planowanych działań w sytuacji niepewności i zmienności otoczenia oraz działań wielu podmiotów,
- istotne, długotrwałe lub wręcz nieodwracalne skutki działań.

Strategię powinno cechować:

- zrównoważenie (harmonijność) celów a także środków działań
- otwartość na zewnętrzne szanse (przyciąganie środków i współpraca z partnerami zewnętrznymi, wykorzystanie nisz rynkowych wobec konkurentów)
- eksponowanie atrakcyjności gminy i jego najbliższego otoczenia dla inwestorów, promocja i marketing
- aktywne wykorzystanie i wzmocnienie zasobów i sił wewnętrznych

Planowanie strategiczne

Planowanie strategiczne daje następujące korzyści:

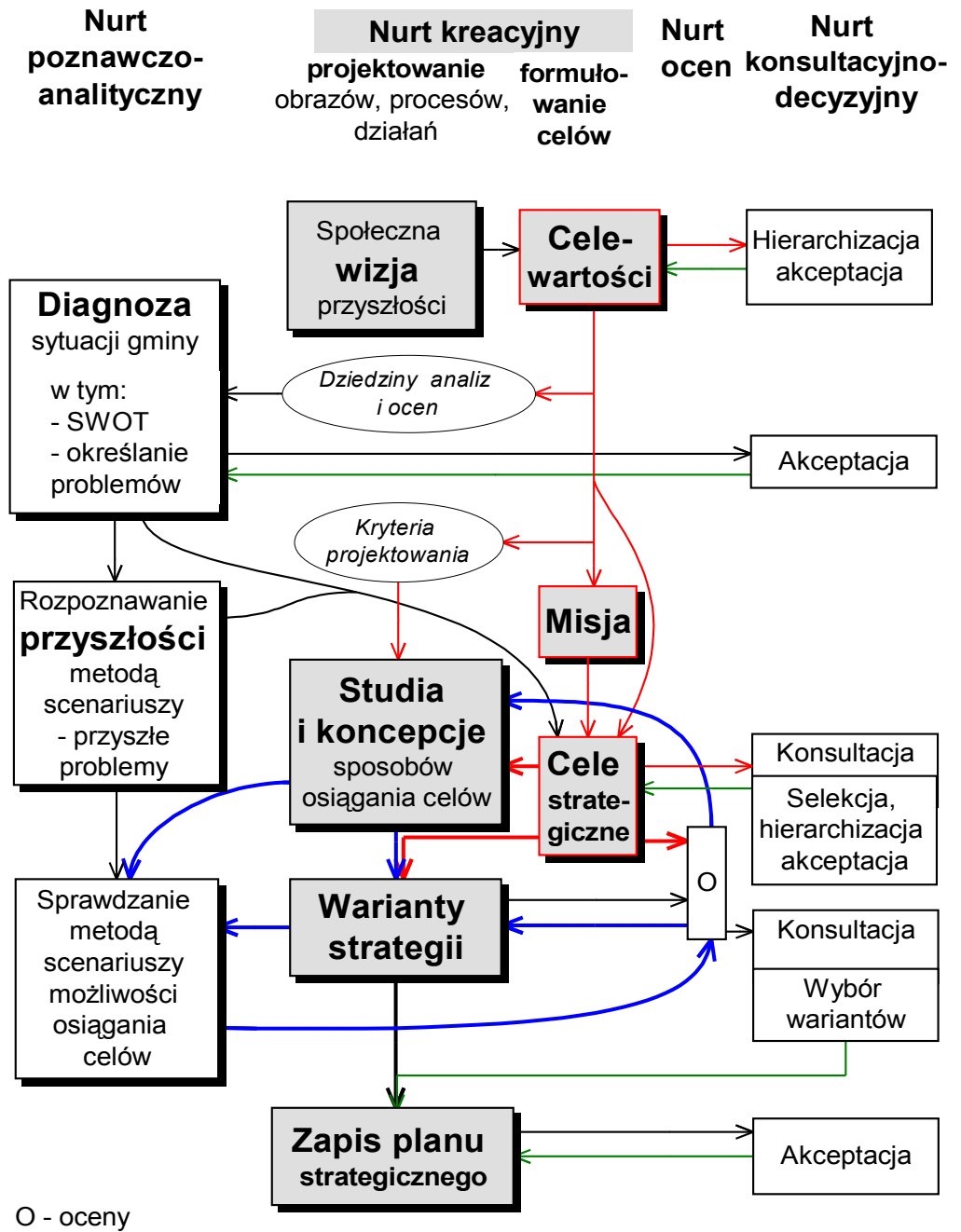
- Przygotowuje do stawiania czoła szybko zmieniającemu się otoczeniu
- Przewiduje problemy zanim powstaną
- Rozwiązuje problemy we właściwym czasie
- Konsekwentnie ukierunkowuje działania
- Ułatwia dialog polityczny pomiędzy społecznością a władzami gminy

² j.w.

- Mobilizuje wszystkich do aktywności na rzecz gminy

Efektom procesu planowania strategicznego jest plan strategiczny, który:

- Stanowi podstawę polityki gminy, programów i przedsięwzięć, w tym polityki przestrzennej (jedną z podstaw dla sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy)
- Informuje o warunkach działalności w gminie
- Zawiera ofertę marketingową dla inwestorów lub stanowi podstawę jej sporządzenia
- Podnosi wiarygodność wobec partnerów zewnętrznych
- Stanowi formalną i faktyczną podstawę wniosków o finansowanie przez instytucje pomocy (krajowe i zagraniczne).

9.1.1 Procedura tworzenia Strategii

Uznać należy, że dokument będący strategią rozwoju gminy winien prezentować określone kierunki dla osiągnięcia celów w poszczególnych dziedzinach. Do celów planowanych do realizacji na etapie pracy nad strategią (nie mylić z samymi celami operacyjnymi i szczegółowymi) należą:

1. zdefiniowanie misji i wizji dla gminy
2. ustalenie pól działań strategicznych
3. określenie celów strategicznych i operacyjnych
4. wskazanie możliwych działań do realizacji – w stopniu ogólnym wraz z określeniem budżetu, harmonogramu, wskazanie działań wspólnych
5. wytyczne dla innych dokumentów niezbędnych do przygotowania realizacji zadań
6. określenie sposobu wdrażania i monitoringu efektów.

Zachowując ww. cele pracy dokonano wyboru kierunków głównych przyszłych działań na podstawie analizy stanu obecnego.

Praca nad strategią była zajęciem wieloetapowym, przy czym kolejne etapy pracy prowadzone były metodą ekspercko-partnerską z udziałem społeczeństwa w formie konsultacji społecznych, w których udział brały osoby zainteresowane tematem przygotowania strategii – bądź z racji zainteresowań, bądź z powodów zawodowych. W wyniku ww. prac sformułowano Strategię rozwoju gminy Ryn, określono kierunki jej rozwoju, cele strategiczne i operacyjne, a także zadania niezbędne do realizacji strategii.

Strategia jest opracowaniem, które powstało w wyniku pracy zespołu konsultantów przy aktywnym udziale pracowników Urzędu Miasta i Gminy. Koordynator dla opracowania Strategii z ramienia Burmistrza Gminy pełnił nadzór merytoryczny w trakcie tworzenia strategii. Opracowanie Diagnozy stanu aktualnego powstało na podstawie istniejących dokumentów i informacji wzbogaconych o dane statystyczne.

W procesie tworzenia strategii zainicjowany został udział mieszkańców. Na inicjujące spotkanie konsultacyjne, zaproszono gości reprezentujących niemal wszystkie środowiska gminy. Przybliżano cele pracy i rolę dokumentu w życiu gminy, jako spinacza integrującego działania poszczególnych uczestników i na wielu różnych polach działalności.

Uznano, że Strategia winna być dokumentem o charakterze ogólnym, odnoszącym się do horyzontu czasowego zgodnego z aktualnym okresem programowania (2010-2015 z perspektywą do roku 2020).

Autorzy strategii zalecają dokonanie jej przeglądu pod koniec podstawowego okresu programowania ze względu na przygotowanie w tym czasie szeregu ważnych dokumentów niezbędnych dla określenia sposobu realizacji i finansowania zadań określonych w Strategii.

Dokument strategii składa się z kilku elementów, między innymi ogólnej charakterystyki i diagnozy gminy przedstawionej przy użyciu aktualnych danych statystycznych. Kolejnym elementem jest diagnoza strategiczna, w tym analiza SWOT (określenie mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń).

W dalszej części opracowania dokonano zdefiniowania strategicznych kierunków (cele) działań, oraz celów szczegółowych.

Choć stopień ogólności dokumentu utrudnia precyzyjne oszacowanie kosztów wdrożenia strategii oraz przypisanie źródeł finansowania, dokonano jednak ogólnego

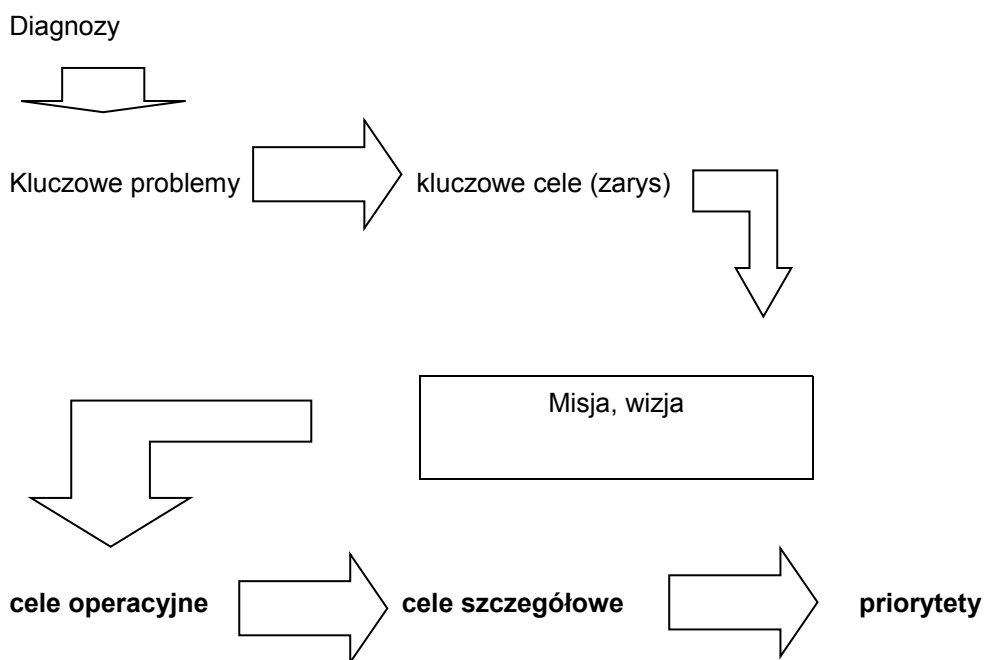
przypisania wartości proponowanym zadaniom grupujących się w ramach głównych celów strategicznych.

Opracowanie strategii rozwoju gminy obejmuje przeważnie (również w przypadku gminy Ryn) realizację następujących przedsięwzięć:

1. Przygotowanie diagnozy stanu dotychczasowego, czynników i kierunków rozwoju, badania aktualnego stanu systemu społeczno-ekonomicznego na tle uwarunkowań zewnętrznych (regionalnych i pozaregionalnych).
2. Przeprowadzenie analizy strategicznej – np. typu SWOT (zalecana) dla głównych obszarów strategicznych.
3. Identyfikacja głównych problemów rozwoju, a na tej podstawie selekcja kluczowych problemów
4. Ustalenie hierarchii celów dla przewyżczenia wymienionych problemów.
5. Określenie zadań służących realizacji wyłonionych celów strategicznych.
6. Opracowanie systemu zarządzania i wdrażania strategią.

9.2

Konstrukcja strategii

W trakcie prac nad Strategią – po analizie stanu obecnego określono kluczowe problemy w funkcjonowaniu bieżącym i perspektywicznym gminy Ryn. Po analizie stanu obecnego, uzupełnionej o prowadzone lokalnie badania ankietowe i wywiady sporządzono drzewo celów strategicznych.

Wyodrębniono 2 dziedziny (pola) celów strategiczne i określono cele ogólne i szczegółowe strategii przewidziane do osiągnięcia.

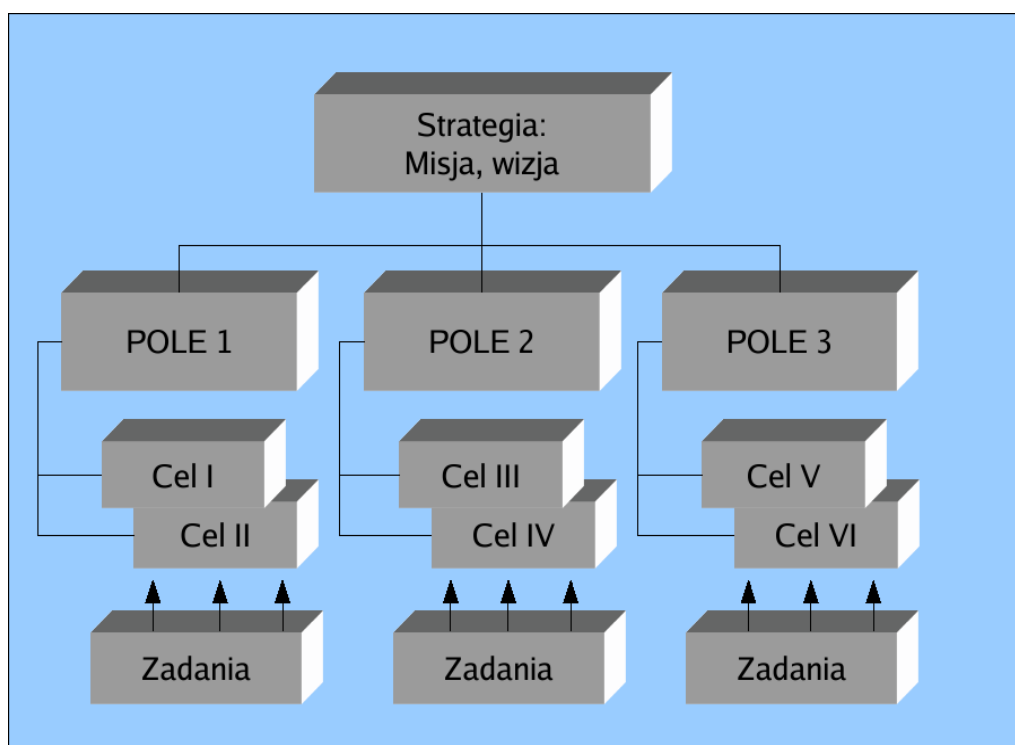
Wyodrębniono strategiczne i operacyjne (szczełgólwe) cele niezbędne do osiągnięcia, aby można było mówić o wdrożeniu strategii rozwoju gminy. Poszczególnym celom strategicznym przyporządkowano listy priorytetów proponowanych do realizacji.

Priorytety te będą mogły zostać sprecyzowane w ramach możliwych do sporządzenia operacyjnych programów działań. Zadania zostały wytypowane w wyniku szerokiej konsultacji z Urzędem Gminy. Katalog priorytetów nie jest zamknięty i często nie odnosi się do konkretnych przedsięwzięć, ale ich grup, co umożliwia uwzględnienie w strategiach realizacyjnych (budżetach rocznych, Wieloletnich Planach Inwestycyjnych) zgłaszanych, dojrzałych inicjatyw zgodnych z celami, mieszczących się w definicji i budżecie zaproponowanych zadań.

Kluczowe problemy:

1. Sfera przestrzenno- gospodarcza
2. Sfera społeczna

Poniższy rysunek przedstawia przykładową konstrukcję układu celów i zadań składających się na strategię.

Źródło: opracowanie własne

Dla celów wdrażania strategii możliwe jest opracowanie szczegółowych programów działań. Wszystkie priorytety odpowiednio pogrupowane i scharakteryzowane.

10 Określenie misji i wizji

Misja rozwoju wyraża w sposób syntetyczny deklarację w zakresie dążenia podmiotu odpowiedzialnego za realizację strategii do kierunków przyszłego rozwoju gminy. Misja określa przyszłościowy obraz gminy (pożądany do osiągnięcia) oraz informuje o podstawach i głównych kierunkach podejmowania działań. Misja i jej dookreślenie ma istotną wartość zarówno dla celów samej strategii, jak i podmiotów uczestniczących w jej realizacji, a także mieszkańców gminy, podmiotów gospodarczych.

Bez określenia założeń możliwych do osiągnięcia w zakładanym horyzoncie czasu w oparciu o posiadane zasoby i uwarunkowania trudno definiować, a tym samym osiągać strategiczne kierunki.

Misją gminy jest:

Wzrost jakości życia mieszkańców zapewniony poprzez rozwój lokalny w sferze przestrzenno-gospodarczej w powiązaniu ze sferą społeczną integrującą mieszkańców celem budowy społeczeństwa opartego na więzi, współodpowiedzialności i zadowolenia mieszkańców.

W formułowaniu wizji strategicznej wykorzystano następujące, główne założenia:

- 1. Wykorzystanie rosnącego potencjału rozwoju wynikający z położenia i walorów krajobrazowych**
- 2. Otwarcie na turystykę i rekreację jako bardzo istotny kierunek rozwoju gospodarczego gminy Ryn**
- 3. Intensyfikacja działań społecznych w powiązaniu z działaniami infrastrukturalnymi w gminie Ryn**

Wizja strategiczna

Wizję strategiczną dla gminy Ryn, a więc stan do którego należy dążyć przedstawić można w poniższych punktach:

1. Zmieni się liczba ludności gminy, znaczny będzie odsetek ludzi młodych, dobrze wykształconych i aktywnych, przy czym proporcjonalnie wzrośnie również ilość mieszkańców w najstarszych grupach wiekowych
2. Stan środowiska naturalnego będzie ulegać dalszej poprawie, co nie jest możliwe bez odpowiedniej infrastruktury w tym zakresie – w szczególności w odniesieniu do gospodarki wodnej i ściekowej, której poprawa daje możliwości wykorzystania turystycznego terenu gminy
3. Udział i znaczenie rolnictwa będzie spadać, tereny rolnicze przeznaczone mogą zostać pod zabudowę mieszkaniową i działalność gospodarczą, w szczególności związaną z rozwojem usług w turystyce.
4. Sytuacja w kraju i wzrost zamożności społeczeństwa przyczyni się do poprawy regionalnego dobrobytu.
5. Nastąpi zmniejszenie liczby części problemów społecznych, przy czym jednocześnie rosnąć będzie nowa grupa mieszkańców wykluczonych ze względu na postęp technologiczny
6. Mieszkańcy znajdą źródło dodatkowych dochodów w turystyce, po części z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, również rolnictwa, które będzie obecne na terenie gminy.
7. Wyeliminowane zostaną główne trudności w sferze infrastruktury komunalnej, poprawie ulegnie jakość usług komunalnych
8. Gmina skutecznie wypromuje swoje walory w sferze turystyki, odróżniając jej ofertę na tle sąsiadujących gmin
9. W 2020 r. Gmina Ryn ma charakter turystyczny, z zachowaniem równowagi przyrodniczej. Jest obszarem czystym, ekologicznym zachowującym wiejski charakter, jednak z nowoczesną infrastrukturą i konkurencyjną ofertą.
10. Rozwiązane są kluczowe problemy w gospodarce wodno-ściekowej i gospodarce odpadami. Zaprowadzony jest zintegrowany system obsługi ruchu turystycznego widoczny w poszczególnych miejscowościach, przy drogach i na szlakach turystycznych – nowoczesny kompleksowy i dający pełną informację.
11. Poprawie uległa jakość ładu przestrzennego, ustalono i zachowano kierunki budownictwa indywidualnego, zabudowy letniskowej, i innych obiektów

12. Gmina posiada nowoczesną infrastrukturę techniczną, drogową oraz turystyczną do obsługi ruchu turystycznego.
13. Zwiększeniu uległa ilość podmiotów sektora małych i średnich przedsiębiorstw: usługi i drobna wytwórczość.
14. Gmina w sferze turystyki oparła rozwój na szeregu przygotowanych produktów turystycznych, których zasadniczym elementem jest wykorzystanie lokalnych walorów: wyróżnia się obszar miejski miasta Ryn, jak i miejscowości wiejskich różnicując charakter oferty turystycznej.
15. Opracowano strategię rozwoju produktów turystycznych, a każdy gestor bazy wie jak oznaczyć swoją ofertę, wpisać się w system, jakie ma korzyści i obowiązki.
16. Dominującą formą turystyki będzie – jak obecnie – turystyka wodna i agroturystyka, uzupełniona o elementy turystyki aktywnej, której obecnie brak (spacery, rowery, biegi).
17. Wzrosnąć ilość turystów na rowerach – wytyczono nowe ścieżki i w system obsługi wpisano wypożyczalnię, wymianę rowerów – możliwość pozostawienia roweru w miejscu innym niż wypożyczone, wytyczenie nowych ścieżek i szlaków rowerowych.
18. Powstał szlak turystyczny kajakowy (jeziora Rynu) , jako element produktu turystycznego. Walory wiejskie są zachowane, a agroturystyka wyróżnia gminę jakością i ofertą przy bliskości np. Mrągowa i Giżycka.
19. Gmina Ryn wydzieliła w planie zagospodarowania przestrzennego tereny inwestycyjne pod poszczególne rodzaje działalności gospodarczej i powiązała to z systemem preferencji fiskalnych. Dodatkowym źródłem dochodów budżetu są podatki od nieruchomości, wzrosnąć bowiem wyraźnie przeznaczenie terenów na cele zabudowy apartamentowej, której aktualnie brak
20. W szkołach na terenie gminy utrzymany jest wysoki poziom infrastruktury, a także wysoka jakość kształcenia
21. Sieć szkół dostosowana jest do możliwości finansowych gminy oraz trendów demograficznych. Konkurencyjne są szanse edukacyjne młodzieży szkolnej ze względu na dostęp do udziału w zajęciach pozalekcyjnych – kompleks oświatowy jest doposażony i utrzymywany.
22. Osiągnięta zostanie poprawa w zakresie społeczeństwa informacyjnego nad czym gmina pracuje już na etapie edukacji szkolnej,
23. Byli uczniowie posiadają kompetencje i wiedzę w zakresie powiązania walorów gminy z możliwością prowadzenia własnej działalności na jej terenie.

11 Zbiór celów i zadań strategii:

Po przeprowadzeniu diagnozy stanu obecnego, która została wykonana z uwzględnieniem informacji pochodzących z:

1. badań ankietowych,
2. dostępnych źródeł internetowych ,
3. publikacji i czasopism gminnych,
4. danych statystycznych,
5. ankiet wypełnianych przez mieszkańców i pracowników instytucji z obszaru gminy Ryn,

do realizacji Misji i wizji rozwoju strategicznego gminy Ryn niezbędne jest zdefiniowanie kluczowych celów ogólnych i szczegółowych. Cele te zdefiniowano w ramach 2 grup zwanych polami celów strategicznych:

1. Sfera Przestrzenno -Gospodarcza.
2. Sfera Rozwoju Społecznego.

W ramach każdego pola celów wytypowano kluczowe cele ogólne (przeważnie 2-3 cele), w ramach których zaproponowano po kilka celów szczegółowych. Dopelnieniem uzasadnienia celów jest propozycja priorytetów do realizacji wraz z określeniem budżetu ogólnego, a także przewidywanego harmonogramu realizacji.

SFERA PRZESTRZENNO-GOSPODARCZA

Zadania w ramach celu I: "Działania techniczne w zakresie turystyki i rekreacji" przewidziane do realizacji w ramach strategii.

Cele szczegółowe

1. Rozwój infrastruktury sportowej (I.1)
2. Rozwój infrastruktury turystycznej (I.2)

Zadania w ramach celu II: "Tworzenie i promocja oferty turystycznej gminy" przewidziane do realizacji w ramach strategii.

Cele szczegółowe

1. Tworzenie produktów turystycznych i kompleksowa promocja turystyczna gminy (II.1)
2. Wykorzystanie elementów kulturalnych i historycznych w promocji gminy (II.2)

Zadania w ramach celu III: "Gospodarka komunalna i ochrona środowiska" przewidziane do realizacji w ramach strategii.

Cele szczegółowe

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej (III.1).
2. Rozbudowa infrastruktury unieszkodliwiania odpadów (III.2)
3. Modernizacja dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (jako infrastruktura dostępu) (III.3)
4. Działania w zakresie infrastruktury energetycznej i odnawialnych źródeł energii (III.4)
5. Współdziałanie z sąsiednimi gminami na rzecz rozwiązywania kluczowych problemów infrastrukturalnych (III.4)

Zadania w ramach celu IV: "Przedsiębiorczość" przewidziane do realizacji w ramach strategii.

Cele szczegółowe

1. Wypromowanie gminy jako miejsca dogodnej lokalizacji działalności gospodarczej (IV.1)
2. Przygotowanie terenów inwestycyjnych (IV.2),
3. Wspieranie konkurencyjności lokalnych podmiotów gospodarczych (IV.3)
4. Inwestycje prywatne w branży turystycznej (IV.4)
5. Działania organizacyjne na rzecz rybactwa (IV.5)

SFERA SPOŁECZNA.

Zadania w ramach celu V: "Poprawa jakości usług sfery edukacji i kultury" przewidziane do realizacji w ramach strategii.

Cele szczegółowe

- Rozwój i usprawnienie bazy placówek edukacyjnych i kulturalnych (V.1)
- Poprawa dostępu do edukacji przedszkolnej (V.2)
- Wsparcie dla programu edukacyjnego ukierunkowanego na potrzeby rynku pracy (V.3)
- Działania w sferze kultury angażujące mieszkańców (V.4)

Zadania w ramach celu VI: "Poprawa sfery społecznej: zdrowie i działalność społeczna" przewidziane do realizacji w ramach strategii.

Cele szczegółowe

1. Wsparcie dla budownictwa socjalnego
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
3. Przeciwdziałanie patologiom społecznym i wspieranie rodzin wymagających pomocy społecznej
4. Poprawa dostępności i jakości usług zdrowotnych
5. Poprawa stanu bezpieczeństwa w gminie
6. Poprawa dostępu do podstawowych usług medycznych

11.1.1 Uzasadnienie dla działań w ramach Celu I i II**Ad. 1: Budowa i promocja oferty turystycznej**

W sposób przyjazny dla środowiska naturalnego należy tworzyć nowe produkty turystyczne, które zbudowane na podstawie określonych walorów kreować powinny markę gminy i spowodują impulsy dla gospodarczego wzrostu.

Turystyka w obrębie inwestycji, ale również działań miękkich i promocyjnych winna być szczególnie wyraźnie umiejscowiona w strategii. Działania związane z rozwojem turystyki winny być skorelowane z programem działań na rzecz rozwoju infrastruktury turystycznej, a także działań w dziedzinie ochrony środowiska celem utrzymania równowagi między aktywnością człowieka, a aspektami ochrony środowiska i zachowania bioróżnorodności. To niesłuchanie istotne zagadnienie, ruch turystyczny należy tutaj w pewien sposób kanalizować, chroniąc przyrodę i bioróżnorodność obszaru.

Turystyka jako odrębna grupa zadań jest tutaj szczególnie istotna, a obszar gminy pod tym względem niezwykle interesujący. Wymaga również jednoczesnej ochrony zasobów środowiska naturalnego. Wskazując zadania z zakresu turystyki i promocji analizowano potencjalne zagrożenia, jakie ruch turystyczny przynosi obszarom o dużej wrażliwości. Uwzględniono zadania dotyczące lepszego współdziałania, także promocji nowych produktów, wspólnej promocji regionu. Szerokie możliwości finansowania występują na polu inicjatyw "miękkich", w tym o charakterze transgranicznym, wspólnych przedsięwzięć promocyjnych, edukacyjnych, czy kulturalnych.

Na obszarach gminy należy promować istniejące walory przyrodnicze dla zbudowania nowych produktów turystycznych. Powinno się to odbywać z poszanowaniem praw przyrody i ochrony cennych gatunków roślin i zwierząt. Jest to jednym z głównych celów realizacji opisanych tutaj celów z zakresu turystyki. Za najsilniejszy atut analizowanego obszaru uważa się turystykę, jednocześnie brak jest na tym obszarze silnych marek turystycznych, z wyjątkiem oferty Hotelu Zamek Ryn.

Marką produktu należy nazwać zestaw działań, który dla potencjalnego turysty (klienta) gwarantuje otrzymanie właściwej jakości – adekwatnej do zapłaconej ceny. Dobra marka ułatwia także ugruntowanie wizerunku, oraz utrwala ofertę turystyczną w świadomości klientów i zwiększa udział klientów powracających. Marka turystyczna powinna identyfikować i wyróżniać.

Produktem turystycznym nazwać można wszystko to, co jest oferowane na lokalnym rynku turystycznym: transport, zakwaterowanie, wyżywienie, elementy towarzyszące. Produkt turystyczny stanowi w rozumieniu strategii zestawienie, kompozycję potencjalnej aktywności turystów (formy wypoczynku, z których mogą korzystać) oraz walorów i infrastruktury turystycznej oferowanej na bazie usług. W uproszczeniu rozważań założyć należy, że na produkt turystyczny składają się:

- walory turystyczne,
- infrastruktura turystyczna,
- usługi turystyczne.

Niezbędna jest poprawa korelacji między poszczególnymi elementami. Na analizowanym obszarze występują już liczne niezagospodarowane walory turystyczne, jednak bez zaistnienia odpowiedniej infrastruktury, walory pozostają niewykorzystane. Do infrastruktury takiej należy zaliczyć elementy, które umożliwiają:

- dostęp do walorów turystycznych,
- umożliwienie pobytu w rejonie ich występowania,
- korzystanie z walorów w zgodzie z zagadnieniami ochrony przyrody,
- rozwijanie form wypoczynku zgodnie z oczekiwaniami turystów.

Istotne jest również pobudzanie lokalnej społeczności do tworzenia i rozwoju infrastruktury turystycznej w zgodzie z ideą zrównoważonego rozwoju i ekologii, z wykorzystaniem:

- turystyki wodnej (kajaki, łodzie wiosłowe, jachtu, tratwy),
- turystyki powietrznej (paralotnie, szybowce, lotnie),
- turystyki rowerowej (wypożyczalnie rowerów, tandemów),
- turystyki pieszej (oznakowania, ścieżki, miejsca widokowe, postojowe),
- turystyki konnej (konie siodłane, bryczki),

- turystyki integrującej wszystkie powyższe formy w poznawaniu atrakcji przyrodniczych regionu.
- turystyki opartej na sportach ekstremalnych.

Zadania podejmowane w ramach strategii winny zwrócić uwagę na konieczność odpowiedniego **kształcenia turystycznego** kadr pracujących w turystyce i dla turystyki, również zorganizowanie kursów doszkalających dla podstawowej kadry zawodowej (kucharze, kelnerzy, animatorzy, przewodników, pilotów wycieczek). Warto w ramach strategii szczegółowych, lub planowania produktów i marek turystycznych wykonać szczegółowe badania marketingowe, których wyniki dostarczać będą użytecznych informacji dla osób podejmujących decyzje związane z prowadzeniem działalności w tym sektorze. W turystyce mamy do czynienia z brakiem rozpoznania podstawowych parametrów określających ruch turystyczny. Brakuje danych liczbowych oraz prognoz, na podstawie których budować byłoby można długoterminowe strategie rozwoju. Nie ma odpowiedzi na pytanie:

- jaka jest ilość miejsc noclegowych dostępnych na obszarze gminy,
- jaka jest łączna wartość rynku tego sektora,
- jakie są główne szlaki ruchu turystycznego na obszarze gminy i jaka jest skłonność turystów do wyboru określonych miejsc,
- badanie podstawowych korelacji i rozkładów warunkowych zjawisk z zakresu skłonności dokonywania przez turystów określonych wyborów.

Badania takie będą szczególnie istotne dla gmin ze względu na dostarczenie rzetelnego materiału także dla innych celów. W gospodarce lokalnej ruch turystyczny charakteryzuje się dużą sezonowością. Należy stworzyć przynajmniej przybliżony obraz wielkości rynku i poszczególnych jego elementów.

Do infrastruktury turystycznej można zaliczyć następujące grupy obiektów (elementów)

- infrastruktura hotelowa i gastronomiczna,
- publiczna infrastruktura rekreacyjna i sportowa,
- atrakcje turystyczne i krajobrazowe – głównie elementy naturalne,
- infrastruktura dostępu do atrakcji turystycznych (drogi, ścieżki, oznakowanie).

Nie jest celem autorów strategii precyzyjne wskazywanie kierunków rozwoju infrastruktury turystycznej takiej jak obiekty hotelowe, czy gastronomia. Ich sieć oraz liczba łóżek jakie oferują uwzględnia obecne uwarunkowania, zagadnienia związane z rozbudową, czy budową nowych elementów z tej grupy pozostają w strefie decyzji podejmowanych przez ich właścicieli.

Kierunkowo wskazać można wyraźnie konieczność uzupełnienia oferty miejsc noclegowych w apartamentach i pensjonatach.

Niemniej jednak infrastruktura ta jest kluczowa dla pozostałych działań – bez niej nie ma możliwości budowania nowoczesnej oferty. Dla właścicieli bazy hotelowej i gastronomicznej z pewnością przedmiotem zainteresowania będzie optymalizacja jej wykorzystania. Każdy przedstawiciel tej grupy dąży do zwiększenia obłożenia swoich obiektów, szczególnie w okresie poza sezonem letnim, a tutaj inicjatywy promocyjne podejmowane przez gminę i uczestników mogą okazać się szczególnie atrakcyjne dla tej grupy osób, założono aktywny udział i inicjowanie działań

związanych z turystyką, promocją istniejącej bazy hotelowej oraz budowania w sposób bardziej kompleksowy oferty turystycznej.

Niedostatki nowoczesnej infrastruktury rekreacyjnej i sportowej są aktualnie notowanym ograniczeniem rozwoju gminy.

Przykładowe projekty:

- Budowa portów i przystani jachtowych, w szczególności nad jez. Ryńskim
- Budowa wioski historycznej
- Zagospodarowanie plaży, wyeksponowanie walorów jeziora Ołów
- budowa basenu (w dalszej perspektywie),
- budowa ciągów pieszych, spacerowych, rowerowych
- Poprawa zagospodarowania turystycznego miasta i miejscowości gminy.

Atrakcje turystyczne i krajobrazowe winny stanowić oś obrotu dla przyszłych działań, stanowią element krajobrazu naturalnego, trudno wskazywać je w grupie zadań do realizacji – krajobrazu naturalnego raczej się nie buduje, można natomiast podejmować działania zmierzające do jego restytucji, lub wyeksponowania czy też udostępnienia pewnych jego elementów, także zapobiegając jego degradacji.

Zadania zmierzające do realizacji strategicznego celu obejmują zadania inwestycyjne polegające na adaptacji i ogólnie stworzeniu możliwości infrastrukturalnych realizacji zakładanych celów (infrastruktura dostępu), jak i zadania o charakterze nie inwestycyjnym. Przewiduje się inwestycje polegające na budowie infrastruktury, będą to różnego rodzaju obiekty, drogi, systemy informacyjne służące działalności dydaktycznej i naukowej, a także oznakowanie.

Niezbędnym elementem jest spójny system promocji, który obejmie bazę informacyjną oraz działania promocyjne w ramach strategii.

Za istotne i niezbędne uznano działania na rzecz **sportu i rekreacji**. Obiekty sportowe wyróżniają dany samorząd na tle innych, często stanowią istotny element życia gminy.

W ostatnim okresie polskie samorządy podejmują liczne działania inwestycyjne zmierzające do poprawy stanu infrastruktury służącej zaspokajaniu potrzeb społecznych na wielu polach gminnej aktywności, w tym w zakresie infrastruktury sportowej. Mając na uwadze starania samorządu gminy dotyczące rozbudowy bazy sportowej na terenie Miasta, jednak dla niewielkiej gminy utrzymanie rozbudowanej infrastruktury społecznej i technicznej jest z pewnością istotnym obciążeniem rocznych budżetów, w których już obecnie notować można wysoki udział wydatków stałych związanych z jej utrzymaniem.

W określaniu potrzeb i priorytetów sektora sportu i rekreacji należy podkreślić, że rozbudowane, wielofunkcyjne obiekty sportowe wymagają sporych nakładów niezbędnych do poniesienia na ich budowę, lecz także na ich utrzymanie i prowadzenie programu sportowego. Mniejsze sale sportowe, jakie winny być obecne w każdej gminie, cechują się niższymi kosztami budowy i eksploatacji, zabezpieczając jednocześnie wiele istotnych funkcji i spełniając wiele podstawowych potrzeb. Mając na uwadze fakt, że gmina Ryn:

- nie jest aktualnie ważnym ośrodkiem sportowym na sportowej mapie Polski,
- nie przewiduje uznania za strategiczną dla swojego rozwoju żadnej z dziedzin sportowych,

- nie ma tradycji i potencjału do konkurowania z innymi rozwiniętymi ośrodkami sportowymi na poziomie lokalnym i krajowym,
- posiada warunki do uprawiania sportów takich jak sporty wodne, sporty siłowe, turystyka piesza i rowerowa,

rozważyć należy przyszły zakres infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dostosowany do aktualnych potrzeb w tym zakresie. W zależności od położenia geograficznego, wielkości i liczebności mieszkańców - Gminy planują swoje obiekty sportowe w różnym zakresie i skali dostosowanej do lokalnych możliwości jej zagospodarowania i utrzymania. Statystyki mówią, że na jedną salę sportową w Polsce przypada około 100 tys. osób, podczas gdy w Szwecji 24 tys., we Włoszech 28 tys., a Szwajcarii 13 tys. Jest więc jeszcze dużo do zrobienia. Tym bardziej, że uprawianie sportu stało się popularne, a nawet modne, bowiem sport i rekreacja to najlepsza profilaktyka zdrowotna. Szacuje się, że aby sprostać potrzebom rozwijającego się społeczeństwa i wyrównać dysproporcje dzielące nas od trochę bogatszych państw, osiągających lepsze wyniki w sporcie, o dłuższym okresie życia mieszkańców, należy wybudować w najbliższych latach min. 3 tysiące sal sportowych i około 500 pływalni i 50 krytych lodowisk, a także 10 tys. boisk o sztucznej nawierzchni, najlepiej trawiastej z instalacją mrozeniową na lodowisko w zimie³.

Do poziomu europejskiego wciąż wiele polskim gminom brakuje, jednak powyższe dane wskazują na wielkości obiektów obejmujących populację małego powiatu, lub średniej wielkości gminy. Porozumienie i uzgodnienie zasad współkorzystania z obiektów typu hala, basen przez placówki oświatowe (lecz także innych użytkowników) byłoby istotne z punktu widzenia finansowania etapu inwestycji, lecz także przyszłego utrzymania obiektu.

Podstawowa infrastruktura sportowa w każdej gminie (o wielkości ok 25.000 mieszkańców) winna składać się z:

1. hali lub sali sportowej,
2. pływalni,
3. lodowiska,
4. boiska wielofunkcyjnego,
5. kortów tenisowych i innych elementów sportowych (skatepark).
- 6.

W mniejszych gminach z pewnością istnieje konieczność ograniczenia ww. zakresu infrastruktury, lub wyboru najbardziej pożądanych elementów. W gminie Ryn przyszkolna hala sportowa wraz z zapleczem stanowić będzie uzupełnienie obecnie posiadanej infrastruktury. Na terenie gminy funkcjonuje zespół boisk, aktualnie bardziej placów sportowych, miasto przewiduje budowę Orlika - boiska ze sztuczną nawierzchnią o pow. ok. 5000 m², rozwijane powinny być również mniejsze boiska trawiaste.

Nie należy zapominać o infrastrukturze rekreacyjnej, wzbogacającej zagospodarowanie turystyczne. Proponuje się wzbogacenie istniejących szlaków i ścieżek turystycznych o urządzenia służące rekreacji wraz z oznaczeniem tras. Istotne jest wzbogacenie oferty poprzez możliwość wypożyczenia roweru, kajaków, łódek itp.

11.1.2 Uzasadnienie dla działań w ramach Celu III

Analizowane w tym punkcie problemy dotyczą niemal wszystkich mieszkańców, firm i zatrudnionych, a także turystów wypoczywających na terenie gminy, czy też przebywających w celach biznesowych.

³ Budownictwo sportowe w gminie - możliwości i uwarunkowania, Lech Adam Bartnik, <http://finanse-publiczne.pl/arttykul.php?view=438>

Do celów założonych do realizacji w gospodarce komunalnej niewątpliwie należą działania z zakresu gospodarki wodno - ściekowej, które oddziałują na wiele elementów środowiska naturalnego i środowiska życia człowieka.

Wyodrębniono następujące grupy docelowe zainteresowane realizacją strategii na tym polu:

- samorząd gminy jako gospodarz określonego terytorium zobowiązany zapewnić odpowiednią realizację zadań gminy,
- mieszkańcy zainteresowani konsumpcją wody odpowiedniej jakości i możliwością odbioru ścieków,
- mieszkańcy zainteresowani racjonalną gospodarką odpadami,
- przedsiębiorcy działający na terenie gminy upatrują w rozwoju infrastruktury szans na rozwój własnych interesów,
- turyści przebywający na terenie gminy korzystający z usług turystycznych.

Analizowane problemy dotyczą zdiagnozowanych grup zainteresowania: samorządu gminnego, mieszkańców gminy, a także przedsiębiorców i turystów na obszarze oddziaływania projektu, jednak największą stratę przy braku działań ponosi środowisko naturalne.

Infrastruktura komunalna należy do majątku o charakterze publicznym, stwarzającym lokalnej społeczności możliwość życia na odpowiednim poziomie, a także możliwość rozwoju wielu form działalności zarobkowej. Nie wyodrębniono więc podmiotów, które na realizacji zadań w tej grupie odnosiłyby stratę.

Istotę realizacji zadań w tej grupie stanowi:

- tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego,
- wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego,
- podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora usług,
- poprawa warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej poprzez budowę i modernizację infrastruktury technicznej,
- wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- rozwój obszarów wiejskich.

11.1.3 Uzasadnienie dla działań w ramach Celu IV

W ramach Celu IV za istotne należy uznać przedsięwzięcia, podnoszące konkurencyjność oraz zdolność inwestycyjną małych i średnich przedsiębiorstw, a także mikroprzedsiębiorstw działających na lokalnym rynku, czyli nastawionych na usprawnienie sfery gospodarczej.

Realizacja działań strategicznych ma na celu poprawę poziomu innowacyjności sektora przedsiębiorczości na terenie gminy. Za szczególnie istotne należy uznać działania w sektorze podmiotów gospodarczych związane z projektami innowacyjnymi, wprowadzającymi nowe technologie, a także wszelkie projekty, w wyniku których powstaną nowe miejsca pracy. Istotne jest uzyskanie poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw nie tylko poprzez ich bezpośrednie wsparcie.

Dotacje przewidziane do wsparcia ich rozwoju pochodzić będą z EFRR w ramach RPO WM oraz PROW – tam zawierają się szczegółowe informacje o przedmiocie wsparcia w konkretnych dziedzinach, na poziomie strategii. Należy wesprzeć te działania np. poprzez ułatwienie im dostępu do specjalistycznej pomocy doradczej – utworzenie w gminie odpowiedniego systemu informacji.

Na terenie gminy wspierane winny być przedsięwzięcia, które zdolne będą przyciągnąć nowych klientów, zaoferować usługi na nowe rynki, wzbogacić aktualną ofertę podmiotów gospodarczych. Istotne jest również stworzenie przedsiębiorcom ułatwień dla nawiązania kontaktów z potencjalnymi kontrahentami zagranicznymi, a także umożliwienie prezentacji swej oferty na targach i wystawach, zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Wskazuje się tutaj na wykorzystanie transgranicznych instrumentów finansowania i przygotowanie projektów wspierających działania przedsiębiorców. Celem wszystkich ww. działań winno być polepszenie warunków prowadzenia działalności gospodarczej poprzez działania promocyjne, a także w postaci stworzenia infrastruktury technicznej niezbędnej dla prowadzenia biznesu.

11.1.4 Uzasadnienie dla działań w ramach Celu V

Kluczowa jest poprawa warunków nauczania, zarówno na szczeblu przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym placówek oświatowych na terenie gminy. Istotne jest również w niniejszym sektorze strategicznym wyrównanie szans w dostępie do infrastruktury społecznej i usług społecznych dla mieszkańców z obszarów wiejskich i miejskich.

Na szczególne podkreślenie zasługuje konieczność promocji walorów kulturowych i historycznych.

Celem niniejszego pola działań jest generalna poprawa jakości usług sfery kultury i edukacji. Należy zaliczyć tutaj działania związane z poprawą dostępu do edukacji, a także podkreślenia walorów historycznych.

Działania należy ukierunkować. Należy stwierdzić, że istotna jest dalsza poprawa jakości oferty placówek oświatowych. Podejmowane działania przyczynić się winny do wzmocnienia konkurencyjności gminy. Kluczowe znaczenie, choć jest to czynnik trudno mierzalny, a efekty odległe w czasie - ma tutaj ułatwienie dostępu do edukacji. W szczególności istotne jest upowszechnianie wykształcenia na poziomie akademickim w uczelniach o profilu technicznym.

Pierwszym krokiem realizowanym na terenie gminy powinno być wsparcie dla matematyki i innych przedmiotów ścisłych – realizowane w szkołach poprzez programy szkolne, ale także zajęcia dodatkowe i stypendia.

Istotne jest wyrównanie szans w dostępie do edukacji pomiędzy uczniami z obszarów wiejskich.

11.1.5 Uzasadnienie dla działań w ramach Celu VI

Zadania z zakresu sfery społecznej są niezwykle istotne do realizacji obok zadań z zakresu infrastruktury "technicznej". Dynamiczne zmiany społeczno- gospodarcze zachodzące w kraju powodują, że w istotny sposób zmieniają się warunki życia społeczeństwa. Z analizy stanu obecnego przeprowadzonej przez autorów Strategii rozwoju gminy w zakresie problemów społecznych wynika, że istotnym problemem wymagającym uwagi jest problem bezrobocia. Szczególnie w środowiskach wiejskich (po PGR-owskich) oraz w rodzinach z minimalnym poziomem wykształcenia nasilające się problemy związane z bezrobociem prowadzą do wzrostu występowania zjawisk patologicznych.

Negatywne skutki zjawisk patologicznych dla bezpieczeństwa potwierdzone są danymi policji, z których wynika, że największe zagrożenie bezpieczeństwa w gminie stwarzają osoby w wieku 18-21 roku życia, najczęściej będące pod wpływem alkoholu lub środków odurzających. Istotne jest więc zaproponowanie w Strategii działań z zakresu poprawy bezpieczeństwa publicznego.

Problemy społeczne dotyczą również sfery zdrowotnej i zbyt małej ilości specjalistów lokalnej służby zdrowia.

Na podstawie zebranych informacji dotyczących sytuacji mieszkaniowej wynika, że stale wzrasta zapotrzebowanie dla rodzin najuboższych na mieszkania socjalne.

Zadania określone w strategii przyczynią się do rozwiązania następujących problemów społecznych:

1. Zapobieganie długotrwałemu bezrobociu i ograniczenie czynników sprzyjających jego utrwalaniu.
2. Ograniczanie ubożenia społeczeństwa i dziedziczeniu biedy.
3. Pomoc w poprawie warunków funkcjonowania rodzin.
4. Ograniczenie zachowań patologicznych w społeczeństwie (uzależnienia, przemoc).
5. Ograniczenie zjawisk uzależnienia od pomocy świadczonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej.
6. Poprawa dostępności do podstawowej służby zdrowia, także opieki specjalistycznej w wybranych dziedzinach.
7. Zwiększeniu oferty w zakresie propozycji spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
8. Zaangażowanie w życie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych.

W działaniach strategicznych za kluczowe należy uznać uwzględnienie wymagań dotyczących dostępności różnych grup osób niepełnosprawnych do infrastruktury i usług publicznych.

Na przeciw potrzebie wyrównania szans rozwojowych i edukacyjnych wychodzą zaproponowane działania w sferze społecznej. Władze gminy od lat borykają się ze znaczącym ubóstwem mieszkańców. Liczba osób objętych pomocą społeczną systematycznie wzrasta od kilku lat. Systematyczny przyrost osób korzystających ze wsparcia opieki społecznej wskazuje na poszerzającą się skalę występujących na terenie miasta problemów społecznych.

11.2 Opis celów, celów szczegółowych i priorytetów

Uwaga ogólna:

Zgodnie z analizą możliwych scenariuszy przedstawiono 2 warianty realizacyjne:

- a) scenariusz optymistyczny
- b) scenariusz realny

W analizie scenariuszy uznano, że realnie zadania realizowane będą do 2020 roku, tak więc w opisie priorytetów dokonano dwuwariantowej propozycji okresów wdrażania:

2011-2015	- scenariusz optymistyczny
2014-2017	- scenariusz realny

SFERA PRZESTRZENNO-GOSPODARCZA**11.2.1 Zadania w ramach celu I: "Działania techniczne w zakresie turystyki i rekreacji" przewidziane do realizacji w ramach strategii.****Cele szczegółowe**

1. Rozwój infrastruktury sportowej (I.1)
2. Rozwój infrastruktury turystycznej (I.2)

Lp.	Priorytety (zadania realizacyjne)	Uczestnicy	Okres realizacji	Szacowany budżet ogólny w tys. PLN	Realizuje cel szczegółowy
1	Budowa boiska w ramach programu Orlik	Gmina	2010-2013	1 500	I.1
2	Zagospodarowanie jez. Orło, w tym urządzenie ścieżki spacerowo – rekreacyjnej wokół jeziora. Zagospodarowanie terenu przy plaży na cele rekreacji.	Gmina	2010-2017 2013-2015 (i) 2014-2017 (ii)	1 200	I.2
3	Poprawa dostępu do sportu – kontynuacja rozwoju bazy sportowej na terenie gminy – rozwój istniejących boisk i placów sportowych w gminie wraz z opracowaniem oferty dla dzieci i młodzieży	Gmina, szkoły	2010-2017 2010-2015 (i) 2011-2017 (ii)	850	I.1
4	Zagospodarowanie obszarów nad jeziorem Ryńskim w miejscowościach nad nim położonych. Budowa Ryńskiego Centrum Żeglarstwa.	Gmina	2010-2017	500	I.1
5	Poprawa podstawowej infrastruktury dostępu do atrakcji turystycznych i spójne oznaczenie atrakcji turystycznych na terenie gminy	Gmina, Gestorzy bazy turystycznej, organizacje turystyczne, mieszkańcy	2011-2015 2011-2012 (i) 2012-2015 (ii)	100	I.2
6	Działania uzupełniające poprawiające ofertę turystyczną; turystyka rowerowa, kajaki i wędkarstwo	Gestorzy bazy turystycznej	2010-2015	200	I.1

(i) zakładany termin realizacji w scenariuszu optymistycznym

(ii) zakładany termin realizacji w scenariuszu pesymistycznym

11.2.2 Zadania w ramach celu II: **“Tworzenie i promocja oferty turystycznej gminy”** przewidziane do realizacji w ramach strategii.

Cele szczegółowe

1. Tworzenie produktów turystycznych i kompleksowa promocja turystyczna gminy (II.1)
2. Wykorzystanie elementów kulturalnych i historycznych w promocji gminy (II.2)

Lp.	Priorytety (zadania realizacyjne)	Uczestnicy	Okres realizacji	Szacowany budżet ogólny w tys. PLN	Realizuje cel szczegółowy
1	Utworzenie forum (mieszkańcy – gestorzy bazy – gmina) i opracowanie założeń dla rozwoju turystyki (grupa zadaniowa ds. rozwoju turystyki)	Gmina, Gestorzy bazy turystycznej, organizacje turystyczne, lokalna grupa działania	2011-2012	30	II.1
2	Stworzenie koncepcji nowych produktów turystycznych, (produkt, logo, marka), wraz z wykorzystaniem w nich elementów historyczno-kulturalnych	Gmina, lokalna grupa działania. Konsultanci	2011-2015 2011-2012 (i) 2012-2015 (ii)	100	II.1; II.2
3	Przygotowanie materiałów promocyjnych w oparciu o walory turystyczne i przygotowane produkty	Gmina, Gestorzy bazy turystycznej, organizacje turystyczne	2011-2020	150	II.1; II.2
4	Udział w targach i wystawach – wspólne działanie m. In. w ramach lokalnej grupy działania	Gmina, lokalna grupa działania	2011-2020	200	II.1; II.2
5	Program kultura-zabytki jako istotny element promocji gminy, z organizacją plenerowych imprez wykorzystujących te walory	Gmina, Ryńskie Centrum Kultury, Biblioteka	2011-2020	250	II.1; II.2

11.2.3 Zadania w ramach celu III: "Gospodarka komunalna i ochrona środowiska" przewidziane do realizacji w ramach strategii.

Cele szczegółowe

- 1) Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej.
- 2) Rozbudowa infrastruktury unieszkodliwiania odpadów
- 3) Modernizacja dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (jako infrastruktura dostępu)
- 4) Działania w zakresie infrastruktury energetycznej i odnawialnych źródeł energii
- 5) Współdziałanie z sąsiednimi gminami na rzecz rozwiązywania kluczowych problemów infrastrukturalnych

Lp.	Priorytety (zadania realizacyjne)	Uczestnicy	Okres realizacji	Szacowany budżet ogólny w tys. PLN do 2015 r.	Realizuje cel szczegółowy
1	Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę na terenie gminy, poprawa jakości wody dostarczanej odbiorcom zgodnie z wymaganiami Dyrektywy 98/83/EC (nowe ujęcia wody)	Gmina Ryn	2010-2020	3 500	III.1
2	Rozbudowa i modernizacja kanalizacji na terenie gminy - kontynuacja działań wraz ze wsparciem organizacyjnym dla działań na terenach nie tworzących aglomeracji w myśl Dyrektywy 91/27/EWG	Gmina Ryn	2010-2020	6 000	III.1
3	Zagospodarowanie odpadów stałych – udział w międzygminnych rozwiązaniach odpadowych (budowa wspólnego ZUOK Mazurskiego Związku Komunalnego)	Gmina, Mazurski Związek Międzygminny	2011-2014	1 000	III.2
4	Poprawa stanu dróg gminnych	Gmina Ryn, właściciele dróg na terenie gminy	2010-2018	2 500	III.3
5	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury energetycznej na terenie gminy wynikająca z aktualnego stanu infrastruktury, jak i potrzeb perspektywicznych	Przedsiębiorstwo Energetyczne	2012-2015	b.d.	III.4
6	Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii głównie w zakresie stosowania w obiektach i budynkach na terenie gminy źródeł ciepła opartych na energii słonecznej i pompach ciepła	Gmina, właściciele nieruchomości	2011-2020	2 000	III.4
7	Kontynuacja działań w ramach współpracy z LGD 9 i lokalnej grupy rybackiej, a także współpracy w sferze infrastruktury w ramach Mazurskiego Związku Komunalnego	Gmina Ryn, Lokalna Grupa Działania LGD-9, Lokalna Grupa Rybacka	2010-2020	b.d.	III.5

11.2.4 Zadania w ramach celu IV: "Przedsiębiorczość" przewidziane do realizacji w ramach strategii.

Cele szczegółowe

1. Wypromowanie gminy jako miejsca dogodnej lokalizacji działalności gospodarczej
2. Przygotowanie terenów inwestycyjnych,
3. Wspieranie konkurencyjności lokalnych podmiotów gospodarczych
4. Inwestycje prywatne w branży turystycznej
5. Działania organizacyjne na rzecz rybactwa

Lp.	Zadania	Uczestnicy	Okres realizacji	Szacowany budżet ogólny w tys. PLN do 2015 r.	Realizuje cel szczegółowy
1	Przygotowanie pod względem planistycznym i infrastrukturalnym terenów pod działalność gospodarczą gospodarczą wraz z ofertą dla potencjalnych inwestorów	Gmina	2011-2015	500	IV.1
2	Zorganizowanie systemu informacji dla przedsiębiorców – szkolenia i punkt kontaktowy dotyczący możliwości pozyskania dotacji dla przedsiębiorców z nastawieniem na nowy okres programowania rozpoczynający się w 2014 roku	Gmina, Firmy konsultingowe	2012-2013	50	IV.2 IV.3
3	Działania w sektorze przedsiębiorców prywatnych nastawione na stworzenie nowych miejsc noclegowych: hotele, pensjonaty, gościńce, campingi – inwestycje sektora prywatnego	Przedsiębiorcy	2010-2020	b.d	IV.1
4	Przeznaczenie w planach zagospodarowania przestrzennego terenów pod budownictwo i zabudowę pensjonatowo-apartamentową	Gmina	2010-2011	200	IV.4
5	Podjęcie działań wspierających sektor około rybacki	Gmina, Lokalna Grupa Rybacka	2010-2012	100	IV.5

SFERA SPOLECZNA.

11.2.5 Zadania w ramach celu V: **"Poprawa jakości usług sfery edukacji i kultury"** przewidziane do realizacji w ramach strategii.

Cele szczegółowe

1. Rozwój i usprawnienie bazy placówek edukacyjnych i kulturalnych
2. Poprawa dostępu do edukacji przedszkolnej
3. Wsparcie dla programu edukacyjnego ukierunkowanego na potrzeby rynku pracy
4. Działania w sferze kultury

Lp.	Zadania	Uczestnicy	Okres realizacji	Szacowany budżet ogólny w tys. PLN do 2015 r.	Realizuje cel szczegółowy
1	Wsparcie dla różnych form edukacji przedszkolnej na terenach wiejskich	Gmina, osoby fizyczne (rodzice dzieci w wieku przedszkolnym)	2011-2014	200	V.2
2	Doposażenie istniejących placówek oświatowych – kontynuacja	Gmina	2012-2014	250	V.2
3	Program wspierania wiedzy - stypendia dla uczniów osiągających najlepsze wyniki w przedmiotach ścisłych i nauce języków obcych, edukacja dzieci i młodzieży w zakresie i na rzecz kultury	Gmina	2011-2015	200	V.2
4	Wzmocnienie roli biblioteki, tworzenie świetlic wiejskich	Gmina, biblioteka w Rynie, inne podmioty działające w zakresie kultury	2010-2015	500	V.5
5	Działania Ryńskiego Centrum Kultury w zakresie organizacji imprez i wydarzeń historycznych (organizacja „wioski historycznej”)	Gmina, Ryńskie Centrum Kultury, inne podmioty działające w zakresie kultury	2010-2020	500	V.1
6	Kontynuacja działań z zakresu wzbogacenia oferty kulturalnej poprzez organizację imprez i wydarzeń kulturalnych	Gmina, Ryńskie Centrum Kultury, inne podmioty działające w zakresie kultury	2010-2020	300	V.1

11.2.6 Zadania w ramach celu VI: "Poprawa sfery społecznej: zdrowie i działalność społeczna" przewidziane do realizacji w ramach strategii.

Cele szczegółowe

1. Wsparcie dla budownictwa socjalnego
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
3. Przeciwdziałanie patologiom społecznym i wspieranie rodzin wymagających pomocy społecznej
4. Poprawa dostępności i jakości usług zdrowotnych
5. Poprawa stanu bezpieczeństwa w gminie

Lp.	Zadania	Uczestnicy	Okres realizacji	Szacowany budżet ogólny w tys. PLN do 2015 r.	Realizuje cel szczegółowy
1	programy społeczne dla grup zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem	M-GOPS, Gmina	2011-2020	300	VII.2
2	Przygotowanie terenów pod budownictwo oraz przygotowanie mieszkań socjalnych	Gmina	2011-2017	1 500	VII.1
3	Świetlice środowiskowe – rozbudowa, doposażenie, wdrożenie e-learningu i wyposażenie w dostęp do internetu wszystkich świetlic	Gmina, M-GOPS	2011-2015	400	VII.2; VII.3
4	Opracowanie, aktualizacja i wdrażanie programów społecznych i szkoleń, w tym walki z bezrobociem, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zagrożeniu marginalizacją	Gmina, M-GOPS	2011-2020	300	VII.2; VII.3
5	Działania na rzecz poprawy dostępu do usług zdrowotnych szczególnie dla osób starszych, promocja zachowań prozdrowotnych	Gmina, ośrodek zdrowia	2010-2020	50	VII.2; VII.3

12 Określenie kosztów wdrażania Strategii

Dla finansowania zadań przewidzianych do realizacji w ramach strategii przewidziano następujące źródła finansowania:

- Środki własne gminy rozumiane jako udział własny z budżetu gminy z możliwością sfinansowania działań przypisanych w planie finansowym do budżetu gminy,
- Dotacje krajowe (głównie na sport i drogi)
- Dotacje pochodzące ze środków pomocowych Unii Europejskiej z Funduszy Strukturalnych, Europejskiego Funduszu Społecznego, środki w ramach programów Interreg-EWT
- Środki prywatne, także w ramach Partnerstwa Publiczno Prywatnego
- Finansowanie obce, pozostałe, źródła o charakterze środków publicznych

Oszacowano wielkość nakładów na realizację według poszczególnych źródeł finansowania, w podziale na lata oraz na zadania. Koszt realizacji wszystkich zadań ujętych w strategii w okresie 2010-020 wyniesie ok.35,5 mln zł. Najpoważniejszym źródłem finansowania (53,6 % wartości zadań ogółem) są środki pochodzące z dotacji, w tym ze środków programów pomocowych Unii Europejskiej. Dotacje tego rodzaju na finansowanie kosztownych zadań inwestycyjnych mają swój znaczący udział w finansowaniu strategii i struktury finansowania.

Kolejnym źródłem finansowania są środki z budżetu gminy. Środki te obejmują również kredyty możliwe do zaciągnięcia na cele określone w Strategii.

Szacuje się, że w roku 2011 zadłużenie gminy wyniesie ok. 6,7 % rocznych dochodów budżetu gminy. Gmina posiada więc możliwości kredytowania zadań w maksymalnej wysokości ok. 9,0 mln zł (stan na rok 2010). Zaznaczyć należy, że ww. kwoty dotyczą okresu najbliższych 10 lat. Kwota finansowania z budżetu gminy szacowana jest w analizowanym okresie na 12,12 mln zł, co stanowi 34% wartości w strukturze finansowania.

Skuteczności w realizacji niniejszej Strategii należy upatrywać – obok starań o dotację - we współpracy z innymi podmiotami, głównie sektora prywatnego. Tam, gdzie można, gmina winna wycofać się z realizacji i finansowania zadań, pozostawiając je innym podmiotom zabezpieczając jednocześnie swoje cele odpowiednimi porozumieniami, także w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, które przewidziano dla finansowania 12,2 % łącznej wartości zadań.

Przyjęto ww. wartości jako możliwe do wygospodarowania w latach 2010-2020 zgodnie z analizą budżetu gminy i prognozą dochodów na najbliższe 10 lat.

Kredyty i pożyczki inwestycyjne będą niezbędne dla sfinansowania części zadań. Kredyt zaciągany przez gminę uwzględniony został po stronie finansowania własnego (3,6 mln zł), jeżeli wystąpi potrzeba jego zaciągnięcia, w takim przypadku niższy będzie wymagany udział środków z budżetu.

Ταβελα Np 43: Finansowanie strategii – podsumowanie i struktura finansowania

Wyszczególnienie	WARTOŚĆ w tys. zł	STRUKTURA
Środki z budżetu Gminy	12 125	34,1 %
w tym: finansowanie obce pochodzące z kredytu	3 600	33% do udziału własnego
Dotacje, w tym środki pomocowe UE	19,0	53,6
Środki pozostałe, głównie finansowanie prywatne	4,3	12,2
Finansowanie RAZEM	35 510	100

źródło: opracowanie własne

Ταβελα Np 44: Struktura finansowania zadań w ramach strategii

Lp	Wyszczególnienie	razem	własne	w tym kredyt	dotacje	pozostałe
1	Cel I	4 350	1 775	533	2 515	60
2	Cel II	730	225	68	345	160
3	Cel III	11 200	3 450	1 035	5 950	1 800
4	Cel IV	14 700	4 500	1 350	8 050	2 150
5	Cel V	1 980	925	278	905	150
6	Cel VI	2 550	1 250	375	1 280	20
RAZEM		35 510	35 510	12 125	3 638	19 045

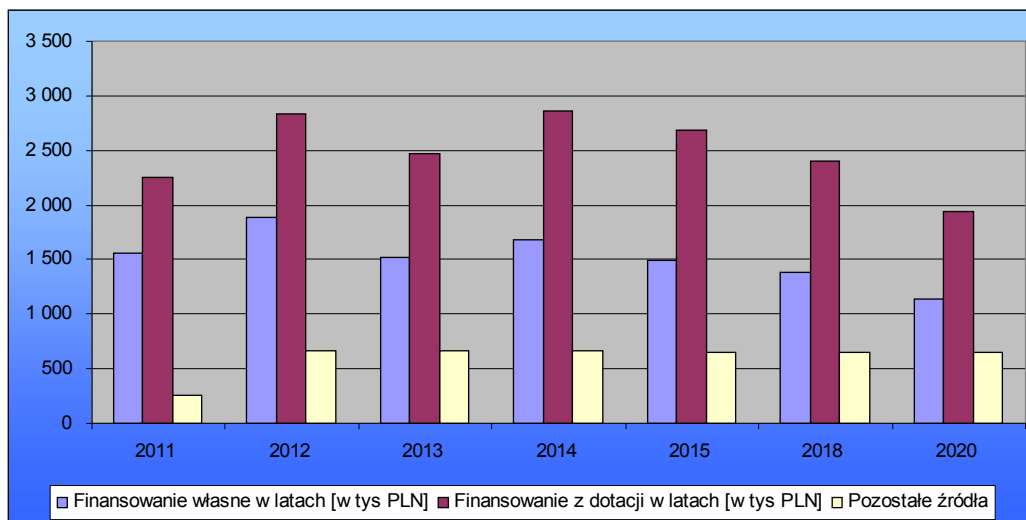
Źródło: opracowanie własne

Ταβελα Np 45: Wartość zadań składających się na strategię

Lp	Wyszczególnienie	własne	dotacje	pozostałe
1	Cel I	57,8%	1,4%	40,8%
2	Cel II	47,3%	21,9%	30,8%
3	Cel III	53,1%	16,1%	30,8%
4	Cel IV	54,8%	14,6%	30,6%
5	Cel V	45,7%	7,6%	46,7%
6	Cel VI	50,2%	0,8%	49,0%
RAZEM		34,1%	53,6%	12,2%

Źródło: opracowanie własne

Rysunek: Struktura finansowania

Generalnym celem Strategii Rozwoju jest wskazanie nowych kierunków w rozwoju miasta i gminy Ryn. Strategia winna ułatwić również pozyskanie finansowania na realizację zadań z niej wynikających ze środków unijnych w ramach funduszy Unijnych, chociaż należy podkreślić że w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazurskiego na lata 2007-2013 większość funduszy na inwestycje została rozdysponowana, tak więc Strategia porządkuje zagadnienia i umożliwia przegląd priorytetów przed nową perspektywą finansowania po 2014 roku.

Opracowany dokument Strategii stanowi podstawę dla opracowania wniosków o dofinansowanie zadań zgodnych z priorytetami wymienionymi w strategii. Dokonano przeglądu źródeł finansowania, jakie potencjalnie są dostępne na finansowanie zadań tutaj opisywanych. Pod względem prawnym można dokonać następującego podziału dochodów jednostek samorządu terytorialnego:

- Dochody publiczno-prawne – z mocy odpowiednich ustaw np. podatki i opłaty, udziały w podatkach państwowych, subwencja ogólna i dotacje;
- Dochody prywatno-prawne- uzyskiwane na podstawie odpowiednich umów lub innych czynności cywilnoprawnych; mogą nimi być opłaty za świadczone usługi komunalne, czynsze, najem, dzierżawa, sprzedaż mienia komunalnego, dywidendy od komunalnych przedsiębiorstw użyteczności publicznej, zyski Gminy ze wspólnych przedsięwzięć i inne;
- Dochody zwrotne – pożyczki i kredyty, wpływy z emisji papierów wartościowych.

WW. elementy mogą być zastosowane dla finansowania zadań opisywanych w strategii.

Dochody własne Gminy

Generalnie można mówić o następujących rodzajach dochodów własnych samorządów:

- dochody własne wewnętrzne o charakterze podatkowym i charakterze niepodatkowym;
- dochody własne zewnętrzne o charakterze podatkowym i niepodatkowym.

Dla samorządu gminnego dochodami własnymi będą:

- Wpływy z podatków (od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportowych, opłacanego w formie karty podatkowej, od posiadania psów, od spadków i darowizn i od czynności cywilnoprawnych).
- Wpływy z opłat: skarbowej, targowej, miejscowej, administracyjnej, uzdrowskiej, eksploatacyjnej oraz innych opłat stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- Udziały w podatku dochodowym od osób prawnych i w podatku od osób fizycznych. Wysokość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy wynosi 39,34 %, a od osób prawnych 6,71 %;
- subwencja ogólna;
- dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe gminy oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych gminnych jednostek budżetowych;
- dochody z majątku gminy;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy;
- dotacje celowe z budżetu: z budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminie innymi ustawami;
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy;
- inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów.

W opinii samorządowców przyjęte rozwiązania ustawowe w zakresie źródeł dochodów gmin są dalece niewystarczające. Nie ma możliwości wygospodarowania poważniejszych środków finansowych na kosztowne wydatki majątkowe. Samorządy, szczególnie powiatowy i wojewódzki praktycznie pozbawione własnych dochodów wewnętrznych nie są w stanie finansować zadań inwestycyjnych.

Z kolei dochody własne gmin często nie pokrywają nawet niezbędnych wydatków bieżących. Przy tendencji do zwiększania ilości zadań gmin brakuje prób określania dodatkowych źródeł dochodów, z których te zadania mogłyby być finansowane. W realiach finansowych zdecydowanej większości polskich gmin, także gminy Ryn jest możliwa realizacja zadań wynikających ze Strategii Rozwoju w oparciu głównie o dochody własne. Wszędzie tam, gdzie samorządy planują inwestycje infrastrukturalne konieczne staje się staranie o dofinansowanie obce.

12.1.1 Finansowanie obce zadań.

Gminy, choć słabo wyposażone w możliwości finansowania zadań inwestycyjnych z dochodów własnych mają do dyspozycji szereg instrumentów i instytucji finansowych związanych ze wspieraniem infrastrukturalnych zadań inwestycyjnych. Jednak pieniądze będące w posiadaniu instytucji finansujących są relatywnie trudne do zdobycia ze względu na następujące czynniki:

- konieczność posiadania „jasnych” planów inwestycyjno-rozwojowych danego samorządu;
- odpowiednie „umiejętności administracyjne” służące właściwemu pozyskiwaniu finansowania;
- posiadania udziału własnego finansowania /często do 50 % wartości inwestycji/;
- duża konkurencja ze strony innych samorządów.

W początkowym okresie działalności samorządów przedmiotem ich zainteresowania były głównie tradycyjne instrumenty finansowe takie jak preferencyjne kredyty, pożyczki czy różnego rodzaju dotacje. Za nowatorskie uważać można było inicjatywy wspólnej realizacji inwestycji przez kumulację wysiłków i kapitału np. w ramach związków celowych czy porozumień.

Pomoc finansowa, niezależnie od jej źródła, przyjmować może następujące formy;

- pomocy bezzwrotnej np. w formie dotacji na dane zadanie inwestycyjne;
- pomocy zwrotnej np. w postaci preferencyjnej pożyczki;
- dofinansowania spłat odsetek kredytu, /co czyni preferencyjnym kredyt komercyjny/;
- funduszu gwarancyjnego /gwarancje rządowe dla przedsięwzięcia/;
- udziału kapitałowego /w formie aportu rzeczowego/;
- innej formy pomocy finansowej /umorzenia, nagrody/.

Dokonując przeglądu dochodów własnych samorządów można stwierdzić, że jedynie dochody z majątku mogą być przeznaczane na cele rozwojowe. Znacznie większe możliwości oferuje finansowanie obce. W obcych źródłach finansowania występować będą zarówno elementy „klasyczne” znane i szeroko stosowane, do których można zaliczyć przede wszystkim dotacje oraz pożyczki i kredyty preferencyjne. Coraz silniej w finansowaniu inwestycji występować mogą elementy finansowania inwestycyjnego ze środków pochodzących ze źródeł prywatnych;

- kontraktacje i koncesje;
- leasing;
- obligacje;
- prywatyzacja majątku;
- inicjatywy partnerstwa publiczno-prawnego i finansowania prywatnego (PPP, PFI)
- przedsięwzięcia BOT /zaliczane są do partnerstwa publiczno-prywatnego jednakże zasługują na wyodrębnienie/.

Dla celów finansowania zadań w ramach Strategii Rozwoju wariant finansowania ze środków prywatnych jest przewidywany.

12.1.2 Charakterystyka instrumentów finansowych

12.1.3 Kredyty i pożyczki

Gminy mogą korzystać ze wszystkich rodzajów kredytów i pożyczek. Wyróżniamy przede wszystkim kredyty obrotowe i inwestycyjne. Szczególnie istotne dla realizacji zadań inwestycyjnych są te ostatnie. W ostatnich latach mamy do czynienia z rozwojem rynku ofert finansowych na inwestycje przez poszczególne banki. Kredyt inwestycyjny może przybierać trzy rodzaje:

- kredyt na wyposażenie – zakup, modernizacja lub budowa majątku trwałego;
- kredyt na restrukturyzację - przebudowa struktury gospodarczej kredytobiorcy w celu odzyskania równowagi finansowej;
- kredyt na budowę lub zakup całych obiektów.

Jednakże samorządy terytorialne mają ograniczoną swobodę w zaciąganiu kredytów. Ograniczenia wynikają z ustawy o finansach publicznych ustalającej limity zadłużenia oraz wysokości rocznych spłat w stosunku do budżetu gminy.

12.1.4 Dotacje

Dotacja jest formą bezzwrotnej pomocy finansowej udzielanej z budżetu państwa przeznaczoną na:

- finansowanie lub dofinansowanie zadań z zakresu administracji rządowej lub zadań zleconych a także kosztów realizacji inwestycji zwanych dotacjami celowymi;
- dofinansowanie działalności bieżącej wskazanego podmiotu, zwane dotacjami przedmiotowymi;
- inne dotacje jak dotacje do wyrobów lub usług, oprocentowania kredytów, dotacje na pierwsze wyposażenie itp.

Dotacje zwane są pieniędzmi „znaczonymi” gdyż nie można zatrzymać zaoszczędzonej kwoty dotacji, ani przeznaczyć na inny cel. Dotacje są jednym z poważnych źródeł wsparcia finansowego inwestycji samorządowych.

12.2

Pomoc bezzwrotna

Dostępne są środki pochodzące z tzw. Funduszy Strukturalnych, Funduszu Spójności oraz:

- Mechanizm Finansowania Europejskiego Obszaru Gospodarczego & Norweskiego Mechanizmu Finansowania Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- Program transgraniczny EWT;
- Nowe Programy operacyjne, które zaistnieją po 2007 roku, np. URBAN II.

12.2.1 Fundusze Strukturalne

Fundusze strukturalne wynikające bezpośrednio z polityki UE, zmierzające do wyrównywania poziomów życia w różnych regionach Wspólnoty. Główne fundusze strukturalne to m.in.:

- ERDF – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – wspiera inwestycje produkcyjne, rozwój infrastruktury, wspieranie małego i średniego biznesu;
- ESF – Europejski Fundusz Społeczny – wspiera rozwój zasobów ludzkich poprzez działania dostosowujące do zmian na rynku pracy, szkolenia zawodowe, doradztwo personalne, rozwój systemów edukacyjnych;
- EAGF- Europejski Fundusz Orientacji Gwarancji Rolnej - pomaga w transformacji struktury rolnictwa oraz zintegrowaniu terenów wiejskich.

12.2.2 Programy pomocowe

Pomoc finansowa z Funduszy Europejskich, z których Polska będzie korzystała w latach 2007-2013, będzie przyznawana w ramach poszczególnych programów pomocowych /tzw. programy operacyjne/, które stanowią narzędzia realizacji Narodowej Strategii Spójności. Każdy z programów pomocowych określa, na jakie typy różnorodnych przedsięwzięć przewiduje się udzielenie wsparcia finansowego,

a jednocześnie określa podmioty, które chciałyby ubiegać się o dotacje. Można ubiegać się o dofinansowanie z następujących programów pomocowych:

- Program Infrastruktura i Środowisko;
- Program Kapitał Ludzki;
- Program Innowacyjna Gospodarka;
- Program Rozwój Polski wschodniej;
- Program Pomoc Techniczna 2007-2013.

Poza w/w programami, każde polskie województwo posiada własny regionalny program rozwoju /tzw. Regionalny Program Operacyjny/, w ramach którego o dotacje z UE mogą ubiegać się podmioty z terenu danego województwa.

Regionalne Programy Operacyjne (RPO), które stworzono odrębnie w poszczególnych województwach, w całości współfinansowane są z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Budżet wszystkich 16 RPO wynosi ok. 16 mld euro (uwzględniając tylko środki z EFRR). W ramach RPO o unijne pieniądze można się starać na wiele typów inwestycji z zakresu edukacji, ochrony zdrowia, infrastruktury drogowej i ochrony środowiska, społeczeństwa informacyjnego, kultury, turystyki, sportu, a także przyczyniające się do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2013 (w skrócie RPO WM) to jedna z dróg realizacji Strategii Rozwoju Województwa. Mówiąc wprost – RPO WM to jeden z programów, który umożliwi dofinansowanie projektów z funduszy strukturalnych w naszym regionie. Projekty te mogą dotyczyć różnych dziedzin począwszy od gospodarki, a kończąc na spójności społecznej. Dziedziny te są opisane szczegółowo w samym programie w postaci osi priorytetowych. Przedmiotowy dokument określa kto może ubiegać się o środki. Są to m.in. przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego, szkoły wyższe, szpitale, jednostki sektora finansów publicznych, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, etc. Jednak to przede wszystkim mieszkańcy regionu skorzystają w efekcie na realizacji projektów. Program operacyjny ma bowiem na celu ciągły rozwój województwa m.in. poprzez budowę infrastruktury drogowej, transportowej i energetycznej, a także poprawę warunków życia mieszkańców województwa poprzez inwestowanie w ochronę środowiska naturalnego oraz w infrastrukturę społeczną, zarówno edukacyjną, sportową jak i ochrony zdrowia. Wśród dziedzin, które obejmuje program są również turystyka, infrastruktura kulturalna oraz kształtowanie społeczeństwa informacyjnego. RPO WZ patrząc w przyszłość nie zapomina o historii i jej materialnych pamiątkach, dlatego jednym z działań będzie rewitalizacja oraz odnowa zabytków. Program dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego w pełni realizuje priorytety polityki regionalnej Unii Europejskiej. Jednocześnie dostosowany jest do potrzeb regionu.

12.2.3 Europejski Fundusz Społeczny

W ramach funduszu o środki finansowe można ubiegać się na inwestycje z zakresu edukacji, ochrony zdrowia, infrastruktury drogowej i ochrony środowiska, społeczeństwa informacyjnego, kultury, turystyki, sportu a także przyczyniających się do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw.

12.2.4 Inicjatywy transgraniczne UE

Europejska Współpraca Terytorialna służy wspieraniu, promocji i realizacji wspólnych projektów o charakterze międzynarodowym na terytorium całej Unii. Stanowi kontynuację programów współpracy transgranicznej w ramach Inicjatywy

Wspólnotowej INTERREG III 2004-2006. EWT wdrażana będzie za pomocą 3 typów programów operacyjnych; współpracy transgranicznej, transportowej i międzyregionalnej.

12.3

Krajowe instrumenty finansowania inwestycji

12.3.1 Obligacje komunalne

Jedną z form pozyskania kapitału do finansowania zadań inwestycyjnych wynikających z realizacji Strategii Rozwoju jest emisja obligacji komunalnych. Obligacje są emitowane przez państwo, przedsiębiorstwo lub jednostkę samorządu terytorialnego papierem dłużnym, który ma przynosić dochód i zwrócić w przyszłości wpłaconą sumę wraz z odsetkami. Obligacja w odróżnieniu od akcji nie stanowi dowodu własności ułamkowej części przedsiębiorstwa, jest jedynie dowodem wiarygodności potwierdzającym prawo jej posiadacza do zwrotu pożyczki i należnej premii w postaci odsetek. Emisja obligacji przez gminy jest jedną z najkorzystniejszych form pozyskiwania kapitału o czym świadczą dane o emisjach z ostatnich lat. O atrakcyjności emisji obligacji świadczą następujące korzyści:

- niższy koszt pozyskania kapitału w porównaniu z kredytem;
- ominięcie bankowych procedur kredytowych;
- elastyczność finansowania i powiązania projektu inwestycyjnego ze źródłem jego finansowania;
- krótki okres oczekiwania na środki finansowe.

12.3.2 Programy Partnerstwa Publiczno-Prawnego / PPP. PIF, PPI/

Terminem Partnerstwo Publiczno-Prywatne /PPP/ określa różne formy finansowania wykorzystującego kapitał mieszany /z sektora prywatnego i w części publicznego/. Finansowanie tego typu ma przed sobą przyszłość, gdyż obecnie tworzone są odpowiednie warunki prawne i organizacyjne do rozwoju tego systemu. Wyróżnia się kilka odmian PPP;

- Kontrakt na zarządzanie /management only/ - możliwy do podpisania w przypadku posiadania infrastruktury. Prywatna firma przejmuje obsługę i zarządzanie przez określony czas.
- Koncesja z inwestowaniem /concession with investment/ - obsługa i zarządzanie istniejącą infrastrukturą są powierzane prywatnemu przedsiębiorcy, czemu towarzyszą inwestycje finansowane z kapitału prywatnego, przedsięwzięcie takie może być koncesją bądź BOT;
- Projekty „zielonego pola” /greenfield project /- dotyczą obszarów, na których zupełnie brak infrastruktury;
- Wycofywanie /divestiture/ - prywatna spółka inwestuje w racjonalnej proporcji w urządzenie użytkując je później w formie spółki z innym przedsiębiorstwem, lub spółki publicznej, przy ograniczeniu roli gminy, która wycofuje się z przekazanych zadań.

12.4

Finansowanie przedsięwzięć strategii rozwoju

Możliwość prowadzenia inwestycji zależy nie tylko od pozyskania finansowania z bezwrotnych źródeł, ale przede wszystkim od możliwości zaangażowania wysokich środków własnych. Oczywiście przewiduje się także konieczność pozyskiwania alternatywnych źródeł finansowania z sektora prywatnego i innych źródeł.

Podstawowym źródłem finansowania przedsięwzięć będą dla przedsięwzięć gminnych dotacje pochodzące ze środków samorządu, środków pomocowych UE uzupełniane innymi instrumentami. Wdrożenie Strategii Rozwoju będzie możliwe dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania tych zadań w ramach skoordynowanego systemu działań. Podstawowymi źródłami finansowania działań są fundusze strukturalne i środki własne gminy.

12.4.1 Analiza budżetu Gminy

Analiza budżetu Gminy ma na celu oszacowanie możliwości wygospodarowania udziału własnego w finansowaniu zadań infrastrukturalnych, których realizacja jest najpoważniejszym wyzwaniem finansowym, wśród pozostałych nieinwestycyjnych elementów Strategii. Przeznaczenie środków w budżecie na realizację zadań inwestycyjnych powinno być elementem planowania strategicznego. Gminy finansują różne sfery działalności, tak, więc ograniczoność środków jest codziennością. Zdecydowana większość zamierzeń inwestycyjnych opisanych w Strategii wykracza poza jej możliwości finansowe. Realizacja planowych zadań jest możliwa wyłącznie przy uzyskaniu poważnych, zewnętrznych źródeł finansowania i a także zaangażowania sektora prywatnego.

Analiza budżetu gminy wskazuje na pełne możliwości w zakresie przeznaczenia środków w ramach udziału własnego na finansowanie priorytetów zapisanych w Strategii.

Ταβέλα Νο 46: Prognoza zadłużenia gminy Ryn do roku 2015

		w złotych						
L.p.	Rodzaj zadłużenia	Przewidywane wykonanie na koniec 31.12.2009	Przewidywany stan na koniec roku					
			2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Wyemitowane papiery							
2.	Kredyty	306666,74	1713333,42	1173332,1	633332,78	93333,46	40000,14	0
3.	Pożyczki	63548,12	0,00	0	0	0		
4.	Przyjęte depozyty							
5.	Wymagalne zobowiązania :							
	1) jednostek budżetowych							
	2) wynikające z :							
	a) ustaw							
	b) orzeczn sąd							
	c) udzielonych poręczeń gwarancji							
	d) innych tytułów							
6	Dochody ogółem	17934736,64	26415108,84	17274900,00	17640300,00	18013200,00	18393500,00	18781300,00
7	Łączna kwota długu na koniec roku budż.	370214,86	1713333,42	1173332,10	633332,78	93333,46	40000,14	0,00
8.	% udział długu w dochodach	2,06	6,49	6,79	3,59	0,52	0,22	0,00

12.4.2 Instrumenty i źródła finansowania preferowane dla potrzeb Strategii

Dla finansowania zamierzeń wynikających z Strategii przewidziano następujące źródła finansowania;

- Środki własne Gminy – rozumiane jako udział własny z budżetu Gminy, z możliwością sfinansowania działań przypisanych w planie finansowym do budżetu Gminy;
- Dotacje UE z Funduszy Strukturalnych, Europejskiego Funduszu społecznego, środki w ramach programów Europejskiej Wspólnoty Terytorialnej;
- Środki prywatne, także w ramach PPP;
- Finansowanie obce;
- Pozostałe źródła o charakterze publicznym.

Część III

Wdrażanie strategii

13 Harmonogram realizacji

Założono horyzont czasowy strategii jako okres 2010-2020. Założono również ogólny harmonogram realizacji poszczególnych zadań niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych przyjętych w dokumencie.

Harmonogramowi realizacji zadań przyporządkowano określone źródła finansowania.

Ogólne harmonogramy w podziale na poszczególne priorytety zostały zaprezentowane w opisach celach.

14 System monitorowania strategii

Do monitorowania oceny realizacji strategii i jej aktualizacji służyć może system oceny z wykorzystaniem wskaźników osiągnięć realizacji zadań. Ocenie takiej służy nawiązanie współpracy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w jej realizacji.

Monitoring wdrażania zadań przewidzianych do realizacji prowadzi Zespół Zadaniowy ds. strategii, jaki może zostać powołany zarządzeniem burmistrza. Zespół będzie miał za zadanie systematyczną ocenę realizacji planowanych przedsięwzięć i rekomendowania zadań do realizacji i aktualizacji ich rankingu. W przypadku stwierdzenia konieczności dokonania korekt i aktualizacji, Zespół zgłosi taką potrzebę Burmistrzowi. Wprowadzone propozycje zmian po uzgodnieniu przez ZZ i Burmistrza będą przedkładane pod obrady Rady Miejskiej w celu dokonania zmian właściwą uchwałą organu stanowiącego.

Szczególnie ważnym elementem wdrażania Strategii jest sprawne działanie systemu kontroli i monitorowania realizacji strategicznych projektów. Podstawowym zadaniem tego systemu jest dostarczanie bieżących informacji o tym, czy strategiczne cele rozwoju miasta i gminy są osiągnięte i w jakim stopniu.

System monitorowania i kontroli strategicznych projektów realizacyjnych powinien być skierowany na analizę postępów w realizacji strategii oraz kontrolę terminów wykonania poszczególnych zadań.

14.1

Wskaźniki osiągnięć

Do oceny realizacji przyjąć można podstawowe wskaźniki;

- Wskaźniki produktu;
- Wskaźniki rezultatu;
- Wskaźniki oddziaływania.

Przyjęte kategorie wskaźników wynikają ze standardowych kryteriów oceny projektów dofinansowanych z Unii Europejskiej. Oto propozycje przykładowych wskaźników:

Wskaźniki produktu;

- Liczba wybudowanych /poddanych remontowi budynków;
- Długość wybudowanych /zmodernizowanych dróg;

- Długość wybudowanych sieci wodnych/kanalizacyjnych;
- Długość wybudowanych sieci gazowniczych;
- Powierzchnia zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego;
- Liczba obiektów zmodernizowanych przeznaczonych na cele kulturalne i turystyczne.

Wskaźniki rezultatu;

- Liczba nowych ofert z zakresu kultury i turystyki;
- Liczba osób korzystających z nowej bazy kulturalnej i turystycznej;
- Liczba nowych punktów usługowych;
- Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku rozbudowy infrastruktury kulturalnej, turystycznej, usługowej itp.;
- Liczba przestępstw i ich wykrywalność w gminie.

Wskaźniki oddziaływania:

- Liczba utrzymanych miejsc pracy;
- Liczba utrzymanych punktów usługowych;
- Liczba absolwentów szkół średnich;
- Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki;
- Stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki.

Do oceny Strategii można także przyjąć wskaźnik oparty na wydatkach na realizację zadań strategicznych i ich procentowym zaawansowaniu w kolejnych latach.

Wskaźniki mogą zostać wybrane i przyporządkowane zadaniom na etapie wdrażania. Możliwa jest również prostsza ocena z wykorzystaniem finansowego zaawansowania realizacji poszczególnych zadań.

15 System wdrażania i aktualizacji Strategii

Przedsięwzięcia wynikające ze Strategii Rozwoju będą systematycznie realizowane i wdrażane przy uwzględnieniu między innymi pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Gmina korzystając z funduszy strukturalnej jest zobowiązana przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1260/1999 z 21 czerwca 1999 wprowadzające ogólne postanowienia odnośnie Funduszy Strukturalnych oraz w rozporządzeniach odnoszących się do poszczególnych funduszy strukturalnych.

Poszczególne projekty będą wdrażane po umieszczeniu ich w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym.

Strategia Rozwoju stanowi dokument otwarty. Na przełomie jego wdrażania będzie podlegał systematycznej okresowej analizie i ocenie. W przypadku zasadnych wniosków będzie aktualizowany w zakresie dostosowania do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

Wszelkie rygory wynikające z ograniczonych środków wynikają z konieczności zachowania celów Strategii i konsekwencji rozwoju miasta i gminy. Władze gminy są odpowiedzialne za realizację polityki rozwoju, tak więc powinny być wyposażone w odpowiednie narzędzia.

Monitoring wdrażania strategii jest elementem koniecznym, aby należycie pełnił swoją funkcję należy śledzić główne kierunki i jednocześnie reagować na zachodzące w otoczeniu zmiany.

Proces wdrażania Strategii Rozwoju rozpoczyna się już od momentu zatwierdzenia dokumentu i przekazania go realizacji. Zasadnicze prace polegają na wytypowaniu projektów przygotowanych w stopniu możliwym dla opracowania wniosków o finansowanie wraz załącznikami. Kolejne projekty winny być sukcesywnie przygotowywane w tym samym celu. Kolejnym etapem jest przygotowanie realizacji projektów, które uzyskały współfinansowanie. Konieczny jest monitoring w zakresie wydatków na poszczególne zadania oraz faktycznie wydatkowanych źródeł finansowania.

16 Uczestnicy, komunikacja i wdrażanie strategii

W system wdrażania Strategii przewiduje się włączenie osób, instytucji i organizacji odpowiedzialnych za wdrażanie wymienionych w Strategii zadań.

Proponuje się powołanie stanowiska pracy odpowiedzialnego za prace koordynacyjne /koordynator/ działającego przy burmistrzu.

Sposoby inicjowania współpracy między sektorem publicznym, prywatnym a organizacjami pozarządowymi

Koordynacja i współpraca

Ważne jest wprowadzenie zasad jasnej współpracy między gminą i pozostałymi partnerami działającymi na jej terenie.

Media, środki techniczne.

Istnieje wiele środków służących przekazowi informacji otoczeniu. Przekazy mogą mieć formę bezpośrednią i pośrednią. Do form bezpośrednich należą:

- Spotkania Burmistrza z mieszkańcami poświęcone strategii i jej wdrażaniu;
- Oficjalne spotkania Burmistrza, udział w obradach Rady Miejskiej, komisjach.

Do form pośrednich zaliczyć można;

- Informacje prasowe, radiowe, telewizyjne;
- Strony internetowe;

- Poczta elektroniczna do zainteresowanych odbiorców;
- Przesyłki listowe, foldery, inne materiały piśmienne;
- Wydawnictwa promocyjne, biuletyny.

Dla dokumentu (projektu) Strategii przeprowadzono konsultacje społeczne.

Na etapie formułowania założeń wstępnych istniała możliwość uczestniczenia w spotkaniu konsultacyjnym, a także zgłaszania uwag i wniosków do strategii.

Strategia jest dokumentem dostępnym, nie stanowi zamkniętego katalogu celów, co umożliwia jej aktualizację i elastyczne reagowanie na zdarzenia, których nie można było przewidzieć na dzień opracowania.

Konsultacje społeczne obejmują możliwość udziału w spotkaniach poświęconych przygotowaniu Strategii, jak i wnoszenia uwag na etapie przyjmowania dokumentu.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Jarosław Guz